

naravni
rezervat
škocjanski
zatok

POROČILO O URESNIČEVANJU LETNEGA PROGRAMA DELA Naravnega rezervata Škocjanski zatok v letu 2013

pripravili: Igor Brajnik, Bojana Lipej, Borut
Mozetič, Tadeja Oven, Bia Rakar, Nataša
Šalaja

Ljubljana, marec 2014

KAZALO

I. PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA	3
II. UVOD	4
III. POROČILO O IZVAJANJU PREDVIDENIH CILJEV IN UKREPOV V LETU 2013	7
CILJ 1: DO KONCA MARCA 2007 USTVARITI IN KASNEJE UPRAVLJATI 12 HA ODPRTIH SLADKOVODNIH POVRŠIN IN TRSTIČJA NA BERTOŠKI BONIFIKI, PRIMERNIH ZA GNEZDENJE ČAPLJICE IN DRUGIH VRST PTIC S PODOBNIMI EKOLOŠKIMI ZAHTEVAMI, KOT TUDI ZA VODNE PTICE NA SELITVI IN PREZIMOVANJU	7
CILJ 2: DO KONCA MARCA 2007 OBLIKOVATI IN KASNEJE UPRAVLJATI 13 HA VLAŽNIH IN MOČVIRNIH TRAVNIKOV, PRIMERNIH ZA GNEZDENJE POLOJNIKA, KOT SELITVENA POSTAJA TER KOT PREZIMOVALIŠČE ZA NACIONALNO POMEMBNE POPULACIJE VODNIH PTIC, KOT STA ŽVIŽGAVKA IN RACA ŽLIČARICA	18
CILJ 3: OBNOVITI POLNARAVNE FUNKCIJE IN POGOJE V BRAKIČNI LAGUNI Z ODSTRANITVIJO 200.000 M ³ SEDIMENTA IZ LAGUNE, OBLIKOVATI OSREDNJO POGLOBITEV IN SEKUNDARNE KANALE V LETU 2007, KI BODO OMOGOČALI PLIMOVANJE IN PRETOK VODE PO CELEM VODNEM TELESU Z NAMENOM VZPOSTAVITVE PONOVNE POVEZAVE Z MORSKIM EKOSISTEMOM TER POVEČANJA NACIONALNO POMEMBNIH POPULACIJ PREZIMUJOČIH PTIC, KOT SO LISKA, RACE IN DRUGE VRSTE, KI SE PREHRANJUJEJO S POTAPLJANJEM	24
CILJ 4: OBNOVITI, OBLIKOVATI IN POVEČATI HABITATE OB ROBU LAGUNE, IN SICER 25 HA SLANIH MULJASTIH TAL ZA RAZRAST HALOFITNE VEGETACIJE, 1,5 HA MORSKIH MOČVIRIJ Z OBMORSKIM LOČKOM IN 1 HA GNEZDITVENIH OTOČKOV BREZ VEGETACIJE DO KONCA APRILA 2007	25
CILJ 5: UPRAVLJATI ROBNE HABITATE Z NAMENOM POVEČANJA GNEZDEČE POPULACIJE BELOČELEGA DEŽEVNIKA (5-10 PAROV) IN ZAGOTOVITI USTREZNE POGOJE ZA GNEZDITEV MALE ČIGRE	26
V LETU 2013 SMO PREDVIDELI SODELOVANJE Z MOK OZIROMA UPRAVLJAVCEM CESTE, V KOLIKOR BO LE-TA DOLOČEN, PO POTREBI. REDNO SMO OPRAVLJALI NADZOR NAD STANJEM MEJNEGA OBMOČJA, VEČJIH KRŠITEV NISMO ZAZNALI.	30
CILJ 6: UPRAVLJATI IN VZDRŽEVATI JEZERCE IN OBROBNO TRSTIČJE ZA GNEZDENJE 1-3 PAROV ČAPLJICE, 8-10 PAROV RAKARJEV, 6-10 PAROV SVILNIC TER DRUGIH MOČVIRSKIH PTIC	31
KAKOVOST IN KOLIČINA VODE	33
CILJ 7: IZBOLJŠATI IN VZDRŽEVATI POTREBNO KAKOVOST IN KOLIČINO VODE ZA VZPOSTAVITEV IN OHRANJANJE UGODNIH EKOLOŠKIH POGOJEV IN STATUSA HABITATOV NA OBMOČJU CELOTNEGA REZERVATA	33
CILJ 8: RAZVITI IN VZDRŽEVATI POZITIVNO PODOBO REZERVATA PRI GLAVNIH CILJNIH SKUPINAH (OBISKOVALCI, LOKALNO PREBIVALSTVO) IN PRI JAVNIH SLUŽBAH	38
CILJ 9: DO KONCA LETA 2009 ZGRADITI NAČRTOVANO PARKOVNO INFRASTRUKTURO (INFORMACIJSKI CENTER, CENTRALNA OPAZOVALNICA, OPAZOVALNI STOLP, UČNE POTEI Z OPREMO, ITD.), KI BO LJUDEM OMOGOČALA KAKOVOSTNO DOŽIVLJANJE NARAVE IN JIM POSREDOVALA KLJUČNA SPOROČILA	47
CILJ 10: V LETU 2007 PRIPRAVITI VSEBINSKE PROGRAME ZA OBISKOVALCE REZERVATA IN JIH PO PRIPRAVI STALNO IZVAJATI	60
CILJ 11: VZPODBUJATI RAZISKAVE ŠTUDENTOV, DIJAKOV, DRUGIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPIN IN RAZISKOVALNIH USTANOV V REZERVATU	65
CILJ 12: USTVARJATI PRIHODEK IZ VIROV, SKLADNIH Z GLAVNIMI NARAVOVARSTVENIMI CILJI REZERVATA	67
CILJ 13: IZVAJATI NARAVOVARSTVENI NADZOR ZA ZAGOTAVLJANJE VARSTVENEGA REŽIMA IN OSTALE UPRAVLJAVSKE NALOGE V SKLADU Z ZAKONOM O NARAVNEM REZERVATU ŠKOCJANSKI ZATOK, UREDBO O KONCESIJI ZA UPRAVLJANJE NRŠZ, KONCESIJSKO POGODBO IN ZON	69
IV. PREGLED PRIORITET IN KAZALNIKOV USPEŠNOSTI PRI IZVEDBI PROGRAMA V LETU 2013	75
V. PREGLED FINANČNE REALIZACIJE	82
PRILOGE K LETNEMU POROČILU	85

I. PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA

OSEBNA IZKAZNICA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

RAZGLASITVE:

naravni rezervat

(Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 75/2013, s katero se nadaljuje zavarovanje območja na podlagi Zakona o naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 20/1998)

ekološko pomembno območje – EPO

(Uredba o ekološko pomembnih območjih; Uradni list RS, št. 48/2004, *et al.*)

posebno varstveno območje – območje Natura 2000

(Uredba o posebnih varstvenih območjih; Uradni list RS, št. 49/2004, *et al.*)

naravna vrednota

(geomorfološka, hidrološka, botanična, zoološka in ekosistemska; Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot; Uradni list RS, št. 111/2004, *et al.*)

POVRŠINA NARAVNEGA REZERVATA:

122,7 hektarjev

UPRAVLJAVEC

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Začasni informacijski center NR Škocjanski zatok

Staničev trg 16, 6000 Koper

Tel.: 05/ 62 60 370

Fax.: 05/ 62 60 369

Gsm: 051/ 680 442

E-pošta: skocjanski@skocjanski-zatok.org

Spletna stran: www.skocjanski-zatok.org, www.ptice.si

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave ter varstva okolja. Je tudi slovenska krovna ornitološka organizacija, ki širom Slovenije združuje preko 1.000 članov. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Poslanstvo društva je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem.

Kot koncesionar za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok, je DOPPS uresničeval program dela Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2013 na podlagi določil:

- Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 75/2013),
- Uredbe o koncesiji za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99),
- Odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok,
- koncesijske pogodbe, podpisane med Vlado RS in DOPPS št. 252100-50-85/00 in Aneksa št. 1 k tej pogodbi,
- Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Uradni list RS, št. 83/2007).

II. UVOD

URESNIČEVANJE UPRAVLJAVSKIH PRIORITET V LETU 2013

V letu 2013 smo pri izvajanju javne službe – upravljanju Naravnega rezervata Škocjanski zatok – in uresničevanju drugih zakonsko določenih nalog in nalog, ki izhajajo iz koncesijske pogodbe, uresničevali naslednje glavne prioritete na ravni ciljev iz Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011, ki smo jih opredelili kot prioritete I in II. Aktivnosti v okviru prioritete I so neodložljive in bi pomenile neposredno škodo pri doseganju varstvenih in razvojnih ciljev naravnega rezervata. Aktivnosti v okviru prioritete II so prav tako izjemnega pomena pri izvajanju programa, vendar se v primeru pomanjkanja sredstev tiste, ki niso del projektov, lahko izvaja v letu 2014.

PRIORITETA I

1. upravljanje habitatov, obnovljenih in vzpostavljenih v okviru obnove rezervata v letih 2006-07:

Uresničevanje ukrepov v okviru **ciljev 1-6** v smeri zagotavljanja ugodnega varstvenega statusa Natura 2000 vrst in habitatov ter ugodnega stanja naravne vrednote Škocjanski zatok (v povezavi z naslednjo točko).

URESNIČENO V 2013:

V okviru doseganja ciljev 1-6 je v 2013 potekalo upravljanje in vzdrževanje vgrajene vodno-gospodarske infrastrukture. Z uvozom dvoletnega samca in enoletne samičke iz Camargua v Franciji smo povečali čredo kamarških konj, s tem da samec ostaja dodatno leto v Italiji, ker še nima vzrejnega dovoljenja, namesto njega pa smo iz Italije začasno pripeljali še eno kobilu, tako da so bile 30.6.2013 na paši v NRŠZ tri kobile te pasme. Zaradi brutalnega napada na kamarški kobilu v naravnem rezervatu, ki se je zgodil 5.7.2013, smo v drugi polovici leta izvedli tudi naslednje interventne prioritete: zdravljenje poškodovanih živali in obveščanje javnosti v zvezi s tem, povečanje pasivne varnosti v naravnem rezervatu v okviru finančnih in prostorskih možnosti in prilagoditev načrta paše varnosti živali, kar vključuje tudi premik začasne pašne infrastrukture na bolj vidno lokacijo. Kobile do zaključka sodnih postopkov proti storilcu ali do ureditve stalne pašne infrastrukture ostajajo izven rezervata.

Ob sodelovanju botanika smo nadaljevali z zasaditvami avtohtonih grmovnic in dreves kot tudi določenih vrst mokrotnih travnikov, s čimer pospešujemo naravno oblikovanje teh visoko kakovostnih naravnih okolij. S temi ukrepi bistveno prispevamo tako k preprečevanju motenja živali v rezervatu, kot tudi preprečevanju širjenja invazivnih tujerodnih vrst. V septembru in oktobru smo opravili redno košnjo/ mulčanje celotnega območja Bertoške bonifike.

2. raziskave in stalni monitoring v rezervatu:

Se izvajajo kot kazalniki za spremljanje uspešnosti obnove in upravljanja rezervata pod prvo točko in prispevajo k doseganju **ciljev 1-7**. V letu 2013 se velika glavnina teh dejavnosti izvaja in v celoti financira v okviru projekta Adriawet 2000.

URESNIČENO V 2013:

V okviru projekta Adriawet 2000 smo začeli z izvedbo naslednjih raziskav in monitoringa po skupnem protokolu, ki bodo potekali tudi v letu 2014:

- *Monitoring ptic, skupaj s ciljnimi raziskavami nekaterih vrst (npr. mokož, čapljica) – izvaja DOPPS s honorarnimi sodelavci;*
- *Raziskava dvoživk in plazilcev – izvaja izbrani izvajalec Zavod Symbiosis;*
- *Raziskava kačjih pastirjev – izvaja izbrani izvajalec ProNatura Matjaž Bedjanič s.p.*

3. začetek gradnje in vzdrževanje obstoječe infrastrukture za obisk naravnega rezervata

Uresničevanje ukrepov, natančneje opredeljenih v okviru cilja 9, z zagotovitvijo čim manjšega vpliva na varovane vrste in habitate v rezervatu, pa tudi v smeri zagotavljanja dostopnosti, varnosti in izvajanja programov za obiskovalce ter s tem doseganja celotnega sklopa razvojnih ciljev naravnega rezervata.

V skladu z vsemi sprejeti pravnimi in programskimi dokumenti, ki opredeljujejo delovanje naravnega rezervata Škocjanski zatok, je infrastruktura za obiskovanje območja ključna za doseganje razvojnih ciljev območja. Prispeva pa tudi k doseganju varstvenih ciljev, saj so objekti umeščeni v prostor tako, da še dodatno preprečujejo motenje živega sveta, posredno pa skozi vlogo pri izvedbi izobraževalnih in ozaveščevalnih programov prispevajo k ozaveščenosti ljudi ter družbeni sprejetosti zavarovanega območja in omrežja Natura 2000. Napad na kamarški kobili v začetku julija pa je dejstvo, da objektov še ni, osvetlil tudi z vidika zagotavljanja varnosti. Koncept za javnost odprtega naravnega rezervata namreč sloni na dokončni ureditvi območja, kamor poleg izvedenega krajinskega in vodnogospodarskega urejanja sodi tudi izgradnja infrastrukture za obisk, ki bo upravljavcu šele dala možnost usmerjanja in nadzora nad obiskovalci oziroma vsemi osebami, ki se zadržujejo na območju Škocjanskega zatoka. Ker je območje v tem trenutku tudi brez električnih in vseh drugih inštalacij, bo šele z izgradnjo teh omogočeno doseganje pasivne varnosti na območju.

URESNIČENO V 2013:

Po številnih zapletih, ki so predvsem posledica sprememb zakonodaje, so bile v 2013 izvedene naslednje aktivnosti v okviru priprave investicije:

- dopolnjena in potrjena je bila sprememba projektne dokumentacije PZI (račun izvajalcu v celoti plačan s strani DOPPS iz namenskih sredstev iz presežkov SKZG v letih 2005-07);
- priprava noveliranega investicijskega programa in vloge za ESRR sredstva s strani upravljavca s podizvajalcem ter potrditev noveliranega IP s strani imenovane Komisije in s Sklepom ministra v juliju 2013;
- uskladitev skupnega NRP z MGRT, odprtega na MKO, med MKO in MF; potrditev NRP s strani Vlade RS in potrditev potrebnih sredstev na postavki 244310 v okviru rebalansa Proračuna za leti 2014 in 2015;
- MGRT je dne 10.10.2013 izdalo odločbo št. ESRR OP RR/3/1/20-0-MGRT o dodelitvi sredstev za projekt »Objekti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok« (OP Krepitve regionalnih razvojnih potencialov, razvojna prioriteta 3.5.3. Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov, prednostna usmeritev 3.5.3.1. Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva), potekalo je usklajevanje pogodbe o sofinanciranju s PT,
- priprava in izvedba javnih razpisov za izbor izvajalca gradnje ter inženiring storitev in strokovnega nadzora, pregled in ocena prispelih ponudb (MKO, DOPPS sodeluje s članico v Komisiji).

Poleg gradnje pa je nujno tudi vzdrževanje obstoječe infrastrukture. **Ker dodatna proračunska sredstva za sanacijo dotrajanih podijev na opazovališčih na podlagi potrjenega programa dela NRŠZ za leto 2013 niso bila zagotovljena, smo takoj, ko smo ocenili, da posamezno opazovališče ni več varno za zadrževanje obiskovalcev, le-to začasno zaprli in preprečili dostop, ter z začasnimi podporami in popravili opazovališča usposobili še za krajši čas.**

4. priprava Programa varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (načrt upravljanja), predvidoma za obdobje 2013–2022, in njegov sprejem na Vladi RS v roku enega leta po sprejemu Uredbe o NRŠZ ter ostali ukrepi v okviru cilja 13, predvsem **nadzor v naravi**

URESNIČENO V 2013:

Med najpomembnejšimi nalogami javne službe upravljanja rezervata je nedvomno tudi zagotavljanje varstvenega režima območja skozi organizirano naravovarstveno nadzorno službo na terenu, ki jo zato ravno tako uvrščamo med glavne prioritete ter izvedbe vzdrževalnih del za zagotavljanje integritete območja. Vse

načrtovane aktivnosti s tega področja smo v izvajali skladno s programom dela. Zaradi dodatnih zamud v postopku sprejema nove uredbe smo s pripravo novega načrta upravljanja pričeli v drugi polovici 2013 in dokument dokončali v 2014, ko pričakujemo tudi njegovo potrditev.

PRIORITETA II

URESNIČENO V 2013:

1. Ukrepi v okviru **cilja 8** so se izvajali v okviru projekta **Adriawet 2000** v sodelovanju s projektnimi partnerji, redno smo vzdrževali spletno stran www.skocjanski-zatok.org in objavljali novice sodelovali v Skupnosti naravnih parkov Slovenije, ki je v tem času izdala skupno zloženko, pripravila skupni koledar dogodkov ter obeležila Dan parkov na skupnem dogodku v KP Kolpa. Pripravili smo tudi prispevek o NRŠZ za zbornik ICPE o zavarovanih območjih, ki bo izšel v 2014.

2. V okviru **cilja 10 in projekta Adriawet 2000** smo izvedli terenski pouk z izbranimi osmimi šolami kot tudi zimski tabor mladih ornitologov, ki je potekal v času zimskih počitnic. Začeli smo s pripravo programa opreme in razstav v načrtovanih objektih ter z razvojem izobraževalnih in interpretacijskih pripomočkov ter v drugi polovici leta zasnovali tudi podlage za izdelavo novega CGP NRŠZ. Redno je potekalo tudi usmerjanje, informiranje in obveščanje ter vodenje skupin obiskovalcev, končali pa smo tudi monitoring obiskovalcev, ki je potekal od 1.7.2012 do 30.6.2013, rezultate smo tudi na kratko predstavili v okviru ukrepa 9.8.

3. V okviru **cilja 11** je osebje rezervata usmerjalo delo najetih raziskovalcev ter raziskovalno-izobraževalnih ustanov (predvsem fakultet), ki opravljajo različne raziskave oziroma študije, povezane z naravnim rezervatom. Glavnina angažmaja je namenjena spremljanju ugotovitev teh raziskav in uporabi zaključkov letih pri upravljanju rezervata, kar je nujno, da se le-to predvsem v letih takoj po obnovi hitro in aktivno odziva na rezultate raziskav.

4. Ukrepi v okviru **cilja 12** so usmerjeni v zagotavljanje virov za financiranje naravnega rezervata in so tudi pomemben del projekta **Adriawet 2000**, v okviru katerega bomo skupaj z italijanskimi partnerji na podlagi analiz stanja območij in priložnosti ter uspešnih primerov v letu 2014 razvili nov model upravljanja območij.

III. POROČILO O IZVAJANJU PREDVIDENIH CILJEV IN UKREPOV V LETU 2013

Sladkovodno močvirje na Bertoški bonifiki

Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju

Upravljalne strategije

1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki

Strategija je izvedena, ukrepov v 2013 nismo izvajali.

1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja (dopolnitev)

Ukrepi

- Vgradnja vseh drugih potrebnih cevi, zapornic, sifonov in drugih vodno-gospodarskih objektov

Konec leta 2007 smo na sladkovodnem delu rezervata na Bertoški bonifiki začeli z upravljanjem vodnega režima v skladu s Programom varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Načrt upravljanja). Na južnem delu sladkovodnega močvirja (območje vlažnih in močvirnih travnikov) in severnem delu (območje odprte vodne površine s trstičjem) je omogočeno neodvisno upravljanje vodostajev, saj so na končnih delih jarkov vgrajeni betonski jaški s tablastimi zapornicami. Kot smo poudarili v Letnem programu dela NRŠZ za 2013 je v trenutnem stanju oteženo upravljanje vodnega režima na območju severnega dela Bertoške bonifike, saj obstoječa vodno-gospodarska ureditev ne omogoča neodvisnega upravljanja vodostajev na območju odprte vodne površine s trstičjem in na območju sladkovodnega močvirja na območju »trikotnika«. Zaradi opisane pomanjkljivosti je upravljanje z vodnimi režimi severnega dela Bertoške bonifike počasno in neekonomično (višji stroški črpališča...).

Cilj izvedbe enostavnega zaporničnega sistema na jarku 9 je dolgoročna vzpostavitev ločenega sistema upravljanja vodnega režima na površinah vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela bonifike, na površinah odprte vodne površine na severnem delu bonifike ter sladkovodnega močvirja na območju t.i. »trikotnika«. S tem bomo lahko zagotovili hitro odzivnost v primeru nepredvidljivih okoliščin (preprečevanje preplavljanja gnezdišč, pojavov botulizma) ter znižali stroške upravljanja vodno-gospodarske infrastrukture v rezervatu in izven njega. Projekt za izvedbo zaporničnega sistema na jarku 9 je po naročilu MOP v oktobru 2011 izdelalo koprsko podjetje GLG Projektiranje d.o.o.

Izvedba celotnega ukrepa se zaradi znižanja proračunskih sredstev zamakne do zagotovitve sredstev za izvedbo. Odbor NRŠZ je na 10. redni seji 11.12.2013 s sklepom ponovno podprl pobudo upravljalca za čimprejšnjo zagotovitev sredstev za izvedbo enostavnega zaporničnega sistema na jarku 9 v Proračunu RS, ter nas pozival k pripravi pobude za uvrstitev izvedbe enostavnega zaporničnega sistema na seznam projektov Vodnega sklada (oziroma med investicije MKO s področja voda v letu 2014). Na podlagi te pobude, ki smo jo na ministrstvo poslali 9.1.2014 pričakujemo pozitiven premike pri zagotovitvi financiranja za izvedbo zapornic.

1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja

Strategija je izvedena, ukrepov v 2013 nismo izvajali.

1.4. Upravljanje trstičja - ohranjanje primerne strukture

Ukrepi

- Nadzor in upravljanje sestojev trstičja in rasti vrbovja

Na območju trstičja v letu 2013 vrbovja po planu nismo sadili. V začetku marca smo po izkušnjah iz prejšnjih let določene predele s trstičjem na severnemu delu Bertoške bonifike zaščitili s prenosnim električnim pastirjem in pašo usmerili na predele pred opazovalnicama 3a in 4. Konec aprila smo prenosnega pastirja odstranili in odprli prehod tudi na območje vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela Bertoške bonifike ter pašnim živalim omogočili pašo pa celotnem območju sladkovodnega dela rezervata.

V prvi polovici avgusta smo opravili pregled stanja razraščanja trstičje po celotnem sladkovodnem delu naravnega rezervata in pripravili načrt košnje in mulčanja. Hkrati smo postavili tudi dodatno ograjo z električnim pastirjem na območju med 1. in 2. opazovalnico. Dodatna ograja z električnim pastirjem omogoča usmerjeno pašo na vlažnih travnikih južnega dela Bertoška bonifike. Zaradi nujnih del (postavitve pašne ograje in ureditev dodatnega nadstreška za pašne živali) smo košnjo in mulčanje opravili v prvi polovici septembra (območje vlažnih in močvirnih travnikov) in v začetku oktobra (območje z globoko vodo in trstičjem), torej v času osušitve območja Bertoške bonifike.

Na celotni površini sladkovodnega dela rezervata smo v novembru in decembru obrezali tudi v prejšnjih letih zasajeno vrbovje.

- Vzdrževanje določenega vodnega režima na območju trstičja

Od oktobra 2012 do začetka aprila 2013 smo na območjih večjih sestojev trstičja vzdrževali maksimalno globino vode (jesensko-zimsko vodostaj). V tem obdobju smo skušali zagotoviti stabilen vodostaj brez večjih nihanj (po možnosti manj kot ± 10 cm) in po potrebi nivo vzdrževali z dotokom sladke vode iz Rižane. V začetku aprila smo maksimalni projektirani vodostaj znižali za 20 do 30 centimetrov ter zagotavljali stabilen vodostaj v gnezditvenem obdobju.

Konec julija oziroma v začetku avgusta smo začeli gladino vode postopno zniževati, tako da smo do srede avgusta dosegli zeleni poletni nivo. Nato smo od sredine avgusta do sredine septembra na območju trstičja vzdrževali minimalno globino vode, ponekod pa smo trstičje tudi popolnoma izsušili za potrebe košnje oziroma mulčanja. Na območju sladkovodnega trstičja v »trikotniku« smo od oktobra do začetka septembra vzdrževali maksimalni nivo vode. V avgustu smo nivo vode na obravnavanem območju za kratek čas znižali na minimum ter tudi v letu 2013 popolnoma izsušili obravnavano območje in ga konec oktobra ponovno napolnili na maksimalni nivo s svežo sladko vodo.

Na območju sladkovodnega trstičja v »trikotniku« smo do začetka septembra vzdrževali maksimalni nivo vode. V septembru smo nivo vode na obravnavanem območju za kratek čas znižali na minimum ter v oktobru ponovno napolnili na maksimalni nivo s svežo sladko vodo.

Sredi oktobra (oziroma takoj po opravljenih upravljaljskih posegih: košnja, mulčanje) smo gladino vode začeli postopno dvigovati, tako da smo v začetku novembra ponovno dosegli željen jesensko-zimsko nivo.

1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki

Ukrepi

- Čiščenje dovodnih jarkov

Podrobnejši pregled jarkov na območju Bertoške bonifike smo opravili v sredini junija. Pri pregledu smo ugotovili, da zaraščanost globjih jarkov ni prekomerna in vegetacija bistveno ne vpliva na pretoke in kroženje vode na sladkovodnem delu naravnega rezervata. Kljub temu smo z dna globjih jarkov vegetacijo odstranili ročno z uporabo kose in nahrbtnne kosilnice. Ostala dela pri čiščenju jarkov (košnja robov in brežin) na območju sladkovodnega dela rezervata pa smo v času poletne osušitve območja izvedli z uporabo lastnega traktorja z bočnim mulčerjem. Dela smo opravili v okviru preventivnega vzdrževanja oziroma redne nege jarkov in kanalov v skladu z Projektom o obratovanju in vzdrževanju (POV), Inženiring za vode, 2007.

V avgustu smo pregledali tudi stanje prehodov za pašno živino in najeli storitev manjšega bagra za manjša popravila in tekoče vzdrževanje. V sklopu teh del smo uredili prehod za traktor in pašno živino s cevnim prepustom na jarku 4, ter utrdili plato, vtisnili akacijeve kole ter uredili dovozno pot do nadomestnega nadstreška za pašne živali, ki smo ga postavili med jarkoma 3.1 in 4.

Na glavnem dovodnem jarku smo spremljali stanje vodnih grabelj in jih redno čistili. Redno smo čistili tudi vodne nanose na prelivnem objektu na Ari in s tem omogočali stalen dotok sladke vode v akvatorij brakičnega dela rezervata.

- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur

Nadzorniki redno pregledujejo vse zapornice, sifonske pipe, jarke in nasipe ter nadzorujejo njihovo delovanje. Morebitne manjše napake redno odpravljajo, na večje pa pravočasno opozorijo strokovnega vodjo rezervata. Dela opravljamo v okviru naravovarstvenega nadzora in v skladu s POV.

Pri vseh prepustih z zapornicami je obratovanje ročno, brez avtomatike. Pri preventivnem vzdrževanju zaporničnih objektov (prag na Ari, prepusti z zapornicami) smo v prvi letu 2013 izvedli naslednje aktivnosti:

- pregledali, da v območju objektov ni nanesenega materiala (npr. vejevje) – enkrat mesečno
- dvignili oz. spustili zapornico – enkrat mesečno
- namazali vodila na vseh zapornicah – enkrat letno
- vzdrževanje po navodilih proizvajalca

V marcu smo v skladu s POV opravili tudi redni letni servis zaporničnega sistema na morskem kanalu. Vodila na tablastih zapornicah smo namazali v času poletne osušitve sladkovodnega dela rezervata.

V Dnevnik obratovanja in vzdrževanja poleg rednega upravljanja v skladu s Programom varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (Načrtom upravljanja) vpisujemo tudi vzdrževalna dela v skladu s POV.

- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima

Glej točko 1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture: Vzdrževanje določenega vodnega režima na območju trstičja.

- Nadzor zaraščanja niza otočkov na območju plitve vode in čiščenje vegetacije po potrebi

Zaraščanje niza otočkov na območju plitve vode severnega dela Bertoške bonifike smo od začetka januarja do konca aprila nadzorovali z usmerjeno pašo, v maju pa smo odprli tudi prehod na vlažne in močvirne travnike južnega dela Bertoške bonifike ter s tem pašnim živalim omogočili pašo pa celotnem območju sladkovodnega dela rezervata.

V začetku oktobra smo vse površine na območju plitve vode pokosili in zmulčali, saj samo z pašo ni mogoče v celoti nadzirati zaraščanja teh predelov. V tem času smo čredo pašnih živali preselili na območje vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela Bertoške bonifike. Po zaključeni košnji smo čredo pašnih živali ponovno preselili na območje globoke vode in trstičja na severnem delu Bertoške bonifike.

- Košnja in mulčanje zaraščajočih se predelov

Na podlagi upravljaljskih izkušenj iz preteklih let smo ugotovili, da je treba enkrat letno pokositi ali mulčati tudi območja z globoko vodo, saj z upravljanjem vodnih nivojev ni mogoče v celoti nadzirati zaraščanja. Košnjo oziroma mulčanje teh predelov smo izvajali na osnovi stalnega nadzora in ugotovitev nadzorne službe. V letu 2013 smo košnjo in mulčanje obravnavanega območja opravili v času znižanja vodostaja oziroma osušitve obravnavanega območja v začetku oktobra.

- Monitoring Are na območju izven rezervata

V okviru naravovarstvene službe smo v marcu, juniju, septembru in decembru pregledali strugo Are, gorvodno do zaporničnega sistema pri Turku. Večjih posebnosti nismo opazili. Ob vsakem znižanju gladine vode v Ari smo obvestili rečnega nadzornika, ki je v primeru zadostnega vodostaja v Rižani povečal dotok sladke vode v Aro prek zaporničnega sistema pri Turku. Stanje zaporničnega sistema pri Turku in vodostaj v Rižani smo preverjali vsaj enkrat mesečno.

1.6. Upravljanje morskega močvirja na območju trikotnika

Ukrepe v letu 2013 nismo izvajali.

1.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Ukrepi

- Monitoring ptic na celotnem območju naravnega rezervata

Monitoring ptic v Škocjanskem zatoku dalje poteka po metodologiji, ki jo uporabljamo od leta 2008 in ga v takšnem obsegu izvajamo v celotnem rezervatu, tako da spodaj navedeni opis velja tudi za ukrepe monitoringa ptic v okviru ostalih strategij. Tako pridobljene podatke sproti vnašamo in obdelujemo v bazi, ki jo vodimo s pomočjo programske opreme Wildlife Recorder in D-map, ki omogočata uporabniku prijazno hranjenje in obdelavo podatkov monitoringa.

Monitoring ptic je sestavljen iz naslednjih sklopov:

1) Tedenski popis (zbirni obrazec, sestavljen iz tedenskega in dnevnih obrazcev za obdobje enega tedna – heptade):

a Totalni popis - izvaja se enkrat tedensko po vseh popisnih površinah (tedenski obrazec):

- Laguna: A in B; območje A zavzema predel izlivnega dela stare struge Badaševice in laguno do linije »Rtiček« – stik Jezerce/Laguna; območje B zavzema ostali del lagune vključno z morskim kanalom in izlivnim delom Are;
- Jezerce: območje vodne površine Jezerca in kopnega dela rezervata do izlivnega dela Are;
- Bonifika: C, D, E in F; območje C in D zavzema vlažne močvirne travnike južnega dela bonifike (opazovalnici 1 in 2); območje E zavzema predel sladkovodnega močvirja z globjo vodo na severnem delu bonifike (opazovalnici 3a in 4); območje F zavzema predel sladkovodnega močvirja s trstičjem v »trikotniku« (opazovalnica 3b);
- Ara: območje struge Are z obrežjem znotraj meje rezervata vključno s pasom grmovne in drevesne vegetacije ter trstičja na levem bregu izlivnega dela Are.

b Dnevni popisi – naključno dnevno zbiranje podatkov (dnevni obrazec) na zgoraj opisanih popisnih površinah med opravljanjem naravovarstvenega nadzora.

2) Gnezditev:

Kartirni popisi (za vsak popis se podatke vnaša v svoj zemljevid – orto foto posnetek)

- Laguna: podobmočji A in B (čigre, beločeli in mali deževnik, galebi, polojniki) – začetek in konec maja, sredina junija, sredina julija (4x v sezoni);
- Jezerce: sredina maja, sredina junija (2x v sezoni) – pregled s kanujem + 2x transekt (za pevke) po Parancani do izlivnega dela Are;
- Ara: 4x v sezoni;
- Bonifika: podobmočja C, D, E in F 4x v sezoni; priložnostno zbrani podatki v okviru dnevnih in tedenskih popisov).

3) Posebni popisi:

- mali ponirek (*Tachybaptus ruficollis*) - enkrat letno popis s kanujem na območju Bonifike;
- zelenonoga tukalica (*Gallinula chloropus*) - enkrat letno popis s kanujem na območju Bonifike;
- čapljica (*Ixobrychus minutus*) - tri- do štirikrat v času od maja do konca julija;
- mokož (*Rallus aquaticus*) - trikrat v času od začetka aprila do sredine junija.

4) Drugi popisi:

- mokož (*Rallus aquaticus*) - popisi s pomočjo predvajanja posnetka (1x mesečno v času od avgusta do vključno marca)
- svilnica (*Cettia cetti*) - dodatni kartirni popisi.

▪ Vzpostavitev obročkarske postaje za spremljanje ptic na selitvah in vzpostavitev metodologije spremljanja, ki bo poenotena z ostalimi severnojadranskimi mokrišči zaradi primerljivosti podatkov (velja za celotno območje rezervata)

V letu 2008 smo v Škocjanskem zatoku vzpostavili obročkarsko postajo, kjer vsaj enkrat mesečno spremljamo populacije ptic na selitvah. Metodologijo spremljanja selečih se ptic smo v 2009 poenotili tudi z drugimi upravljavci mokrišč na območju severnega Jadrana, predvsem z Biološko postajo Isola della Cona, kjer ptice na selitvah že vrsto let spremljajo tudi z obročkanjem. Na ta način so podatki, ki jih bomo pridobili s to dejavnostjo od leta 2009 dalje, nacionalno in mednarodno primerljivi in bodo dobra osnova za nadaljnje znanstveno-raziskovalno ornitološko delo.

V sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije in Krajinskim parkom Sečoveljske soline smo v letu 2011 za potrebe raziskav gnezditve navadne čigre (*Sterna hirundo*) in polojnika (*Himantopus himantopus*) na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok začeli z označevanjem obeh vrst s posebej zanje

izdelanimi barvnimi obročki s kodo. Za obe vrsti smo uporabili barvne obročke s kodami, ki so bili s strani koordinatorja – organizacije International Wader Study Group (IWSG Colour-Marking Register) dodeljeni KPSS in NRŠZ. V maju, juniju in juliju 2013 smo na brakičnem delu naravnega rezervata opravili 8 terenskih dni. S pomočjo kanuja smo pregledali vse gnezditvene otočke in robne habitate ter popisali gnezda labodov grbcev, malih deževnikov, rdečenogih martincev, polojnikov, navadnih čiger, rumenonogih galeb. Rumennonogi galeb je na območju NRŠZ letos gnezdil prvič ter število gnezdil naravnega rezervata povečal na 42 vrst.

V letu 2013 nam je uspelo z barvnimi obročki označiti le navadne čigre. Do začetka julija smo na lagunarnem delu naravnega rezervata z barvnimi obročki opremili 51 navadnih čiger. Tudi letos smo od nacionalnega koordinatorja za barvno obročkanje Iztoka Škornika dobili informacijo o dveh novih najdbah navadnih čiger, ki sta bili 2011 obročkane v NR Škocjanski zatok. Obe čigri je opazoval ornitolog Silvano Candotto v Deželnem naravnem rezervatu na izlivu Soče. Od leta 2011 smo z barvnimi obročki opremili 163 osebkov navadnih čiger od katerih je bilo 11 osebkov opazovanih na izlivu Soče (25 km), 2 osebka v zalivu Polje pri Ankaranu (3 km) ter 2 osebka v solinah La Tapa, ki so del naravnega parka Bahía de Cádiz v Španiji (1950 km).

V letu 2013 smo nameravali pridobljeno obročkovo shemo označevanja z barvnimi obročki razširiti še na malega deževnika, vendar smo se na podlagi razgovorov z nacionalnim koordinatorjem Iztokom Škornikom in predstavniki IWSG odločili, da glede na število gnezdečih parov obeh vrst, nadaljujemo le z označevanjem navadne čigre in polojnika. V primeru potrebe po barvnih obročkih za malega deževnika nam bo obročke odstopil KPSS.

Število vrst in populacij ptic, ki sta najpomembnejša kazalnika uspešnosti obnove in upravljanja območja, je še kar v porastu. Tako se je število opaženih vrst ptic po letu 2001 povzpelo že na 243 vrst. V letu 2013 sta bili na območju rezervata opazovani 2 novi vrsti ptic, in sicer:

- srednji žagar (*Mergus serrator*)
- kratkoprsti škrjanček (*Calandrella brachydactyla*)

Velik uspeh pri vzpostavljanju primernih ekoloških pogojev in s tem življenjskih okolij za številne ogrožene živalske in rastlinske vrste lahko nazorno prikažemo s pticami kot indikatorsko skupino. V zadnjem desetletju, ko je bilo območje zavarovano, s tem pa preprečena nadaljnja degradacija ter v letih 2006-07 uresničeno habitatno, vodnogospodarsko in krajinsko urejanje rezervata, se je število opaženih vrst ptic stalno povečevalo in se od leta 2001 do 2012 povečalo za 84 %.

Preglednica 1: Povečevanje števila opaženih vrst ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok med 2001-13

Leto	Št. novih vrst	Skupno št. vrst
2001-02		132
2003	13	145
2004	18	163
2005	18	181
2006	11	192
2007	18	210
2008	7	217
2009	9	226
2010	6	232
2011	6	238
2012	3	241
2013	2	243

- Ustanovitev ornitološkega observatorija Škocjanski zatok

Monitoring selitve ptic je danes po Evropi organiziran v obliki ornitoloških observatorijev, kjer se ptičje selitve spremlja s standardiziranimi metodami, ki vključujejo tako opazovanje kot lov in obročkanje ptic. Obročkanje ptic poteka po točno določenem metodološkem protokolu, ki zagotavlja primerljivost zbranih podatkov med leti, zato so podatki zbrani v okviru ornitoloških observatorijev ključni za ugotavljanje trendov selivskih vrst ptic. V Sloveniji ornitološkega observatorija trenutno nimamo, zato tudi zanesljivih podatkov o selitvi ptic v Sloveniji ni.

V okviru naravnega rezervata Škocjanski zatok so se glede na infrastrukturo in okoljske razmere v rezervatu pokazale možnosti za ustanovitev takšnega ornitološkega observatorija, saj nekatere aktivnosti tovrstnega monitoringa na območju že potekajo. Ker je znanstveno-raziskovalna dejavnost v obeh Programih varstva in razvoja naravnega rezervata opredeljena kot ena bistvenih razvojnih dejavnosti v rezervatu, bi ustanovitev ornitološkega observatorija pomenila veliko dodano vrednost pri doseganju tovrstnih ciljev hkrati pa neposredno podporo doseganju varstvenih ciljev.

V oktobru 2013 smo s predstavnikoma Prirodoslovnega muzeja Slovenije dr. Alom Vrezcem in Daretom Fekonjo opravili terenski ogled na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok ter okvirno določili območja za postavitev mrež. Predstavnik PMS sta nam predstavila metodologijo obročkanja brez predvajanja posnetkov, kar naj bi bila osnova dela ornitološkega observatorija. Monitoring selitev ptic je danes po Evropi organiziran v obliki ornitoloških observatorijev, kjer se ptičje selitve spremlja s standardiziranimi metodami, ki vključujejo tako opazovanje kot lov in obročkanje ptic. Na sestanku smo se dogovorili, da odločitev o ustanovitvi ornitološkega observatorija v okviru Naravnega rezervata Škocjanski zatok preložimo v prihodnje, predvsem zaradi predvidene gradnje parkovne infrastrukture na območju rezervata ter prevelikega kadrovskega vložka, ki bi ga moral DOPPS vložiti v začetni fazi vzpostavitve ornitološkega observatorija.

- Nadgradnja metodologij, protokolov in začetek priprave spletnega portala za predstavitev rezultatov (projekt Adriawet 2000)

V letu 2013 smo nadaljevali s testiranjem skupnega protokola monitoringa, ki smo ga v 2012 v okviru projekta Adriawet 2000 – Jadranska mokrišča za omrežje Nature 2000 – pripravili skupaj s projektnimi partnerji iz Italije (Mosaico, Veneto Agricoltura). Skupni protokol za spremljanje stanja in varstvo biotske raznovrstnosti vključuje opise projektnih območij, metode in orodja za spremljanje stanja ugotovljenih naravnih virov ter določitev ciljnih vrst za posamezna projektna območja. Osnovni cilji projekta, ki se izvaja na petih projektnih območjih temeljijo na:

- pripravi programa monitoringa in zbiranja podatkov o biotski pestrosti v obliki čezmejne mreže,
- pripravi skupnega programa za celovito in trajnostno upravljanje zavarovanih območij,
- skupnem načrtovanju vsebin in aktivnosti s področja izobraževanja, ozaveščanja in promocije in
- pripravi modelov lokalnega sodelovanja za trajnostni razvoj območij NATURA 2000.

Pri izboru ciljnih vrst smo vključiti tipične predstavnike različnih živalskih skupin za posamezne ekološke cone naravnega rezervata Škocjanski zatok. V prvi vrsti smo upoštevali cilje rezervata, odprtega za javnost, in se osredotočili tudi na ohranjanje ugodnega varstvenega statusa varstveno pomembnih habitatov in vrst v skladu z evropskimi direktivami ter pripravi splošnih smernic, oziroma izhodišč za vzdrževanje obstoječih habitatov in ureditev novih vodnih življenjskih okolij. Na podlagi teh kriterijev smo poleg monitoringa ptic izbrali še monitoring favne kačjih pastirjev ter dvoživk in plazilcev.

Na podlagi skupnih izbranih kriterijev za določitev ciljnih vrst smo za NRŠ izbrali naslednje ciljne vrste ptic: čapljica (*Ixobrychus minutus*), beločela gos (*Anser albifrons*), polojnik (*Himantopus himantopus*), mokož (*Rallus aquaticus*) in navadna čigra (*Sterna hirundo*).

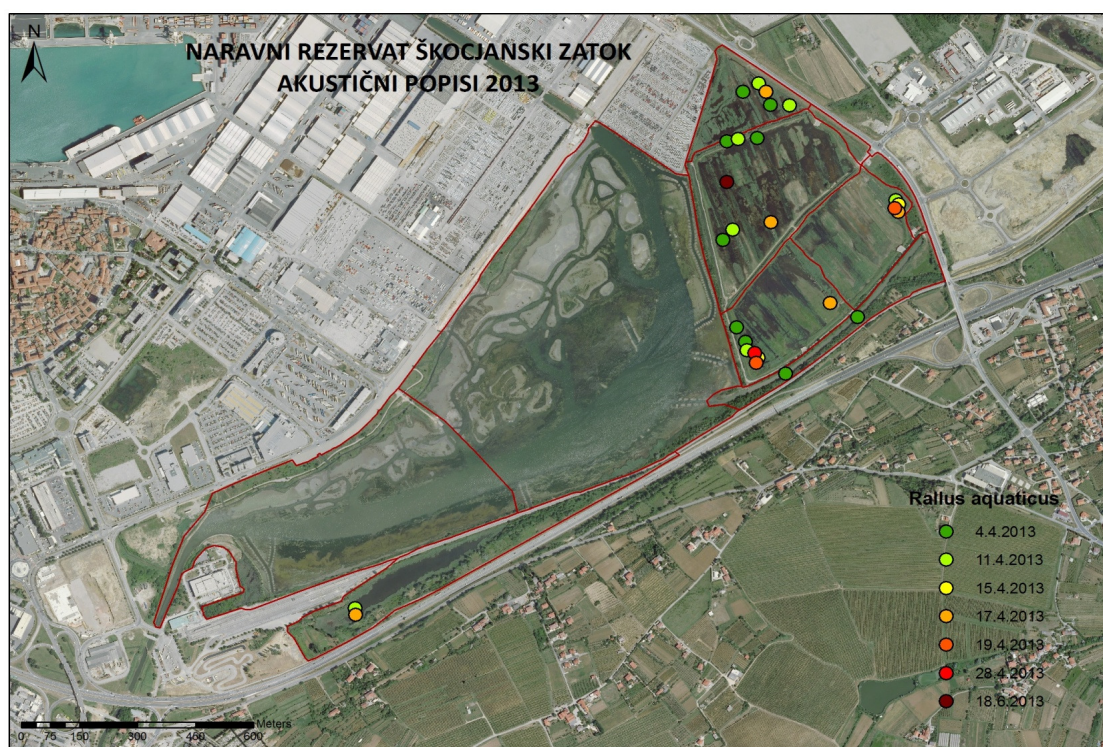
Monitoring ptic smo nadaljevali po metodologiji, ki jo z manjšimi spremembami na celotnem območju naravnega rezervata uporabljamo od leta 2009 (glej točko 1.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo). Metodologijo smo v letu 2013 nadgradili še s protokoloma spremljanja stanja mokoža (*Rallus aquaticus*) v gnezditvenem obdobju ter v času selitve in prezimovanja in čapljice (*Ixobrychus minutus*) v gnezditvenem obdobju.

V začetku leta smo v skladu s skupnim protokolom spremljanja stanja pripravili program monitoringa ptic za leto 2013. V letu 2013 smo izvedli naslednje popise:

- 4 kartirne popise gnezdil: popise smo opravili na celotnem območju naravnega rezervata,
- 5 posebnih popisov gnezdil (mali ponirek, čapljica, mlakarica, zelenonoga tukalica, liska, rakar, srpična trstnica, svilnica...) s pomočjo kanuja na Ari in sladkovodni površini imenovani Jezerce,
- 6 posebnih popisov gnezdil (mali ponirek, čapljica, labod grbec, mlakarica, zelenonoga tukalica, liska, rakar, srpična trstnica, svilnica...) sladkovodnega dela rezervata na Bertoški bonifiki (popisna območja C, D in E),
- 8 posebnih popisov gnezdil (labod grbec, mali deževnik, rdečenogi martinec, polojnik, navadna in mala čigra, rumena pastirica...) brakičnega dela rezervata (popisni območji A in B),
- 10 akustičnih popisov mokoža; popise smo s predvajanjem posnetka na popisnih točkah izvajali na celotnem območju naravnega rezervata,
- 5 akustičnih popisov čapljice; popise smo s predvajanjem posnetka na popisnih točkah izvajali na celotnem območju naravnega rezervata.

V gnezditvenem obdobju (od začetka aprila do konca junija) smo opravili 7 akustičnih popisov mokožev in 5 akustičnih popisov čapljice na celotnem območju naravnega rezervata. Dodatno smo za čapljico opravili še 4 posebne popise na popisnih območjih C, D in E. Na podlagi vrednotenja rezultatov je na območju NRŠZ gneznilo najmanj 9 parov mokožev in 10 do 15 parov čapljic.

REZULTATI:

Slika 1: Akustični popisi mokoža v letu 2013

Slika 2: Akustični, kartirni in posebni popisi čapljice v letu 2013

1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin

Ukrepi

- Sistematične raziskave različnih skupin in redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin

V letu 2013 smo načrtovali zgolj raziskave v okviru projekta Adriawet 2000, saj finančna situacija ne dovoljuje izvedbe drugih raziskav in monitoringa, ki bi jih financirali iz koncesijskih sredstev. Pri tem smo se osredotočili na raziskave in monitoring najpomembnejših skupin, opredeljenih v skupnem protokolu monitoringa projekta ter na podlagi skupnih kriterijev za območje NRŽ v okviru najpomembnejših skupin izbrali naslednje ciljne vrste.

Plazilci:

- močvirna sklednica (*Emys orbicularis*)
- belouška (*Natrix natrix*)
- kobranka (*Natrix tessellata*)

Dvoživke:

- veliki pupek (*Triturus carnifex*)

Rod Pelophylax spp. – skupina zelenih žab (Fitzinger, 1883):

- debeloglavka (*Pelophylax ridibundus*)
- zelena žaba (*Pelophylax klepton esculentus*)
- pisana žaba (*Pelophylax lessonae*)

Kačji pastirji:

- povodni škrlatec (*Coenagrion scitulum*)
- rdeči voščeneč (*Ceriagrion tenellum*)
- sredozemski kamenjak (*Sympetrum meridionale*)

Z izvedbo raziskav in monitoringa dosegamo pričakovane rezultate, in sicer:

- vpogled v trenutno stanje favne,
- primerjava s stanjem pred obnovo rezervata (za skupine, za katere obstajajo podatki),
- predlog vzdrževanja in eventualne optimizacije habitatov z vidika ciljnih skupin,
- predlog monitoringa ciljnih skupin ali izbranih vrst v naslednjih letih in poznavanje stanja za skupine, ki jih bomo spremljali že v letu 2013.

V maju smo v okviru projekta Adriawet 2000 pripravili razpisno dokumentacijo ter na podlagi povpraševanja in ob upoštevanju kriterija najnižje cene (povpraševanje smo poslali samo strokovno usposobljenim potencialnim izvajalcem) izbrali usposobljene izvajalce za:

- Monitoring favne kačjih pastirjev (Odonata) v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (NRŠZ) ter priprava smernic za urejanje in upravljanje habitatov s stališča favne kačjih, izbrani izvajalec ProNatura, Matjaž Bedjanič s.p. ter
- Monitoring plazilcev in dvoživk v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (NRŠZ), izbrani izvajalec Zavod Symbiosis.

Oba izvajalca sta začela z izvedbo monitoringov na podlagi v projektnih nalogah načrtanega programa in metod. Obe nalogi bosta potekali do jeseni 2014.

A. KAČJI PASTIRJI:

Kačje pastirje smo kot ciljno skupino izbrali, ker na področju ohranjanja narave nastopajo na dveh glavnih ravneh: kot sam subjekt varovanja ter kot bioindikatorji. V okviru slednjega so kačji pastirji zlasti pri naravovarstveni oceni vodnih življenjskih okolij zelo primerni kot ena od t. i. ključnih skupin (angl. »key groups« ali »umbrella groups«), na osnovi poznavanja katerih je možno sklepati o biotski pestrosti in stanju oziroma ohranjenosti določenega biotopa. Njihove življenjske zahteve so namreč razmeroma dobro poznane, poleg tega so pregleden favnistični element z relativno lahko določljivimi vrstami. Njihovo preživetje je odvisno od mnogih dejavnikov in raznolikih struktur, tako v vodnem, kot tudi širšem kopenskem bivališču, kar pomeni, da je visoka vrstna pestrost kačjih pastirjev zgovoren dokaz o ohranjenosti širšega vodnega in obvodnega življenjskega okolja.

Za vzdrževanje obstoječih habitatov in ureditev novih vodnih življenjskih okolij s stališča favne kačjih pastirjev je izrednega pomena poznavanje ekoloških zahtev posameznih vrst in velikosti njihovih populacij. Zato bo izbrani izvajalec pripravil tudi predloge za vzdrževanje habitatov sladkovodnega dela naravnega rezervata in splošna izhodišča za optimalno ureditev nadomestnih življenjskih okolij oz. novih stoječih voda s stališča favne kačjih pastirjev, ki bodo služili tudi urejanju in upravljanju habitatov na ostalih projektnih območjih.

B. PLAZILCI in DVOŽIVKE (HERPETOFAVNA):

Tudi plazilce (Reptilia) in dvoživke (Amphibia) smo kot ciljni skupini izbrali, ker v nastopajo na dveh glavnih ravneh: kot sam subjekt varovanja in kot bioindikatorji. Obe skupini sta bili v preteklosti na območju NRŠZ slabo raziskani. Pred sanacijskimi in renaturacijskimi posegi, ki so bili zaključeni v letu 2008, so bile na območju NRŠZ opravljene le tri raziskave, ki vključujejo tudi skupino dvoživk (POBOLJŠAJ, 1993, BASIACO et al. 1997, POBOLJŠAJ 2000). Podobno velja tudi za skupino plazilcev, saj je objavljenih podatkov za območje NRŠZ zelo malo (TOME, 1996, BASIACO et al. 1997, TOME, 2000).

Z ureditvijo sladkovodnega močvirja na Bertoški bonifiki je bila paleta sladkovodnih bivališč za plazilce in dvoživke na območju NRŠZ močno razširjena, posledično se je povečalo tudi število vrst znotraj obeh skupin. To nam dokazujejo naključna opazovanja in raziskave, ki smo jih na območju NRŠZ opravili v zadnjih letih.

Herpetofavna NRŠZ, predvsem v smislu zastopanosti posameznih vrst, se bo v naslednjih letih gotovo še spreminjala, po drugi strani pa je tudi iz naravovarstvenega vidika oz. vidika ogroženih vrst zelo pomembno spremljati razvoj populacij in stanje življenjskih okolij. Zato je v okviru projekta Adriawet 2000 vsekakor smiselno pričeti s sistematičnim proučevanjem plazilcev in dvoživk (inventarizacija in vpogled v trenutno stanje herpetofavne, ocena velikosti populacij...).

1.9. Pregled stanja habitatnih tipov

- Popis vseh habitatnih tipov

V letu 2013 smo ponovili popis habitatnih tipov, ki je pokazal uspešnost širjenja ustvarjenih habitatnih tipov na podlagi primerjave z rezultati prejšnjih popisov. Pregled stanja habitatnih tipov je v juniju in avgustu 2013 opravil botanik Josip Otopal. Hkrati je izvedel tudi popis invazivnih vrst, kar nam omogoča pregled in nadzor nad njihovim širjenjem (v primerjavi s podatki popisov izpred dveh let) in ukrepanje po potrebi.

Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žličarica

Upravljalne strategije

2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščeni kmetijskih zemljišč južne bonifike

Strategija je izvedena, ukrepov v 2013 nismo izvajali.

2.2. Upravljanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščeni kmetijskih zemljišč južne bonifike

Ukrepi

- Ugotoviti najprimernejše metode za preobrazbo sedanjih ruderalnih površin v vlažne in močvirne travnike

Skrbeli smo za preobrazbo sedanjih ruderalnih površin v vlažne in močvirne travnike, ob sodelovanju botanika pa tudi zagotovili izvedbo ustreznih ukrepov (dosajevanje gradnikov močvirnih travnikov, odstranjevanje biomase po košnji/mulčanju) za hitrejšo preobrazbo. Ukrepe je izvajal botanik Josip Otopal v sodelovanju z dr. Mitjem Kaligaričem in ob pomoči naravovarstvenih nadzornikov NRŠZ.

- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje oziroma paše

V letu 2011 smo zaključili s testiranjem različnih upravljalnih posegov, skladnih z varstvenimi cilji rezervata. Natančen režim košnje, mulčanja in paše na različnih površinah bomo določili v novem načrtu upravljanja, ki bo predvidoma izdelan in sprejet v 2014 in s tem začrtali način upravljanja močvirnih in vlažnih travnikov za naslednje srednjeročno obdobje.

- Košnja/ mulčanje travnikov

Na podlagi upravljalnih izkušenj iz preteklih let smo z mulčanjem in košnjo območja vlažnih in močvirnih travnikov južnega dela bonifike začeli v začetku septembra. V letu 2013 smo na območju vlažnih in močvirnih travnikov nadaljevali z upravljanjem, kot smo ga zastavili v letu 2012. Izvedba košnje s strižno kosilnico in baliranja sena je odvisna od dogovora, ki ga sklenemo z okoliškimi kmeti, saj za to opravilo v rezervatu še nimamo primerne kmetijske mehanizacije. Košnjo s strižno kosilnico in odstranjevanje biomase z baliranjem smo izvajali na površinah trajnih travnišč pred opazovalnicama 1 in 2, ki so vključene v GERK. Mulčanje smo izvajali na s traktorjem težko dostopnih predelih, ki jih s strižno kosilnico ni mogoče pokositi. Na predvidenih območjih košnje smo odstranili (balirali) tudi večji del biomase, ki smo jo uporabili za krmo pašne živali v zimskem času oziroma za steljo.

- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema

Pašni sistem v rezervatu vzpostavljamo na podlagi zastavljenega optimalnega režima košnje in paše ter obtežbe različnih površin v naravnem rezervatu s pašo (gvž/ha), kot tudi z nadzorom nad obremenitvijo posameznih kmetijskih površin. Pri načrtovanju velikosti osnovne črede na razpoložljivih kmetijskih površinah – pašnikih v rezervatu – upoštevamo tudi omejitve, ki izhajajo iz nacionalne in evropske zakonodaje s področje navzkrižne skladnosti in GAEC. Prav tako v okviru uvajanja kmetijskih praks v

naravnem rezervatu upoštevamo kmetijsko – okoljske in upravljavske pogoje v okviru Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2007–2013 ter izhajajoče Uredbe o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2007-2013.

Na podlagi standardov, ki izhajajo iz prej omenjenih določil, je predvidena obremenitev z živino na območju NRŠZ do največ 1,5 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč (pašnikov). V tem trenutku le-ta obsegajo 7,5 ha trajnega travinja na južnem delu bonifike, na katerih smo v 2009 tudi uradno spremenili namembnost dejanske rabe iz kategorije 4220 – ostalo zamočvirjeno zemljišče v kategorijo 1300 – trajno travinje, v letu 2012 pa prvotno površino GERK-ov 5,82 ha povečali na 8,08 ha. Skladno s spremembo dejanske rabe so bile usklajene tudi evidence registracije pašne živine v rezervatu v ustreznih registrih kmetijskega ministrstva. Na teh kmetijskih zemljiščih torej ob upoštevanju kmetijsko-okoljskih standardov (predvsem tistih, vezanih na obremenjevanje voda z nitrati) lahko izvajamo ekstenzivno in naravi prijazno pašo s stanjem živali do največ 11,25 GVŽ (trenutno je v rezervatu 6,6 GVŽ oziroma 0,88 GVŽ/ha. Ob tem gre omeniti, da je dejanska obremenitev celotnega območja bonifike dejansko nižja, saj se za namene paše uporabljajo tudi dodatna nekoliko zamočvirjena zemljišča, ki jih na ta način upravljamo in sezonsko omogočajo izrabo za namene paše (skupno ca. 13-15 ha). Delež omenjenih zemljišč, ki so se v zadnjih letih izkazala za kmetijsko uporabna, bo skladno z uradnim postopkom sčasoma tudi prekvalificiranih v trajno travinje, kot je bilo to že storjeno v letu 2009. Na podlagi kontrolnega pregleda na kraju samem za površine in ukrep KOP v juliju 2013 sta bila obstoječa dva GERK-a z izločitvijo kanalov spremenjena v 5 samostojnih GERK-ov, površina vseh pa se je s tem zmanjšala na 7,5 ha.

Čredo v Škocjanskem zatoku so na dan 31.12.2013 sestavljali:

- kamarške kobile Rižana in Cabidoule ter žrebec Barrio (3 GVŽ)
- istrsko govedo: vola Primo in Gardelin, krava Bruna in telica Viola (3,6 GVŽ)

Navedeni kamarški konji so v lasti rezervata. Žrebca Barria do pridobitve vzrejnega dovoljenja zamenjuje kobila Falisca; vsa čreda pa trenutno v naravi ni prisotna zaradi napada na konje, ki se je zgodil v juliju 2013. Kamarške konje bomo na območje rezervata ponovno pripeljali po ureditvi razmer, kar je povezano s sodnim postopkom proti obtoženemu napada na kamarški kobili Rižano in Cabidoule, oziroma po tem, ko bomo lahko na kakršenkoli način izključili ponovitveno nevarnost.

Obstoječa čreda predstavlja obremenitev 0,84 GVŽ/ha trajnih travnikov v rezervatu, do konca leta 2014 pa bi zaradi rasti živali brez uvedbe novih živali in povečevanja površin le-ta porasla na 0,93 GVŽ/ha (s skupnim GVŽ 7), preračunano samo na površino trajnega travinja v NRŠZ, ne pa na celotnem kmetijskem gospodarstvu.

Po naših ocenah je optimalna velikost črede glede na površino habitatov, kjer vegetacijo vzdržujemo s pašo, sledeča:

- kamarških konj (4-5 GVŽ) ter
- 3 istrska goveda (vol in 2 kravi) z dodatno 2 telicama v obdobju vegetacije (3-4 GVŽ).

V ta namen bo seveda potrebno povečati tudi površino trajnih travišč v rezervatu in oblikovati GERK-e.

Matično čredo pašnih živali, ki nam pomagajo pri upravljanju sladkovodnega dela rezervata, želimo do konca leta 2014 povečati do optimalne velikosti črede. V ta namen smo v letu 2011 pri rejcih podolskega goveda iz Italije nabavili 18 doz semena treh plemenskih bikov podolskega goveda. V oktobru 2011 so veterinarji z Veterinarske postaje v Kopru izvedli tudi prvo osemenitev telice Brune. V avgustu 2012 smo dočakali prvo telitev v naravnem rezervatu, skotila se je telica Viola, ki lepo napreduje in je, kakor tudi ostale pašne živali v rezervatu, v zelo dobri fizični kondiciji. V letu 2013 zaradi napada na pašne živali umetne osemenitve nismo izvedli.

Z večjimi težavami se srečujemo pri povečanju matične črede kamarških konj. Žrebec pasme Camargue/Delta, ki nam ga je podarilo italijansko društvo rejcev konj in so ga vzredili in dresirali v naravnem rezervatu ob izlivu Soče, zaradi premajhne višine ni dobil vzrejnega dovoljenja in ga zato ne bomo pripeljali v naravni rezervat Škocjanski zatok. V letu 2011 smo opravili tudi številna preverjanja različnih krvnih linij kamarških konj iz Italije, vendar nam primernega žrebca za razplod zaradi krvnega sorodstva ni uspelo dobiti. Kot najboljša rešitev se je tako izkazal nakup in uvoz »nove krvi« iz Francije, kar bi pomagalo tudi pri plemenitenju črede iz Deželnega naravnega rezervata ob izlivu Soče, saj bi si novega žrebca po potrebi izmenjevali. Skladno s tem našim ciljem smo s pomočjo direktorja raziskovalnega centra Tour du Valat g. Jeana Jalberta v prvi polovici leta 2012 identificirali razpoložljive 2-3 leta stare žrebce pasme Camargue iz okolice naravnega rezervata Tour du Valat v Franciji z vzrejnimi dovoljenjem.

V februarju 2013 smo v neposredni bližini začasnega hleva in obore za pašne živali uredili lonžirni krog za potrebe dresure in socializacije kamarških konj. Dela so bila izvedena s pomočjo izbranega zunanjega izvajalca Burgić Bego s.p., ki je na osnovi povpraševanja oddal najcenejšo ponudbo za izvedbo lonžirnega kroga.

V marcu 2013 smo se odpravili v Francijo in v dobrem tednu na širšem območju izlivnega dela reke Rone, obiskali kar 22 rejcev kamarških konj. Po opravljenih ogledih smo se odločili za nakup dve leti starega žrebca z imenom Barrio de Gageron in leto dni stare žrebičke Cabidoule de Gageron. Obe živali smo kupili pri priznanem rejcu kamarških konj Jacquesu Mailhanu (Manade Mailhan), ki se z vzrejo kamarških konj ukvarja že več kot trideset let. Pravilno izbiro so nam potrdili tudi pristojni iz raziskovalnega centra Tour du Valat. Po sklenitvi pogodbe in ureditvi vseh potrebnih dokumentov za uvoz konj v Slovenijo smo sredi junija 2013 v NRŠZ pripeljali kamarški kobili Cabidoule in Falisco, ki sta se pridružili kobili Rižani, ki svoje delo v rezervatu opravlja že od leta 2008. Žrebca Barria smo do dopolnitve starosti treh let, ko bo lahko pridobil vzrejno dovoljenje, nastanili v Italiji, pri rejcu od katerega smo za ta čas v NRŠZ pripeljali kobilo Falisco. Kamarške kobile smo nastanili v začasno oboro ter jih privajali na življenje v rezervatu.

Žal pa se je 5.7.2013 zgodil grozljiv napad na pašne živali v NRŠZ. Honorarni sodelavec, ki je večinoma opravljal delo s konji (čiščenje, hranjenje, napajanje, lonžiranje...) je ob 19.00 uri strokovnemu vodji rezervata sporočil, da sta Cabidoule in Rižana močno poškodovani. V prvem trenutku smo mislili, da so se kobile medsebojno poškodovale, vendar smo po prvem šoku opazili okrvavljeno vrv, ki je bila privezana na kol obore. Nemudoma smo poklicali policijo, veterinarsko ambulanto in pričeli z reševanjem poškodovanih kobil. Po nujni veterinarski oskrbi, ki sta jo veterinarja Mitja Murko in Milan Hren nudila na licu mesta, smo organizirali prevoz na veterinarsko kliniko Univerze v Ljubljani. Veterinarji sta tudi potrdili, da gre za globoke vrezne rane, ki so lahko le delo človeških rok. Kobili sta na veterinarski kliniki okrevali več kot dva meseca in pol, kar je prineslo tudi precejšnje nenačrtovane stroške, ki smo jih delno krili iz zbranih donacij, delno pa iz proračunskih sredstev za upravljanje naravnega rezervata. V začetku avgusta je policija prijela storilca, ki so ga odkrili na podlagi DNK sledi, ki so ostali na vrvi, s katero je Cabidoule privezal k ograji. Takoj po prejemu ovadbe je z delom začelo tudi tožilstvo in preiskovalni sodnik, saj zakonodaja ne dovoljuje, da bi ga obdržali v priporu. Določili so izvedenca s področja psihiatrije, ki naj bi ugotovil stanje osumljenca, ki je duševni bolnik in na podlagi mnenja katerega naj bi tekli tudi nadaljnji sodni postopki.

Do konca leta 2013 se kobili še nista vrnili v naravni rezervat. Glede na dejstvo, da je storilec še vedno na prostosti in da sodni postopek ni zaključen, smo se odločili, da po zaključenem zdravljenju na veterinarski kliniki zanj poiščemo primerno nadomestno lokacijo za njuno začasno nastanitev. Najprimernejše okolje zanj smo našli v rehabilitacijskem centru Petra, ki ga vodi Društvo za zaščito konj, kamor smo ju s klinike preselili 24. septembra 2013. Kobili bomo na območje rezervata ponovno premestili po ureditvi razmer.

Po tem dogodku smo se v okviru omejenih finančnih in prostorskih možnosti odločili za povečanje pasivne varnosti v naravnem rezervatu. V ta namen smo na bolj vidnem mestu postavili tudi nov nadstrešek za

pašne živali. Na območju južnega dela Bertoške bonifike smo postavili tudi dodatno ograjo z električnim pastirjem za potrebe usmerjanja paše ter zadrževanja pašnih živali v bližini novega nadstreška. Stare obore in nadstreška ter lonžirnega kroga za potrebe pašnih živali ne bomo več uporabljali. Nadstrešek v trenutnem stanju služi za spravilo sena in kmetijskih priključkov, lonžirni krog pa bomo po vsej verjetnosti v letu 2014 odstranili.

Območje sladkovodnega dela rezervata na Bertoški bonifiki je za potrebe varne paše ograjeno s pašno ograjo iz bodeče žice, na območju vlažnih in močvirnih travnikov pa tudi z ogrado z električnim pastirjem. Vso pašniško infrastrukturo smo v prvi polovici 2013 redno upravljali in vzdrževali. V okvir tega ukrepa sodi redna dnevna kot tudi veterinarska oskrba pašnih živali. Pri dnevni oskrbi nam pomagajo usposobljeni honorarni sodelavci, za veterinarsko oskrbo pa skrbijo veterinarji iz Veterinarske ambulante d.o.o., Koper.

- Pridobitev semenske banke in dosajevanje travnikov

V letu 2009 smo v sodelovanju z botanikoma dr. Mitjem Kaligaričem in Josipom Otopalom pripravili načrt introdukcije rastlin na vlažne travnike sladkovodnega dela naravnega rezervata.

Semena več vrst šašev, ki smo jih nabrali v Vipavski dolini, smo na mokrotne travnike sladkovodnega dela naravnega rezervata dosajevali od marca do vključno maja.

S sajenem travniških rastlinskih vrst, ki jim ustrezajo vlažna rastišča z malo hranili (vlažni oligotrofni travniki, kjer prevladuje trstikasta stožka), smo nadaljevali v drugi polovici 2013. Nekatere vrste (trajnice) smo zasadili v obliki ruš v času mirovanja vegetacije, medtem ko druge (enoletnice in kukavičnice) s semeni v času, ko semena dozori po naravni poti. Namen te zasaditve je v ustreznih okoliščinah ustvariti ekstenzivna vlažna travnišča s značilnimi rastlinskimi vrstami. Ti travniki bodo košeni enkrat letno (septembra ali oktobra), obvezna je odstranitev pokošene biomase.

V juliju oz. avgustu smo poskusno presadili tudi več primerkov zlatičnate žabarke (*Baldellia ranunculoides*) iz mlake ob tovorni železniški postaji Srmin, ki ji grozi postopno uničenje. Sadike smo zasadili v mlako ob baraki ter v mlake ob krožni učni poti. Istočasno smo poskusno presadili tudi pisani dristavec (*Potamogeton coloratus*), ki prav tako uspeva v omenjeni mlaki. Na ta način smo povečali možnost ohranitve omenjenih vrst, saj obema vrstama grozi izumrtje na ozemlju RS. Presajevanje je potekalo pod vodstvom botanika Josipa Otopala na način, da rastišče ob tovorni železniški postaji ni bilo ogroženo (presadili smo le manjše rastline z robnih delov mlake).

2.3. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov (2007) in upravljanje nivojev vode za potrebe gnezdečih in prezimujočih ptic

Ukrepi

- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima

V začetku marca smo postopno znižali gladino poplavne vode z zimskega vodostaja, tako da smo do srede marca dosegli predvideni spomladanski nivo in omogočili pašo pred gnezditvenim obdobjem. Od srede aprila do konca julija smo vzdrževali 40% plitvo poplavljenih območij z vodo globine 0-30 cm in 60% nepoplavljenega območja. Skušali smo zagotoviti čim bolj stabilen vodostaj brez večjih nihanj (manj kot ± 10 cm), po potrebi smo nivo vode regulirali z zapornicami in/ali črpalko.

Konec julija smo postopno znižali gladino poplavne vode s spomladanskega vodostaja, tako da smo v prvih dneh avgusta dosegli predvideni poletno-jesenski nivo. Nato smo od začetka avgusta do srede oktobra vzdrževali približno 10% plitvo poplavljenih območij in 90% nepoplavljenega območja.

Sredi oktobra smo postopno dvignili gladino vode, tako da smo v začetku novembra dosegli predvideni zimski nivo. Nato smo konca leta vzdrževali 50-70% plitvo poplavljenih območij in 30-50% nepoplavljenega območja za vzdrževanje ustreznih pogojev za populacije prezimujočih ptic. V tem času smo po potrebi z upravljanjem zapornic zagotovili redna nihanja gladine vode za minimalno ± 10 cm.

Z renaturacijo in ohranjanjem močvirnih travnikov ohranjamo tudi ustrezne pogoje za ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*), kvalifikacijske vrste iz dodatka Direktive o habitatih.

2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev

Ukrepi

- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev in redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin

Glej točko 1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin.

2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov

Ukrepi

- Monitoring površinskega razvoja različnih tipov/združb travnikov in razvoja zelene strukture

V maju 2013 je botanik Josip Otopal opravil natančen popis vodnih združb ter redkih, oziroma novih rastlinskih vrst sladkovodnega dela naravnega rezervata. Pri popisu sta bili odkriti dve novi vrsti nitastih dristavcev, in sicer:

- pritlikavi dristavec (*Potamogeton pusillus*), ki je sicer razširjen po celotnem ozemlju Slovenije, vendar pa ga na območju NRŠZ do sedaj še nismo našli,
- nitastolistni dristavec (*Potamogeton filiformis*), ki je redka vrsta, do sedaj znana le z dveh nahajališč v Sloveniji. Pri popisu vodnih združb je za pozitivno presenečenje poskrbela parožnica (*Chara sp.*), ki se je razširila na skoraj vse stoječe vode sladkovodnega dela rezervata. Podvodne preproge parožnic predstavljajo enega izmed ciljnih habitatnih tipov Nature 2000.

V maju 2013 smo nadaljevali s popisi vodnih združb, s habitatnim kartiranjem sladkovodnega dela rezervata smo začeli v juniju ter sočasno izvedli tudi popis rastlinskih vrst. Mokrotne travnike smo pokosili v septembru oziroma oktobru ter po odstranitvi pokošene biomase dopolnili z nabranimi semeni šašev ter drugih gradnikov mokrotnih travnikov. Stanje travnikov smo pregledali pred košnjo in preverili spremembe glede na rezultate zadnjega popisa habitatnih tipov leta 2012.

2.6. Pregled stanja habitatnih tipov

Glej točko 1.9. Pregled stanja habitatnih tipov.

2.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7. Monitoring ptic.

2.8. Izvedba nadzora nad plenilci in tujerodnimi vrstami

Ukrepi

- Monitoring potencialnih plenilcev in tujerodnih vrst

Spremljamo pojavljanje potencialnih plenilcev, kot so nutrije, lisice, podgane, srake, sive vrane itd. in njihove aktivnosti na območju rezervata.

Pod ta ukrep smo uvrstili tudi aktivnosti za omejevanje tujerodnih vrst, ki zaradi predacije, invazivnosti in drugih razlogov ogrožajo avtohtone vrste.

V okviru rednih vzdrževalnih del smo v preteklih letih odstranili večino amorfe (*Amorpha fruticosa*) in laške repe (*Helianthus tuberosus*) ob krožni učni poti. Z odstranjevanjem steljk laške repe smo nadaljevali tudi v letu 2013, saj se je ukrep pokazal kot zelo učinkovit. Puljenje rastlin izvajamo ročno, in sicer v juliju in avgustu. S tem onemogočimo tvorbo podzemnih gomoljev in poganjkov, kar bistveno oslabi to nezaželeno invazivko, saj ne more ustvariti dovolj zaloga za rast v prihodnjem letu.

V septembru 2013 smo izvedli tudi popis tujerodnih vrst rastlin na celotnem območju naravnega rezervata Škocjanski zatok. Na osnovi popisa tujerodnih rastlinskih vrst naravnega rezervata smo pripravili načrt in ukrepe za zmanjševanje in odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst rastlin. Nadaljevali smo tudi z zasajevanjem avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst zaradi zmanjševanja agresivnosti tujerodnih vrst, kot so rubinija (*Rubinia pseudoacacia*), amorfa (*Amorpha fruticosa*) in verlotov pelin (*Artemisia verlotiorum*). Na mestih, kjer se razrašča verlotov pelin, smo nadaljevali z zasajevanjem grmovnih in drevesnih vrst, ki ga bodo zasenčile. Omenjena tujerodna vrsta je na območju rezervata konkurenčna in posledično invazivna le na ruderalnih tleh; v senci pa začne postopoma nazadovati. Glej točko 9.7. Minimiziranje motenj.

2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice

Ukrepi

- Monitoring nivoja vode

Tudi v letu 2013 smo nivoje vode spremljali z rednim odčitavanjem nivojev na vodomernih latah.

Laguna

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem

Upravljalne strategije

3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni

Strategija je izvedena, ukrepov v 2013 nismo izvajali.

3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja

Ukrepi

- Opazovanje delovanja lagune

Na podlagi spremljanja stanja gibanja vodnih mas (vodomerna jaška v laguni in na morskem kanalu) ter podatkov, ki smo jih pridobili na podlagi ročnega in avtomatskega upravljanja z vodnim režimom na območju brakičnega dela rezervata smo delovanje lagune opazovali tudi v letu 2013. Z nadgradnjo z daljinskim upravljanjem zapornic je tudi opazovanje delovanja lagune močno poenostavljeno in zgolj v izrednih primerih (ko je na primer na zaslonu omarice za daljinsko upravljanje izpisana napaka) zahteva fizični dostop do zapornice in preverbo stanja s strani nadzorne službe. Na ta način je izvedba tega ukrepa postala veliko bolj učinkovita, saj je opazovanje lagune možno opraviti z Bertoške bonifike, kjer se nadzorniki največ zadržujejo in je poraba časa v ta namen bistveno manjša.

- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni

V letu 2013 smo vodni režim v laguni upravljali na način, preizkušen v preteklih letih:

- v obdobju od februarja do začetka aprila je zapornica ob vključenem avtomatskem delovanju ostala odprta, dokler voda v vodomernem jašku ni dosegla programirane kote vode na +0,45 metra, ko se je zapornica zaprla. V tem času je potekalo polnjenje lagune z morsko vodo. Zapornica se je ob oseki odprla, ko je kota vode na vodomernem jašku v morskem kanalu padla pod vrednost + 0,43 metra. Zapornica je ostala odprta za poljubno nastavljen čas, ko je potekalo praznjenje lagune. Čas praznjenja smo določali na osnovi predhodnih opazovanj in na podlagi tablic prognoziranega plimovanja morja za Koprski zaliv, traja pa od 180 do 240 minut. S tem je onemogočena popolna »izsušitev« lagune ob zelo velikih osekah. Ob naslednjem ciklusu plime se je zapornica ponovno odprla, ko je kota vode na vodomernem jašku v morskem kanalu preseгла vrednost najnižje izmerjene kote vode v laguni.
- v gnezditvenem obdobju od začetka aprila do konca avgusta smo nivo vode v laguni znižali za 15 centimetrov, tako da polnjenje lagune ob plimi poteka do kote + 0,30 metra. Na ta način smo preprečili preplavitev gnezdišč v laguni in vzdrževali ustrezen vodostaj v času gnezditve.
- v sredini avgusta smo zapornico na morskem kanalu odprli in preklopili na ročni način upravljanja, tako da se bo laguna naravnega rezervata polnila in praznila glede na naravni ciklus plimovanja.

Z zaporničnim sistemom na morskem kanalu tudi v letu 2013 upravljamo v skladu z navodili za obratovanje (Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO), ki jih je pripravil podizvajalec hidromehanskega dela zaporničnega sistema na morskem kanalu, Birometal projektiranje, razvoj in inženiring d.o.o., september 2007.

- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema

Vzdrževanje zaporničnega sistema opravljamo po potrebi v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (POV), Inženiring za vode, 2007 in navodili za vzdrževanje kotalne zapornice (Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO), ki jih je pripravil podizvajalec hidromehanskega dela zaporničnega sistema na morskem kanalu, Birometal projektiranje, razvoj in inženiring d.o.o., september 2007. Redni pregled zaporničnega sistema in tekoče servisiranje (pregled stanja elektro opreme, čiščenje elektromotorja in mazanje ležajev, čiščenje komandne omare, mazanje jeklene vrvi...) smo opravili konec marca 2013, pred vklopom avtomatskega režima delovanja v gnezditvenem obdobju.

3.3. Raziskave ter monitoring flore in favne ter tujerodnih vrst v laguni

Ukrepi v letu 2013 niso bili predvideni zaradi pomanjkanja sredstev.

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007

Upravljalne strategije

4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno s predvidenimi deli za odstranjevanje sedimenta

Strategija je izvedena, ukrepi v letu 2013 niso predvideni.

4.2. Repopulacija vegetacije (presajanje, sajenje, naravna regeneracija) (dopolnitev)

Ukrepi

- Oblikovanje morskih močvirij na robnih delih lagune in na površinah novo oblikovanih polojev ter sajenje obmorskega ločka
- Oblikovanje slanih luž za razrast sestojev rupije

Oba habitata se oblikujeta po naravni poti, zato dodatnih ukrepov v 2013 nismo izvajali.

- Introdukcijsko sajenje obmorske lana (*Linum maritimum*) in drugih rastlinskih vrst v ustrezno pripravljene habitate na območju naravnega rezervata

V letu 2009 smo pripravili tudi načrt introdukcije s sajenjem za druge redke slanljubne vrste rastlin. Načrt smo pripravili v sodelovanju z botanikom dr. Mitjem Kaligaričem, ki nam že vrsto let nudi strokovno pomoč s področja botanike.

Z izvedbo vnosa semen obmorskega lana (*Linum maritimum*) smo pričeli v januarju in februarju 2012 smo na poljih na izlivnem delu Are. Načrtovanega dosejevanja obmorskega lanu na primerna mesta brakičnega dela rezervata v letu 2013 nismo izvedli, saj je zaradi izredno sušnih razmer cvetelo in semenilo izredno malo rastlin na slanljubnem travniku pri Sv. Nikolaju. Zato semen v letu 2013 nismo nabirali. Z dosejevanjem bomo ob ugodnih razmerah nadaljevali v letu 2014.

Uspešnost ukrepa se bo vsekakor pokazala v naslednjih letih. V kolikor bo dosajevanje obmorskega lana na brakičnem delu naravnega rezervata uspešno, bomo v veliki meri pripomogli k ohranjanju te vrste, ki ji v prihodnje grozi izumrtje v RS zaradi pomanjkanja ustreznih rastišč (kamnite gmajne in slani travniki ob morju).

4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune, vključno z otočki brez vegetacije

Ukrepi

- Spremljanje stanja naravne repopulacije vegetacije halofitnih enoletnic in trajnic na površinah novo oblikovanih slanih muljastih tleh

V letih 2008 do 2013 smo v sodelovanju s strokovnjakom – botanikom opravili pregled pokrovnosti halofitnih združb trajnic in enoletnic na novo oblikovanih habitatih brakičnega dela rezervata. Stalno spremljanje stanja naravne repopulacije vegetacije halofitnih združb trajnic in enoletnic je izredno pomembno tudi z vidika oblikovanja sistema ustreznega vodnega režima na površinah novo oblikovanih slanih muljastih tal.

4.4. Pregled stanja habitatnih tipov

Pregled stanja habitatnih tipov je bil izveden v avgustu 2013. Raziskavo so opravljali botaniki s Pedagoške fakultete v Mariboru v okviru projekta HabitChange, zato s tem ukrepom ni bilo dodatnih stroškov.

Botanikom s Pedagoške fakultete do konca leta ni uspelo digitalizirati podatkov habitatnega kartiranja iz leta 2013, zato bomo rezultate dosedanjih kartiranj pregledali v okviru priprave načrta upravljanja za naslednje srednjeročno obdobje.

Cilj 5: Upravljanje robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre

Upravljalne strategije

5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za beločelega deževnika in malo čigro

Ukrepi

- Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni za gnezdeče vrste ptic, kot sta beločeli deževnik in mala čigra

V predgnezditvenem obdobju (od februarja do začetka aprila) smo v času plime zadrževali maksimalni nivo vode v laguni rezervata na koti + 0,45 metra. Od začetka aprila do konca avgusta smo z nadzorovanim dotokom morske vode v laguno rezervata v času plime vzdrževali maksimalni nivo vode na koti + 0,30 metra.

V letu 2013 je v brakičnem delu naravnega rezervata gnezdilo 56 parov navadnih čiger (*Sterna hirundo*), 28 parov polojnikov (*Himantopus himantopus*), 8 parov malih deževnikov (*Charadrius dubius*) in 5 parov rdečenogih martincev (*Tringa totanus*). Število gnezdečih parov obravnavanih gnezdlk brakičnega dela rezervata je bistveno večje kot v letu 2012, predvsem zaradi širjenja gnezdečih parov navadnih čiger in polojnikov z osrednje kolonije na bližnje gnezditvene otočke. V letu 2013 na območju NR Škocjanski zatok nista gnezdila beločeli deževnik in mala čigra.

Sliki 3 in 4: rezultati popisov gnezdlk lagunarnega dela NRŠZ v letu 2013 (lokacije)

- Upravljanje z vegetacijo na površinah namenjenih gnezdenju beločlega deževnika na obrobni območjih lagune (poloji in otočki)

Glej točko 4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune, vključno z otočki brez vegetacije, ukrep: Monitoring zaraščanja gnezditvenih otočkov.

5.2. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7.

5.3. Izvedba nadzora nad plenilci

Ukrepi

- Monitoring potencialnih plenilcev

Negativnih vplivov potencialnih plenilcev na gnezdeče vrste ptic v letu 2013 nismo opazili.

5.4. Preprečitev motenj na območju pod ankaransko vpadnico

Ukrepi

- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico z nizkoraslim drevjem in toploljubnimi grmovnicami

Površine v naravnem rezervatu, ki mejijo na Južno ankaransko vpadnico, predstavljajo stično območje med rezervatom in urbano strukturo mesta Koper. Območje ima funkcijo tamponskega pasu, ki naj bi v čim večji meri nevtraliziral negativne vplive prometa in prisotnosti ljudi na razmere v rezervatu. Te površine je treba oblikovati z ureditvami in zasaditvami vegetacije, ki bodo predstavljale fizično bariero in hkrati prostorsko označile rezervat na robu mestnega jedra.

V sklopu del pri izgradnji Južne ankaranske vpadnice je bila konec leta 2011 izvedena tudi zasaditev zastiralnega nasipa, ki poteka vzdolž nove ceste v skladu z Uredbo o državnem lokacijskem načrtu za navezavo Luke Koper na avtocestno omrežje. Pri tem smo z investorjem (MO Koper) in izvajalci sodelovali v smeri zagotovitve prilagoditve rastja lokalnim rastiščnim razmeram, predvsem tлом in primorski klimi in se omejili na avtohtone vrste. Meja naravnega rezervata v skladu z Uredbo poteka po kroni nasipa.

Konec leta 2012 je botanik Josip Otopal pripravil načrt zasaditve drevesnih in grmovnih vrst na severni meji naravnega rezervata Škocjanski zatok na območju pod izvedenim zastiralnim nasipom ter v sodelovanju z naravovarstvenimi nadzorniki DOPPS pričel z izvedbo, ki je potekala tudi v začetku leta 2013. Od drevesnih vrst so bile posajene črni topol, črni gaber, bela, krhka in rdeča vrba, mali jesen, črna jelša; ostroplodni jesen in druge, od grmovnic pa navadna kalina, različne vrste šipkov, navadni in enovrati glog, črni bezeg in druge. Zasaditev smo izvajali na območju med izlivnim delom stare struge Badaševice do prvega krožišča.

Na ruderalnih zemljiščih ob ankaranski vpadnici smo vnesli semena navadnega štrkavca (*Ecballium elaterium*). Ta vrsta iz družine bučevk je v Sloveniji izumrla, v rezervatu pa so ustrezna mesta za njeno uspevanje.

Slika 5: Območje zasaditve pod ankaransko vpadnico v letu 2013

Preglednica 2: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	species	ploskev	število	leto zasaditve
bela vrba	<i>Salix alba</i>	AV	100	2013
krhka vrba	<i>Salix fragilis</i>	AV	100	2013
črni gaber	<i>Ostrya carpinifolia</i>	AV	100	2013
mali jesen	<i>Fraxinus ornus</i>	AV	150	2013
glog	<i>Crataegus sp.</i>	AV	10	2013
kalina	<i>Ligustrum vulgare</i>	AV	100	2013
črna jelša	<i>Alnus glutinosa</i>	AV	100	2013
črni topol	<i>Populus nigra</i>	AV	200	2013
navadi brin	<i>Juniperus communis</i>	AV	10	2013
beli topol	<i>Populus alba</i>	AV	20	2013
šipek	<i>Rosa sp.</i>	AV	25	2013
ostroplodni jesen	<i>Fraxinus angustifolia</i>	AV	25	2013

- Sodelovanje z investitorjem/ upravljavcem ankaranske vpadnice za kakovostno upravljanje in vzdrževanje ankaranske vpadnice

Gradnja ankaranske vpadnice, ki se je začela konec leta 2008, je bila zaključena v oktobru 2011.

V letu 2013 smo predvideli sodelovanje z MOK oziroma upravljavcem ceste, v kolikor bo le-ta določen, po potrebi. Redno smo opravljali nadzor nad stanjem mejnega območja, večjih kršitev nismo zaznali.

V juniju 2013 smo predstavnika MOK obvestili, da so koprivovci posajeni vzdolž ankaranske vpadnice zaradi suše v izredno slabem stanju. Zaposili smo jih, da ustrezno ukrepajo, sicer bo večina dreves odmrla. MOK je nemudoma obvestil Komunalo Koper, ki je v poletnih mesecih zagotavljala zalivanje omenjenega drevoreda. Zaradi hitrega ukrepanja so se ohranila skoraj vsa posajena drevesa.

Jezerce

Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic

Upravljaljske strategije

6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtačkarke dejavnosti (dopolnitev)

Ukrepi

- Odstranitev vrtačkarških objektov (barake, ograje...) in ostalih odpadkov

V zadnjih nekaj letih sta se na predelu med Jezercem in kolesarsko stezo Parenzano spet pojavila dva vrtačka, ki sta bila pred leti že opuščena. V procesu 2. faze lastninjenja družbene lastnine v naravnem rezervatu smo ugotovili, da je dotična parcela 3886/10, k.o. Bertoki, na kateri sta oba vrtačka, v Zemljiški knjigi zavedena kot javno dobro – javna železniška infrastruktura s podjetjem Slovenske železnice kot upravljavcem. Kot taka je že last države in se je ne da lastniniti na podlagi 171. člena ZON.

V letu 2012 smo začeli z dogovori s tedanjim upravljavcem zemljišča, Slovenskimi železnicami, v smeri ureditve lastniškega in upravljavskega statusa te parcele ter opuščanja vrtačkarstva, 17. januarja 2013 so nas z MzIP obvestili, da so pričeli s postopkom preverjanja ali predmetna nepremičnina še izpolnjuje pogoje za status javno dobro-javna železniška infrastruktura. Konec februarja so nas telefonsko obvestili, da predmetna parcela in sosednje, ki so znotraj meja naravnega rezervata, ne izpolnjujejo več pogojev za zgoraj navedeni status. Za pripravo gradiva za Vlado RS smo jim posredovali tudi koncesijsko pogodbo. Na podlagi Sklepa Vlade RS št. 47805-8/2013/3 z dne 14. maja 2013 je bil status javno dobro – javna železniška infrastruktura odvzet na zemljiščih na območju Jezerca s parc. št. 3886/8, 3886/9, 3886/10 in 3886/11, vsa k.o. Bertoki. MzIP na podlagi tega sklepa izda odločbo, s katero se status javnega dobra odvzame in jo po pravnomočnosti pošlje pristojnemu organu kot predlog za vknjižbo lastninske pravice na Republiko Slovenijo, kot upravljavec teh nepremičnin pa se vpiše DOPPS. Odločbe MzIP je bila izdana 15.5.2013 in za tem posredovana na Državno pravobranilstvo za potrebe izbrisa statusa JD-JŽI predmetnim parcelam in vpisa državnega lastništva. Le-to je v Zemljiški knjigi že razvidno z datumom učinkovanja 13.1.2014.

Ukrepov v zvezi z odstranitvijo objektov v letu 2013 nismo izvajali, bomo pa v letu 2014 pristopili k ureditvi vseh razmerij in odpravi kršitev, ki smo jih opazili na območju Jezerca.

6.2. Vzdrževanje preлива vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja

Ukrepi

- Vzdrževanje vodnega režima

Za vzdrževanje vodnega režima smo skrbeli s stalnim upravljanje zaporničnega sistema.

6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst

Ukrepi

- Vzdrževanje ruderalne vegetacije s košnjo oziroma mulčanjem

V letu 2013 košnje oziroma mulčanja na območju Jezerca nismo izvajali.

6.4. Sanacija Jezerca

Ukrepi

- Sodelovanje z lokalno skupnostjo za ureditev kanalizacijskega omrežja na območju Škocjanskega hriba in dokončno prenehanje izpustov v rezervat

Načrtovanje sanacije Jezerca bo smiselno po ureditvi kanalizacijskega omrežja na Škocjanskem hribu in ne bo več izpustov fekalnih vod v rezervat, ki neposredno poslabšujejo stanje na območju Jezerca, kar pa do roka leta 2012 in tudi tekom leta 2013 ni bilo uresničeno. Doslej je Komunala Koper pripravila projektno dokumentacijo in pridobila gradbeno dovoljenje. Dodatni predpogoj, težko uresničljiv v obdobju finančne krize, je tudi zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za sanacijo Jezerca. V letu 2011 smo kot pripravo na morebitno prihodnjo sanacijo Jezerca pridobili izhodiščne podatke za pripravo strokovnih podlag za sanacijo Jezerca v času naslednjega Načrta upravljanja. Študijo o stanju okolja Jezerca je izvedel Zavod za zdravstveno varstvo Koper in izdelal poročilo »Kakovost vodnega okolja Jezerca v naravnem rezervatu Škocjanski zatok«. V tem poročilu strokovnjaki ugotavljajo, da je za načrtovanje najprimernejših ukrepov za revitalizacijo območja potrebno ugotoviti kemijsko in ekološko stanje vode v Jezercu na podlagi monitoringa stanja površinskih voda, to je spremljanja stanja skozi določeno obdobje. Monitoring stanja površinskih voda zagotavlja država v skladu zakonodajo in ostalimi veljavnimi dokumenti.

Na podlagi rezultatov te študije smo v 2013 na ARSO - Urad za hidrologijo in stanje okolja (Sektor za kakovost voda) podali pobudo, da se monitoring kakovosti vode v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok oziroma vsaj na predelu Jezerca umesti v redni monitoring stanja površinskih voda, ki ga vodi ARSO. Pristojni z ARSO so se hitro odzvali na pobudo, tako da bo v letu 2014 monitoring kakovosti površinskih voda na petih merilnih mestih v NRŠZ že potekal v okviru državnega monitoringa (glej točko 7.3).

- Izvedba stalnega monitoringa kakovosti vode in stanja v Jezercu, skupaj z evidentiranjem vseh virov emisij v vodno telo

Opazovanja Jezerca v zadnjih letih kažejo na bistveno poslabšanje ekoloških razmer na tem območju. Monitoring kakovosti vode kaže na akumuliranje organskega onesnaženja, kar je dostikrat očitno tudi pri nestrokovnem opazovanju, saj je voda v Jezercu obarvana in ima neprijeten vonj. Osnovne parametre kakovosti vode v Jezercu stalno spremljamo (v okviru ukrepa 7.3).

6.5. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo

Glej točko 1.7. Monitoring ptic.

6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev

Glej točko 1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin.

Kakovost in količina vode

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata

Upravljaljske strategije

7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata

Ukrepi

- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnimi vodno-gospodarskimi službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane

Za zagotovitev potrebnih pritokov sladke vode v rezervat smo nadaljevali z rednim sodelovanjem z rečnim nadzornikom, ki je zadolžen za upravljanje z vodno-gospodarskimi objekti na Rižani in Ari ter vzdrževanje biološkega minimuma v rekah. Hkrati smo sodelovali tudi s koprsko območno pisarno Agencije RS za okolje, ki je pristojna za vodno-gospodarske zadeve v regiji in po potrebi tudi z drugimi uporabniki vode. Ker je Škocjanski zatok zadnji v verigi »odjemalcev« vode iz Are, sploh pa glede na dosedanje izkušnje, je tovrstno stalno sodelovanje edina garancija, da bo zadosten pritok sladke vode zagotovljen vsaj v nesušnih obdobjih, ko je vode dovolj. V ta okvir sodijo tudi vse potrebne intervencije ob pomanjkanju pritoka ali drugih kritičnih konicah v rezervatu. V letu 2013 je bil dotok vode na območje NRŠZ zadosten.

- Sodelovanje pri adaptiranju vodno-gospodarskih objektov izven rezervata

V letu 2013 izvedba del na Rižani v zaledju ni potekala, tako da se z namenom zagotavljanja zadostne količine in primerno kakovosti vode v rezervatu nismo vključevali v nobene tovrstne aktivnosti izven rezervata.

- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja

Potencialna nevarnost za rezervat je razlitje nevarnih snovi v Luki Koper ali drugje v Koprskem zalivu. Zato so bile na podlagi Presoje vplivov na okolje (E-net, 2000) in projektne dokumentacije vgrajene zapornice na morskem kanalu takega tipa, s katerimi lahko laguno popolnoma ločimo od morja in v primeru nesreč preprečimo onesnaženje, razen v primerih izjemno visokih plim, ko ob plimi lahko morska voda preliva čez zapornico. V teh primerih je še toliko bolj pomembno sodelovanje z Luko Koper in Centrom za obveščanje (glej naslednjo točko). Luki Koper smo predlagali, naj pred morskim kanalom namestijo plavajočo zaveso (baražo), s katero bi lahko uspešno reševali problematiko v primeru onesnaženj ob visokih plimah in z odgovorno osebo Luke Koper z okoljskega področja go. Franko Cepak že tekom leta 2012 dogovorili izvedbo tega ukrepa ter ga potrdili še na sestanku 30. aprila 2013. Plavajoča zavesa je bila skladno z dogovorom nameščena, razpeta pa je čez morski kanal približno 100 metrov od mosta čez ankaransko vpadnico oziroma zaporničnega objekta, ki brakično laguno ločuje od kanala. V prihodnje je za torej za preprečitev kakršnegakoli prelivanja nevarnih snovi na morski površini v brakični del Škocjanskega zatoka poskrbljeno.

- Protokol obveščanja in ukrepanja v primerih razlitij in drugih onesnaženj v Koprskem zalivu in predvsem v Luki Koper ter na sladkovodnih pritokih v naravni rezervat

Z Luko Koper in Centrom za obveščanje smo že v letu 2008 začeli z dogovori o posebnem načinu hitrega obveščanja in ukrepanja v primeru razlitij ali drugih onesnaženj v pristanišču oz. širše v Koprskem zalivu.

Ključno pri zagotavljanju varnosti pred onesnaženjem je namreč takojšnje obvestilo o nastanku nesreče, na podlagi katerega lahko zapornice nemudoma zapremo in preprečimo, da bi rezervat dosegle onesnažene vode. Način obveščanja smo v letu 2009 dorekli, odtlej pa redno vzdržujemo stike in nadgrajujemo komunikacijo po potrebi in glede na tehnične možnosti. V drugem polletju 2012 smo začeli z aktivnostmi za pripravo protokola za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic (projekt Simarine-Natura), katerega pomemben del je tudi ta dogovor, o čemer smo odgovorno osebo iz Luke Koper, go. Franko Cepak že seznanili in se dogovorili za njihovo aktivno sodelovanje. V letu 2014 načrtujemo pripravo natančnejšega dogovora o sistemu obveščanja v primeru naftnih onesnaženj na morju in vodotokih (reki Rižana in Badaševica) z vključitvijo vseh akterjev v okolju in določitev njihove vloge (Regionalni center za obveščanje, Služba za varstvo obalnega morja (SVOM), ki deluje v okviru Vodnogospodarskega podjetja Drava Ptuj, Luka Koper, Uprava RS za zaščito in reševanje, Luška kapitanija Koper, ARSO Koper, Zavod RS za varstvo narave, OE Piran).

V novembru 2012 nam je Mestna občina Koper predstavila OPPN Trgovsko poslovne cone ob kanalu Badaševica – KO-9 Olmo. V okviru novo nastajajočega prostorskega načrta je projektant GLG d.o.o. pripravil tudi študijo poplavne varnosti območja ob Badaševici. Študija je pokazala, da bi bilo v primeru stoletnih vod območje OPPN poplavljeno. Kot rešitev so predlagali odvajanje viškov vode v staro strugo Badaševice in po njej v laguno Škocjanskega zatoka. Predlog so na skupnem sestanku predstavili tudi predstavnikom območne enote Piran Zavoda RS za varstvo narave. Predstavnik izdelovalca prostorskega načrta smo opozorili na v preteklosti zaznan problem kakovosti vode iz Badaševice. V kolikor kakovost vode v Badaševici ne ustreza mejnim vrednostim, je taka rešitev, po skupnem mnenju, nesprejemljiva, brez celovite sanacije zaledja Badaševice za izboljšanje kakovosti vode. Izdelovalec prostorskega načrta in MOK naj bi na podlagi dogovorov iz 2012 naročila analizo kakovosti vode ter nas z rezultati analiz seznanila, ko bodo opravljene vse analize. Tekom leta 2013 nas v zvezi s tem niso kontaktirali.

- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki za zagotovitev vseh potrebnih preventivnih ukrepov na izpustih meteornih vod v rezervat

Tudi ta ukrep je nujen za zagotavljanje ustrezne kakovosti vode v rezervatu. Trenutno namreč v Kopru niso določeni upravljavci sistemov meteornih vod, tako da ni niti rednega vzdrževanja niti spremljanja stanja meteornih izpustov. V okviru tega ukrepa skušamo v sodelovanju s pristojnimi službami prispevati k ureditvi trenutne situacije, saj nam je osnovni cilj, da bodo meteorni izpusti v Škocjanski zatok opremljeni z ustreznimi lovilci olj, filtri in da bo vpeljeno redno vzdrževanje. V letu 2013 smo bili s sodelovanjem pri pripravi mnenj ZRSVN, OE Piran, vključeni v postopke primerne opreme novogradenj za upravljanje z meteornimi izpusti (npr. z uporabo koalescenčnih filtrov, rednim nadzorom in podobnimi ukrepi).

V okviru tega ukrepa smo z ZRSVN sodelovali s pripravljavci OPPN Zahodna gospodarska obrtna in razvojna cona Srmin, II. faza, investitor MOK. Skupaj s predstavnico ZRSVN Barbaro Vidmar smo sodelovali na več usklajevalnih delovnih sestankih ter terenskih ogledih obravnavanega območja in okolice ter podali pripombe in dopolnila k naslednjim dokumentom:

- Občinski podrobni prostorski načrt Zahodna gospodarska obrtna in razvojna cona Srmin II. faza – dopolnjen osnutek s prilogami (PS Prostor d.o.o. Koper, št. proj. U/017/2012, julij 2013);
- Okoljsko poročilo za Občinski podrobni prostorski načrt Zahodna gospodarska obrtna in razvojna cona Srmin II. faza (Aquarius d.o.o., št. naloge 1274-13 OP, julij 2013);
- Dodatek za varovana območja za Občinski podrobni prostorski načrt Zahodna gospodarska obrtna in razvojna cona Srmin II. faza (Aquarius d.o.o., št. naloge 1274-13 VO, julij 2013).

Pripombe in dopolnitve, ki so se nanašale predvsem na tehnologijo čiščenja meteornih vod, vgradnje zapornic in določitev načina upravljanja zapornice, oblikovanja nadomestnih habitatov za ptice in

dvoživke..., so bile s strani investitorja in pripravljavcev OPPNja v celoti sprejete. ZRSVN je v oktobru podal pozitivno mnenje o ustreznosti in skladnosti okoljskega poročila ter o sprejemljivosti plana na OPPN zahodna gosp. obrtna in razvojna cona Srmin, II. faza.

- Sodelovanje pri nadzoru nad deli v bližini rezervata ali v prispevnem območju, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost in količino vode v rezervatu

V programu dela smo predvideli sodelovanje pri nadzoru nad izvedbo del v bližini rezervata ali v prispevnem območju (po potrebi), ki bi lahko negativno vplivala na kakovost in količino vode v rezervatu. Tovrstna dela v letu 2013 niso potekala.

- Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation

Sodelovanje z evropsko organizacijo Sea Alarm Foundation, ki je bila ustanovljena z namenom koordinacije strokovnih odzivov pri razlitjih nevarnih snovi (onesnaženj morja z nafto in njenimi derivati), ki imajo za posledico škodo na favni in flori poteka kot že vsa predhodna leta, od leta 2007 naprej, in sicer večinoma preko e-pošte in njihove spletne strani. V drugi polovici leta 2013 smo vzpostavili bolj aktivno sodelovanje predvsem zaradi priprave protokola za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic in organizacije usposabljanja za prostovoljce za čiščenje morske obale in zaoljenih ptic, ki je potekalo konec novembra v Sežani in Kopru.

- Izdelava načrta ukrepanja in odprava posledic večjih izlitij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice za celotno območje slovenskega obalnega morja

V sodelovanju z mednarodnimi partnerji in pristojnimi strokovnimi službami smo že v letu 2008 pričeli s postopki izdelave načrta ukrepanja in odprave posledic večjih onesnaženj na prostoživeče ptice in sesalce za celotno slovensko Obalo. Za aktivno delovanje pri čiščenju in rehabilitaciji ptic v primeru razlitja je potreben poseben dogovor s pristojnim ministrstvom in službami, pa tudi dodatno financiranje, saj bo za pripravo omenjenega načrta ukrepanja potrebno vložiti veliko energije tudi v izobraževanje prostovoljcev, članov DOPPS in drugih, ki bodo pripravljene sodelovati pri čiščenju in rehabilitaciji ptic v primerih onesnaženj kot tudi nabaviti potrebno opremo in zagotavljati prostor za izvajanje te dejavnosti. Naloga bistveno presega naša upravljavska pooblastila, zaradi posebnega interesa pri odpravljanju potencialnih groženj na varovane vrste ptic Škocjanskega zatoka oz. slovenske obale in morja, je del teh aktivnosti vključenih v projekt SIMARINE-NATURA, ki ga DOPPS s partnerji izvaja v obdobju od 2011 do 2015.

V letu 2013 smo nadaljevali začeto aktivno delo pri pripravi strokovnih smernic za izdelavo protokola za ravnanje v primeru razlitij nafte ali naftnih derivatov na morju ter vodotokih in čiščenje zaoljenih ptic. V ta namen sta bili v prostorih Uprave RS za zaščito in reševanje v Kopru organizirani dve delavnici: prva 9. julija in druga 11. oktobra 2013. Na obeh so bili prisotni sledeči člani delovne skupine: Zvezdan Božič (URSZR), Zorka Sotlar (ARSO Koper), Matjaž Žetko (ARSO Koper), Peter Maričič (Veterinarska ambulanta Koper), Primož Bajec (Uprava RS za pomorstvo) in Bojana Lipej (DOPPS). Strokovne smernice naj bi bile dokončane v prvi polovici leta 2014, ko bo določen tudi način oz. postopek vključitve teh smernic v nacionalni Načrt zaščite in reševanja ob nesrečah na morju. Širši javnosti smo delo na pripravi protokola predstavili na srečanju ob obeležitvi Dneva sredozemske obale, ki je potekalo 18. septembra v Pretorski palači v Kopru.

Od 21. do 23. maja 2013 se je Bojana Lipej udeležila mednarodne delavnice v okviru projekta POSOW na temo ukrepanja ob pojavu zaoljenih ptic, čiščenja onesnaženja na morskem obrežju ter usposabljanja prostovoljcev. Delavnice se je udeležilo 16 predstavnikov iz Italije, Hrvaške, Grčije, Cipra ter Slovenije (predstavnica DOPPS in predstavnik Uprave RS za zaščito in reševanje, Izpostava Koper). Srečanje je

potekalo na sedežu CEDRE v Brestu (Francija). Prvi dan je bil namenjen seznanjanju z različnimi tehnikami čiščenja onesnaženja z naftnimi derivati na morskem obrežju in načinom usposabljanja prostovoljcev. Naslednji dan so se udeleženci seznanili z metodami reševanja in ukrepanja ob pojavu zaoljenih ptic, tretji dan pa je bil namenjen celodnevnomu praktičnemu delu, kjer so udeleženci ob simulaciji nesreče z oljnim madežem v popolni reševalni opremi preizkusili različne tehnike čiščenja. Srečanje je bilo zelo poučno, obenem pa je ponudilo možnost za navezavo novih stikov z mednarodnimi strokovnjaki – sodelovanje je pri takih zadevah izjemno pomembno. Na srečanju je bilo dogovorjeno, da bodo v vsaki od držav, iz katerih so prišli udeleženci, pripravili podobno srečanje v svoji državi, pri čemer jim bodo v pomoč priskočili strokovnjaki mednarodnih organizacije ISPRA, Sea Alarm Foundation in REMPEC centra na Malti.

Skladno z dogovorom, ki je bil sprejet na izobraževanju v Brestu, je od 21. do 23. novembra 2013 v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje, Enota v Sežani, potekalo usposabljanje prostovoljcev, ki bodo lahko ob morebitni nesreči z nafto in naftnimi derivati nudili pomoč strokovnim službam pri čiščenju onesnaženja kot tudi pri čiščenju zaoljenih prostoživečih živali, še posebej ptic. Usposabljanje je potekalo v okviru projekta POSOW »Preparedness for Oil-polluted Shoreline cleanup and Oiled Wildlife interventions« in projekta LIFE+ SIMARINE-NATURA, za organizacijo pa sta bila odgovorna Uprava RS za zaščito in reševanje in DOPPS. Udeležilo se ga je 24 prostovoljcev.

Program usposabljanja je bil razdeljen na dva sklopa, in sicer teoretični del (spoznavanje različnih tehnik čiščenja onesnaženja, načina organizacije delovišča z vsemi potrebnimi varnostnimi in zdravstvenimi zahtevami, priprava ocene onesnaženega obalnega pasu ter spoznavanje različnih metod in tehnik čiščenja zaoljenih prostoživečih živali) v centru v Sežani in praktični prikaz čiščenja z nafto onesnažene obale v Kopru, ki so ga izvedli uslužbenci Službe za varstvo obalnega morja, podjetja VGP Drava Ptuj d.d.

7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptažne vrtine ŠZV-1/02 na Ankaranski bonifiki po potrebi (opcijnska rešitev)

Ukrepi na podlagi spremljanja stanja dotokov vode v rezervat v preteklih letih in v letu 2013 niso potrebni.

7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov

Ukrepi

- Izvajanje dolgoročnega monitoringa kakovosti vode

Monitoring enostavnih parametrov kakovosti vode v rezervatu smo tudi v letu 2013 samostojno izvajali na dosedanjih vzorčnih mestih in z dosedanjimi metodami. Za spremljanje osnovnih parametrov stanja kakovosti vode na celotnem območju naravnega rezervata od leta 2004 uporabljamo multiparametrični instrument, primeren za delo na terenu, s katerim stalno spremljamo naslednje parametre kakovosti vode: temperatura, pH, raztopljeni kisik, slanost, redox potencial in prevodnost. Stanje kakovosti voda, tako kot predhodno leto, redno spremljamo na devetih vzorčnih mestih, od katerih jih je pet na sladkovodnem delu, štiri pa na območju polslane lagune.

Pri pregledu in obdelavi izmerjenih vrednostih osnovnih parametrov v letu 2013 ugotavljamo, da je kakovost voda na območju Škocjanskega zatoka dobra oz. primerna v skladu z Uredbo o kakovosti vode za življenje in rast morskih školjk in polžev (Uradni list RS, št. 52/2007) ter Uredbo o kakovosti površinskih voda za življenje sladkovodnih vrst rib (Uradni list RS, št. 46/2002).

Preiskave in analize zahtevnejših parametrov vode in sedimenta, ki jih je v letih 2008 in 2009 opravil Zavod za zdravstveno varstvo Koper, so pokazale izrazito izboljšanje stanja po renaturaciji rezervata, seveda v predelih, ki so bili dejansko obnovljeni. Ker hitrih sprememb zahtevnejših parametrov ni pričakovati, bomo stanje teh spremljali periodično vsakih nekaj let in tako spremljali trende izboljšanja ali poslabšanja kakovosti vode in sedimenta. V letu 2013 tovrstnih preiskav in analiz nismo načrtovali.

10. decembra 2013 smo na našo pobudo po vključitvi NR Škocjanski zaton v monitoring površinskih voda (glej pod točko 6.4.) opravili terenski ogled s predstavniki ARSO, Urada za hidrologijo in stanje voda iz Ljubljane. Na osnovi ogleda in pogovora je bilo zaključeno, da predstavniki ARSO pregledajo vsa pretekla poročila o opravljenih monitoringih na območju NRŠZ in bazo emisij z namenom ugotovitve potencialnih virov onesnaženja vode v zatoku. Na osnovi podatkov naj bi pripravili predlog lokacij vzorčenja (predvidoma nekaj obrobni mest in eno sredi lagune) in parametre spremljanja. Monitoring naj bi se predvidoma začel izvajati že leta 2014 ob sodelovanju upravljavca.

- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov

V laguni smo stalni monitoring hidroloških parametrov izvajali delno s pomočjo jaškov ob zapornicah, delno pa z vgrajenimi vodomernimi latami. Nivoje vodne gladine v sladkovodnih vodnih telesih v rezervatu smo spremljali z nameščenimi vodomernimi latami. Spremljali smo tudi podatke na koprskem mareografu in napovedi plimovanj na podlagi plimnih kartic. Rezultate smo neposredno uporabljali pri upravljanju nivojev vode v različnih hidroloških enotah mokrišča ter pri ukrepanju v različnih primerih.

Obiskovalci

Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in pri javnih službah

Cilj obsega promocijo rezervata ter komuniciranje s ključnimi javnostmi na vseh nivojih, od lokalnega do mednarodnega. Kot glavne ciljne skupine smo doslej opredelili:

- lokalno prebivalstvo,
- šolske in druge izobraževalne skupine,
- skupine in individualni obiskovalci s posebnim interesom: poklicni in ljubiteljski naravoslovci, predvsem specializirane skupine, kot so ornitologi,
- turisti,
- skupine s posebnimi potrebami (slepi in slabovidni, gluhi in gluhonemi ter invalidi).

Ukrepe v okviru cilja smo v 2013 izvajali samostojno, pa tudi v povezavi z drugimi upravljavci zavarovanih območij v Sloveniji ter s projektnimi partnerji v okviru projekta Adriawet 2000 in drugimi sorodnimi organizacijami in skupinami doma in v tujini.

Upravljalске strategije

8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev

Ukrepi

- Nadgradnja in vzdrževanje spletne strani www.skocjanski-zatok.org

Po oblikovni in vsebinski prenovi spletne strani rezervata v letu 2012 smo v letu 2013 nadaljevali z dodajanjem novih aktualnih vsebin za obiskovalce in drugo zainteresirano javnost in rednim vzdrževanjem spletne strani. Nadaljevali smo z objavljanim aktualnih novic, na primer o rezultatih tedenskega monitoringa ptic, pomembnih informacijah o zdravljenju kobil, v drugem polletju pa smo vsebinsko dopolnili določena poglavja na spletni strani (projekti v teku).

- Priprava, izdaja in uporaba tiskanih medijev

Pripravili smo vsebine in prevode za ponatis razširjenega vodnička Zeleno srce Kopra, ki smo ga v okviru projekta Adriawet 2000 izdali v začetku leta 2014 (v slovenskem in italijanskem jeziku) in je namenjen tako izobraževalnim skupinam kot tudi ostalim obiskovalcem. V preteklih letih smo v okviru različnih projektov in ob finančni podpori sponzorjev izdali večje število promocijskih publikacij, povsem ali delno osredotočenih na predstavitev Škocjanskega zatoka, z distribucijo katerih smo nadaljevali tudi v letu 2013. Promocijski material smo posredovali tudi tujim, predvsem italijanskim rezervatom, zlasti tistim, s katerimi sodelujemo v okviru projekta Adriawet 2000. Pripravili smo tudi predstavitev Škocjanskega zatoka za skupno publikacijo slovenskih naravnih parkov, ki jo je v 2013 izdala Skupnost naravnih parkov Slovenije.

8.2. Mediji in odmevni dogodki

Ukrepi

- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih

Obveščanje v medijih je eden najbolj učinkovitih načinov za povečanje prepoznavnosti območja in vzpostavitev pozitivne podobe. Skrbeli smo za predstavitev medijsko odmevnih dogodkov v rezervatu.

V prvi polovici leta 2013 smo z mediji sodelovali pri pripravi različnih prispevkov, reportaž in snemanjih ter jih sprti obveščali o vseh aktivnostih in dogodkih v Škocjanskem zatoku.

Škocjanski zatok se je pojavil v 183 prispevkih. V 155 prispevkih je zatok predstavljal osrednjo temo ali pa si je osrednjo temo enakovredno delil (Preglednica 3). Prevladovala so objave v tiskanih medijih, zlasti v lokalnih Primorskih novicah in v Dnevniku. Pomembne so bile tudi objave na lokalnih televizijah (TV Koper in TV Primorka). Nobena objava ni bila negativna ali povezana s konfliktom.

Preglednica 3: Objave glede na osrednjo temo

Osrednje teme	Objave	
	Število	Delež (%)
Škocjanski zatok	130	71
Škocjanski zatok z enakovredno temo	25	14
Druga tema	30	15
Skupaj	183	100

Preglednica 4: Objave po mesecih

Mesec	Objave				Skupaj
	Osrednja tema (št)	Osrednja tema (%)	Stranska tema (št)	Stranska tema (%)	
Januar	5	71	2	29	7
Februar	7	78	2	22	9
Marec	3	75	1	25	4
April	0	0	2	100	2
Maj	1	17	5	83	6
Junij	3	43	4	57	7
Julij	45	94	3	6	48
Avgust	36	86	6	14	42
September	34	97	1	3	35
Oktober	18	100	0	0	18
November	0	0	0	0	0
December	3	60	2	40	5
Skupaj	155	85	28	15	183

V letu 2013 je bila najodmevnejša tema napad na kobilu in razplet napada (73%), ostale teme so bile o ostalih aktualnih dogajanjih v rezervatu (25%).

Preglednica 5: Objave po temah

Teme-osrednja tema	Št. objav	%
Napad na kobilu in dogodki po napadu	113	73
Izobraževanje, izleti, predavanja, razstave, publikacije	25	16
Objekti, razpis, gradbeno dovoljenje, nova uredba	9	6
Ptice	3	2
Zatok in mokrišča	2	1
Turizem in prosti čas	1	1
Ostale živali	1	1
Nadomestna zemljišča	1	1
Skupaj	155	100

Preglednica 6: Objave po dogodkih s prikazom pomembnih objav

Dogodek	Objave			Pomembne objave
	Osrednja tema	Stranska tema	Skupaj	
Napad na kobilu in dogodki po napadu	113	3	116	13 regionalni, 26 v nacionalnih
Svetovni dan mokrišč	5		5	2 regionalna, 3 nacionalna
Novica o gradnji parkovne infrastrukture, sredstva**	9		9	4 regionalni, 2 nacionalna
Evropski dan opazovanja ptic	7		7	1 nacionalni
Tabor mladih ornitologov	3		3	
Ex-tempore	3		3	2 regionalni
Nova uredba **	3		3	2 regionalni, 1 nacionalni
Skupaj	143		146	

**nova uredba, gradnja in ukrepi si delijo osrednjo temo z napadom oziroma okrevanjem kobil v primeru 4 prispevkov (2 regionalnih in 2 nacionalnih)

V kategorijo »pomembne objave« smo uvrstili vse objave, ki glede na doseg in objektivne vidike hkrati (pojavljanje ŠZ v naslovu ali na fotografijah, pomemben termin in trajanje pri radijskih in TV prispevkih ali velikost članka) predstavljajo objavo, za katero ocenjujemo, da jo je zaznala glavnina občinstva in je z njo pojem Škocjanski zaton dejansko prodrl do vseh segmentov javnosti.

Vseh na ta način identificiranih pomembnih objav je 56 (36% analiziranih objav), od tega:

- 25 v regionalnih, in
- 31 v nacionalnih.

Med pomembnimi objavami je:

- 43 pomembnih radijskih ali televizijskih prispevkov (27 v nacionalnih, 16 v regionalnih medijih) in
- 13 objav v tiskanih medijih (4 v nacionalnih, 9 v regionalnih).

Med 155 analiziranimi prispevki je pri 107 (69%) naveden avtor oz. vir. Med posameznimi poročevalci so največ prispevkov v obdobju analize pripravili:

- Ilona Dolenc (Primorske novice) - 8
- Boris Šuligoj (Delo) - 7
- Iztok Umer (Slovenske novice) - 6
- Elen Batista Štader (TV Koper, TV Slovenija) - 5
- Nina Trampuš (Radio Hit) - 5

- Matej Rodela (Radio Koper, Radio Slovenija 1) - 5
- Jana Samsa (Radio Koper, Radio Slovenija 1) - 4
- Edi Mavsar (TV Koper, TV SLO1) - 4
- Robert Bogataj (Radio Slovenija 1) - 4

Iz analize je razvidno, da pomembni avtorji prispevkov pokrivajo tudi pomembne medije. Pomemben vir za nadaljnje objave so objave na spletni strani STA. Predvsem spletni mediji svoje objave črpajo iz tega vira, teh objav pa je verjetno še več, saj avtorji spletnih objav pri navajanju virov niso dosledni. Vsekakor s sporočilom, poslanim na STA, multipliciramo večje število objav, tako da je ta komunikacijska pot v prihodnje zelo smiselna.

Preglednica 7: Objave po medijih in kategorijah

Mediji (po abecednem redu)	Število objav		
	Tiskani	Radijski	TV
Delo	12		
Dnevnik	2		
Gea	1		
Gorenjski glas	1		
Infonet	2		
Kanal A			1
Lady	1		
Lisa	1		
Nedeljske novice	1		
Nedelo	1		
Planet TV			1
POP TV			4
Primorske novice	26		
Primorski dnevnik	3		
Primorski val		2	
Radio 1		15	
Radio Aktual		1	
Radio Capris		3	
Radio Hit		6	
Radio Koper		12	
Radio Krka		1	
Radio Slovenija 1, SI 2		18	
Slovenske novice	11		
Svet 24	4		
STA			
TV Koper			12
TV Primorka			2
TV Slovenija 1			8
Večer	3		
SKUPAJ	69	58	28
%	45	37	18

V analiziranem obdobju prevladujejo objave v tiskanih medijih. Objav v internetnih medijih nismo analizirali.

Preglednica 8: Objave po dosegu

Medij	Nacionalni/ regionalni	Dosega	Število objav
POP TV	Nacionalni	1.054.000	4
TV Slovenija 1	Nacionalni	753.000	8
Kanal A	Nacionalni	650.000	1
Infonet	Nacionalni	360.000	2
Slovenske novice	Nacionalni	318.000	11
Radio Slovenija 2	Nacionalni	177.000	3
Nedelo	Nacionalni	157.000	1
Radio Slovenija 1	Nacionalni	144.000	15
Delo	Nacionalni	130.000	12
Večer	Nacionalni	127.000	3
Dnevnik	Nacionalni	118.000	2
Radio 1	Nacionalni	117.000	15
Gea	Nacionalni	81.000	1
Radio Hit	Regionalni - osrednjeslovenski	61.000	6
TV Koper	Regionalni - primorski	45.588	12
Radio Krka	Regionalni – Jugovzhodna Slovenija	39.000	1
TV Primorka	Regionalni - primorski	22.395	2
Radio Aktual	Regionalni - osrednjeslovenski	20.000	1
Primorski dnevni	Regionalni - primorski	11.000	3
Primorske novice	Regionalni - primorski	5.300	26
Radio Koper	Regionalni - primorski	4.500	12
Radio Capris	Regionalni - primorski	1.400	3

*vir za podatke o dosegu – <http://www.consensus.si>

Objavljanje prispevkov je povezano zlasti s pomembnejšimi dogodki (Svetovni dan mokrišč, Svetovni dan voda in slikarski Ex-tempore, Zimski ornitološki raziskovalni tabor, napad na kobilni in dogodki povezani z napadom, okrevanje kobil...), ki jih je spremljalo aktivno sodelovanje z novinarji.

- Sejmi in prireditve

Škocjanski zatok v letu 2013 na sejmi in prireditvah nismo predstavljali.

- Potujoča razstava

Pred štirimi leti smo pripravili potujočo razstavo o območjih Natura 2000 (posebnih območjih varstva) v primorski regiji, med katerimi je tudi Škocjanski zatok, v slovenski, angleški in italijanski različici. Doslej smo z razstavo prepotovali celotno regijo in tudi druge kraje širše po Sloveniji in v zamejstvu, hkrati pa lokalnim prebivalcem Kopra predstavili tudi druga za ptice pomembna območja v njihovi bližini. V prvi polovici leta 2013 smo razstavo postavili v Deželnem naravnem rezervatu na izlivu Soče. Otvoritev razstave je bila v soboto, 23. marca 2013, po zaključku čistilne akcije, ki so jo v rezervatu organizirali

družba Rogos, Občina Štarancan in družba Newco. Razstava je bila na ogled od 23. marca do 23. aprila 2013. 17. oktobra 2013 pa smo, na povabilo Krajinskega parka Sečoveljske soline, razstavo postavili v veliki predavalnici hotela Bernardin v Portorožu, na zaključni konferenci projekta CLIMAPARKS.

- Oglaševanje

Oglaševanje je bilo načrtovano kot promocijski ukrep po dokončni ureditvi rezervata, ker pa ta še ni gotova, v letu 2013 le-tega v okviru promocijskih aktivnosti nismo izvajali.

8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata

Ukrepi

- Predstavitve lokalnemu prebivalstvu in predstavnikom lokalnih oblasti

Lokalne prebivalce Kopra in okolice o napredku pri urejanju in upravljanju Škocjanskega zatoka in podobnih temah obveščamo tudi na posebnih predstavitev oz. predavanjih. Hkrati smo nadaljevali tudi z rednim obveščanjem ključnih predstavnikov lokalnih oblast ter pri vseh tovrstnih predstavitev ustrezno promovirali tudi koristi rezervata za lokalno skupnost in priložnosti, ki iz tega izhajajo.

V letu 2013 smo skupaj z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper pripravili pet predavanj, in sicer:

- 24. januar »Sredozemski vranjek *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*«, predavatelj Iztok Škornik,
- 14. marec »Vrani, ali jih poznamo«, predavateljica dr. Urša Koce,
- 22. oktober »Pomen projekta LIFEDRAVA za ljudi in naravo«, predavatelj Dominik Bombek,
- 19. november »rastlinstvo in habitatni tipi slovenske obale«, predavatelj Josip Otopal,
- 17. december »Farne islands – življenje v koloniji morskih ptic«, predavatelj Domen Stanič.

- Predstavitve širši slovenski in mednarodni javnosti

Naravni rezervat Škocjanski zatok redno predstavljamo zainteresirani javnosti drugod po Sloveniji, tako potencialnim obiskovalcem – ljubiteljem narave, kot tudi strokovni javnosti. Poleg tega rezervat predstavljamo tudi mednarodni javnosti na vseh primernih dogodkih, strokovnih srečanjih in konferencah. Poleg osebnih predstavitev poskrbimo tudi za pripravo in objavo člankov o rezervatu v ustreznih slovenskih in mednarodnih revijah in drugih tiskanih medijih, od DOPPS-ove revije Svet ptic do revij in prilog časopisov na temo prosti čas, narava, rekreacija in podobno.

Škocjanski zatok smo v tem sklopu na vodenih obiskih predstavili različnim domačim ter mednarodnim strokovnim skupinam, in sicer:

- 12. januarja smo za strokovne delavce KP Kolpa ter njihove prebivalce v območju krajinskega parka pripravili predstavitev in strokovno vodenje po Škocjanskem zatoku, ki se ga je udeležilo 50 oseb;
- 16. januarja smo za člane planinskega društva Onger iz Trzina pripravili vodenje po krožni učni poti na Bertoški bonifiki; vodenja se je udeležilo 30 njihovih članov;
- 16. aprila smo za 48 članov Univerze za III. življenjsko obdobje iz Maribora pripravili strokovno vodenje v Škocjanskem zatoku;
- 11. maja smo 34 članom Slovenske matice iz Ljubljane predstavili potek obnove Škocjanskega zatoka ter jih popeljali po krožni učni poti na sladkovodnem delu Škocjanskega zatoka;
- 20. junija smo za dva znanstvenika iz Jordanije in strokovnjaka za upravljanje z morskim območjem iz Hrvaške predstavili vlogo Škocjanskega zatoka na slovenskem obalnem območju;

- 21. junija smo za strokovno delegacijo (10 predstavnikov) iz Bolgarije na obisku v Sloveniji v organizaciji MKO pripravili predavanje o prizadevanjih za zavarovanje Škocjanskega zatoka, o poteku renaturacije in načinu upravljanja rezervata ter jih popeljali po krožni učni poti;
 - Ob tednu mobilnosti smo 17. septembra za širšo javnost pripravili predavanje z naslovom »Vloga in pomen naravnega rezervata Škocjanski zatok za ljudi in naravo«, kateremu je bil sledil ogled rezervata;
 - 26. septembra smo za štiri (4) goste iz Ministrstva za turizem in trajnostni razvoj Črne gore pripravili predstavitev o upravljanju rezervata, sledilo je strokovni ogled sladkovodnega dela rezervata;
 - za Univerzitetni razvojni center in inkubator Primorske (10 gostov) smo 13. decembra pripravili strokovno vodenje in ogled rezervata.
- Individualne in druge neposredne predstavitve manjšim ciljnim skupinam

Skupinam s posebnimi potrebami smo rezervat predstavili individualno ter na podlagi predhodnega dogovora glede načina in izvedbe vodenja. Tako smo za 54 varovancev Centra za usposabljanje Elvire Vatovec v Strunjanu 15. aprila pripravili predavanje o pticah okoli njihovega doma ter na kratko predstavili tudi Škocjanski zatok. 21. junija smo za 27 varovancev Centra za korekcijo sluha in govora iz Portoroža izvedli vodenje in ogled po sladkovodnem delu Škocjanskega zatoka.

8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami

Ukrepi

- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih oblasti

Kot že predhodno leto, smo tudi v 2013 nadaljevali z vzdrževanjem vzpostavljenih dobrih odnosov s predstavniki Mestne občine Koper ter vseh občinskih služb. Za ohranjanje dobrega sodelovanja se trudimo tudi pri drugih javnih službah, kot so npr. inšpekcijske službe in policija. Slednja se je še posebej izkazala pri iskanju storilca napada na kobili in s tem povezanih dogodkih.

- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih zainteresiranih skupin

Hkrati ohranjamo dobre odnose tudi z lokalnimi zainteresiranimi skupinami, npr. lokalnimi člani DOPPS, upravljavci drugih zavarovanih območij v Sloveniji, z lokalnimi šolami, lokalnimi nevladnimi organizacijami, okoliškimi kmeti, sosedi, itd.

- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z izobraževalnimi ustanovami za prepoznavanje rezervata in narave v širšem pomenu besede kot vrednote med mladimi generacijami

Vse izobraževalne skupine, ki se udeležujejo izobraževalnih aktivnosti v rezervatu, uvrstimo tudi med prejemnike promocijskih, informacijskih in relevantnih strokovnih gradiv rezervata.

- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na podobnih področjih

Skrbeli smo za vzdrževanje dobrih odnosov s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na podobnih področjih, npr. z Morsko biološko postajo Piran, Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, Zavodom za zdravstveno varstvo Koper, Agencijo RS za okolje ter njeno pisarno v Kopru itd.

8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij

Ukrepi

- Vzpodbujanje sodelovanja znotraj mreže Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij v Sloveniji in tujini

V letu 2013 smo v okviru projekta Adriawet 2000 nadaljevali s skupnimi aktivnostmi in sodelovali s projektnimi partnerji. Aktivnosti izven projekta v letu 2013 ne načrtujemo.

- Izvedba skupnega promocijskega projekta z Adriawet partnerji

Projekt »Jadranska mokrišča za omrežje Natura 2000« (na kratko »Adriawet 2000«) je namenjen predvsem razvoju skupnih orodij za povečanje privlačnosti in prepoznavnosti sodelujočih mokrišč iz Furlanije, Benečije in Slovenije. Izvajali ga bomo tri leta s pričetkom 1.11.2011. DOPPS-ov del izvedbe aktivnosti v NR Škocjanski zatok smo ocenili na 270.000€, od česar 85% financira ESRR, 15% nacionalnega sofinanciranja pa partnerjem iz privatnega sektorja v Sloveniji zagotavlja MGRT na podlagi posebne pogodbe o nacionalnem sofinanciranju, ki smo jo podpisali 30.10.2012.

V letu 2013 smo opravili naslednje projektne aktivnosti, ki predstavljajo neposredno podporo in nadgradnjo aktivnosti za doseganje ciljev Načrta upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok in letnega programa dela rezervata za 2013 in nam omogočajo kakovostnejšo uresničitev zastavljenih programskih ciljev:

- Program za monitoring in ohranjanje biotske raznovrstnosti (nadgradnja in financiranje ukrepov 1.7 in 1.8 ter ostalih s sklicem nanje): na podlagi skupne metodologije in protokola za monitoring izbranih živalskih skupin in/ ali vrst smo v NRŠZ v obdobju poročanja začeli z izvedbo aktivnosti v skladu z opisi pod navedenima ukrepoma, ki hkrati pomenijo tudi testiranje protokola, skupaj s partnerji pa smo v prvi polovici 2013 vzpostavili spletno stran <http://www.adriawet2000.eu/> (v slovenskem in italijanskem jeziku), katere del je tudi internetni portal za predstavitev pridobljenih znanstvenih podatkov (zaenkrat na voljo v italijanskem jeziku, slovenski še v pripravi);

- Skupni program za celovito in trajnostno upravljanje zavarovanih območij: po opravljeni analizi razvojnih priložnosti na vključenih območjih v letu 2012, ki je v NRŠZ obsegala analizo ekosistemskih storitev in doseganja ciljev in prioritete v okviru iztekajočega se načrta upravljanja območja, smo na internih sestankih dorekli potrebna interna izobraževanja, ki so potekala v drugi polovici 2013 in v začetku 2014 ter organizirali tudi javno predstavitev pridobljenih rezultatov analiz; na podlagi tega bomo v 2014 pričeli z opredeljevanjem in organizacijo modelov za trajnostni razvoj vključenih območij;

- Izobraževanje, ozaveščanje in skupna promocija: izobraževalne programe posameznih območij v okviru projekta smo nadgradili s skupnim izobraževalnim programom, ki izhaja iz značilnosti omrežja Natura 2000 in je nastal v sodelovanju med projektnimi partnerji in v okviru posebej za to organiziranih srečanj, s katerimi smo nadaljevali tudi v letu 2013 (izvedena so bila tri srečanja: 27. marca, 17. junija in 20. septembra 2013); v okviru skupnega izobraževalnega programa smo izvedli cikel treh srečanj za osem lokalnih osnovnih šol, ki smo jih izbrali v ta namen, februarja 2013 pa smo izvedli tudi čezmejni zimski tabor mladih ornitologov; poleg tega smo skupaj s partnerji izdelali didaktične materiale, od pobarvanke in zgodbice za najmlajše, do učnih listov in delovnih zvezkov oz. raziskovalnih beležnic za osnovnošolce; promocijsko-izobraževalna publikacija (razširjeni vodniček Zeleno srce Kopra) pa je v zaključni fazi priprave;

- Modeli lokalnega sodelovanja za trajnostni razvoj območij: v okviru tega sklopa se bomo na podlagi že pridobljene študije obnovljivih virov v NR Škocjanski zatok, ki je bila že uporabljena pri spremembi projekta za izvedbo objektov ter splošnih podatkov iz naslova upravljanja v 2014 osredotočili na

nadgradnjo obstoječih lokalnih virov sofinanciranja upravljanja mokrišč ter uporabe obnovljivih virov energije na območju, kar bo idealno sovpadalo s pripravo novega načrta upravljanja NRŠZ;

- Komunikacijski načrt: s partnerji smo v letu 2012 oblikovali komunikacijsko delovno skupino ter po pregledu dosedanjih komunikacijskih dejavnosti skupaj pripravili komunikacijsko strategijo in projektni operativni plan komuniciranja; v Sloveniji bo projekt in njegove vsebine in območja promovira v medijih in na spletni strani (nadgradnja aktivnosti v okviru Cilja 8). Pripravili smo tudi del skupnega promocijskega materiala, in sicer kemične svinčnike in bombažne vrečke, ki so bile dokončno izdelane v začetku 2014.

- Koordinacija in vodenje projekta ter poročanje: poleg vsebinskih delovnih sklopov smo tudi v letu 2013 poskrbeli za ustrezno vsebinsko in finančno koordinacijo, vodenje in spremljanje projekta ter pripravo vseh potrebnih projektnih poročil (5. - 8. vmesno poročilo) z vsemi spremljevalnimi dejavnostmi. Sodelujemo tako v Upravnem kot tudi v Znanstvenem odboru projekta ter se udeležujemo sklicanih sestankov in srečanj (Upravni odbor – 11. februar, 18. junij in 2. december 2013, slednji dve srečanja smo tudi organizirali v Sloveniji; Znanstveni odbor – 11. februar 2013).

Zaradi izvedbe projekta je potreben angažma dodatnih kadrov za izvedbo programa dela vključno s projekti. Zaradi zamud na italijanski strani smo v letu 2012 dosegli precej nižjo realizacijo od pričakovanih stroškov, ki je tudi v letu 2013 nismo dokončno nadoknadili. Realizacija je znašala približno 62.000€, Zaradi nižje porabe na ravni programa se v 2014 obeta nižanje sredstev vsem projektom.

- Sodelovanje v nacionalni Zvezi naravovarstvenih nadzornikov in Skupnosti zavarovanih območij

V okviru Zveze naravovarstvenih nadzornikov v letu 2013 v skladu s pričakovanji ni bilo aktivnosti (s finančnimi posledicami).

Skupnost slovenskih zavarovanih območij narave je v letu 2013 nadaljevala z zastavljenimi nalogami, in sicer na način, ki bo imel minimalne finančne posledice. Pripravili smo skupno predstavitevno publikacijo z naslovom Naravni parki Slovenije, skupni koledar pomembnejših dogodkov ter obeležili Evropski dan parkov na slavnostnem dogodku v organizaciji KP Kolpa, ki je potekala v Šokčevem dvoru v Žuničih 24.5.2013. Slavnostni gost je bil minister za kmetijstvo in okolje, mag. Dejan Židan. V drugi polovici leta smo pripravili prispevek o NR Škocjanski zatok za objavo v zborniku o zavarovanih območjih v Sloveniji, ki ga bo ICPE (International Centre for Promotion of Enterprises), ki tudi gosti sestanke Skupnosti, po predvidevanjih z nekaj zamude izdal spomladi 2014.

Cilj 9: Do konca leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila

Upravljaljske strategije

9.1. Dokončanje izhodišč za načrtovanje in izvedbo parkovne infrastrukture

Strategija je izvedena, ukrepi v letu 2013 niso bili predvideni.

9.2. Zagotovitev financiranja za izgradnjo vse infrastrukture za obiskovalce

Vrednost investicije v noveliranem investicijskem programu (junij 2013) po spremembi projekta PZI v tekočih cenah znaša 3.373.380,00€. V oktobru 2012 sta državna sekretarja z MKO in MGRT dogovorila novo shemo financiranja projekta, in sicer da MGRT pokrije neto vrednost celotne investicije in ostalih projektnih aktivnosti, MKO skupaj z DOPPS, ki je upravičenec za sredstva iz presežka SKZG RS 2005-2007, pa neupravičeni DDV. Investicija se vodi v načrtu razvojnih projektov (NRP) pod nazivom »Objekti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok« ter številko 2511-11-0066.

Preglednica 9: Finančna konstrukcija z viri financiranja skladno z noveliranim investicijskim programom (jun.13)

Finančna konstrukcija	V EUR
Vrednost projekta v stalnih cenah	3.320.789,50
Vrednost projekta v tekočih cenah	3.373.380,00
Viri financiranja	3.373.380,00
MGRT (OP RR, razvojna prioriteta: Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov, prednostna usmeritev: Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva)	2.765.281,96
- od tega ESRR (85%) – PP 683710 – Razvoj turističnih destinacij - 07-13 - EU	2.350.489,67
- od tega slov.udeležba (15%) – PP 695910 - Razvoj turističnih destinacij -07-13 - slovenska udeležba	414.792,29
PRESEŽEK SKZG RS 2005-2007 (DOPPS)	500.354,69
SOFINANCIRANJE MKO – PP 244310	107.743,35

9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj

Ukrepi

V decembru 2012 so bile dokončane spremembe projekta za izvedbo – Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki jih je po naročilu MKO pripravil projektant Ravnikar Potokar d.o.o., popravki in dopolnitve pa so bili izvedeni v začetku 2013. V skladu s pogodbo št. 2330-12-830120 z dne 2.10.2012 med MKO, DOPPS in izvajalcem smo po potrditvi s strani odgovornih na MKO račun v celoti plačali iz naslova skladovih sredstev 24.5.2013, s tem da nam bo neto vrednost po potrditvi vloge s strani MGRT vrnjena.

MKO v prvi polovici 2013 novelacije finančnega dela investicijskega programa in vloge za sredstva ESRR ni moglo naročiti zaradi zaprtega NRP za investicijo v objekte. Zato smo dogovorno naročilo prevzeli na DOPPS in za izvedbo naloge angažirali izvajalca potrjenega investicijskega programa iz leta 2010, podjetje K&Z svetovanje za razvoj d.o.o., vsebinski del investicijskega programa pa smo v skladu s programom dela novelirali sami. Novelacija je bila izvedena v aprilu 2013, saj je bila po prvi urgenci s strani MGRT oddaja vloge zahtevana že v maju 2013, tako da smo dokument tudi pravočasno posredovali na MKO. Ker MKO ni začelo s postopki potrjevanja dokumenta, smo v juniju pripravili še nekaj drobnih popravkov, ter predvsem na podlagi razglasitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2013 in 2014 (Uradni list RS, št. 46/2013) izračune popravili na novo stopnjo DDV ter končni dokument v prvih dneh julija posredovali na MKO v potrditev. Hkrati z novelacijo IP smo posodobili tudi vlogo za potrditev ESRR sredstev s strani MGRT. V tem času je minister s sklepom imenoval Komisijo za pregled in potrditev investicijskega programa ter ocenjevanje upravičenosti investicije Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki se je sestala 17.7.2013. Na seji je Nataša Šalaja predstavila investicijo in finančne kazalnike, komisija pa je soglasno odločila, da se investicijski program potrdi. Sklep o potrditvi investicijskega programa št. 35602-19/2008/33 je minister podpisal 24.7.2013.

MKO je vlogo z vsemi prilogami na MGRT oddalo 25.7.2013. MGRT je dne 10.10.2013 izdalo odločbo št. ESRR OP RR/3/1/20-0-MGRT o dodelitvi sredstev za projekt »Objekti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok«. Do konca leta je potekalo še usklajevanje pogodbe o sofinanciranju operacije »Objekti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok«, št. pogodbe: OPRR-PU3.1-2013/3-LB, med ministrstvom, pri katerem smo sodelovali s pregledom in dopolnitvami vsebinskih delov pogodbe, pogodba pa naj bi bila v času oddaje tega poročila v podpisovanju.

Gradbeno dovoljenje je na podlagi vloge DOPPS sedaj pristojno Ministrstvo RS za infrastrukturo in prostor podaljšalo za nadaljnji dve leti, in sicer do 18.10.2014. Če povzamemo, je bila v tem času tako ponovno pridobljena vsa novelirana projektna in investicijska dokumentacija ter podaljšano gradbeno dovoljenje, torej izpolnjeni osnovni predpogoji za potrditev financiranja in začetek gradnje.

Naročilo izdelave izvodov projekta notranje opreme in grafične signalizacije se zaradi zamud pri ostalih postopkih zamakne v leto 2014. Programiranje opreme in razstav smo do konca leta 2013 pripeljali dovolj daleč, da bomo lahko izvedbo določenih načrtov naročili izbranim izvajalcem v okviru projekta Adriawet 2000.

9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje 2 km krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami za dvoživke in nevretenčarje na Bertoški bonifiki

Ukrepi

- Izdelava in namestitev zastiralnih sten (parapetov) z opazovalnimi linami (2. faza)

Izvedbo 2. faze opazovališč smo uvrstili v skupno investicijo izgradnje parkovne infrastrukture v rezervatu, ki jo bomo izvedli v okviru projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (glej točko 9.5.). V skladu s projektom PZI »Gradnja objektov v NR Škocjanski zatok – opazovališča, 2. faza« bomo dokončali urejanje štirih obstoječih opazovališč ob krožni učni poti na Bertoški bonifiki. 2. faza gradnje predvideva izdelavo streh nad enim segmentom vsakega opazovališča (dolžine 4 metre), ureditev platoja za odvzem vzorcev iz mlak ter lese na območju, kjer se zaključí servisna pot. Poleg tega se izvede rekonstrukcija obstoječega opazovališča 6 ob laguni ter novo opazovališče slanuš 7, prav tako ob laguni, z mostičkom preko jarka in prehodom čez nasip. Izvedba je v skladu z novim terminskim planom predvidena v letu 2014.

- Vzdrževanje objektov, opreme in spremljajočih manipulativnih površin ter opreme na prostem

V letu 2012 smo bili zaradi gnitja lesene konstrukcije poda opazovalnice 3B primorani urgentno izvesti popravilo opazovalnice z namenom zagotovitve varnosti obiskovalcev. Podoben proces gnitja poteka na podih vseh opazovalnic, najbolj na opazovalnici 4, katere pod smo v okviru vzdrževalnih del začasno podprli, vendar je zamenjava v naslednjih mesecih nujna. Zato smo v okviru spremembe projekta za izvedbo »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« projektantu dodatno naročili, da najde trajno rešitev za pode opazovališč, ki jih je potrebno v letu 2014 v celoti meri zamenjati – tako konstrukcijo kot tudi deske. Sedanje lesene materiale, katerih življenjska doba v mokrišču je po naših izkušnjah le 5 let, so v projektu nadomestili s kovinsko konstrukcijo poda, na katero se namesti deske iz tikovine ali podobnega na vlago odpornega lesa z ustreznimi okoljskimi certifikati. Ker dodatnih proračunskih sredstev za zamenjavo podov v letu 2013 ni bilo zagotovljenih, smo v primerih, ko je dotrajanost podov na določenih mestih dosegla stopnjo, ko je dostop za obiskovalce kljub dodatnim že izvedenim ukrepom, prenevaren, opazovališče zamejili in začasno preprečili dostop. Nadzorniki so z začasnimi ukrepi, predvsem nameščanjem podpor in začnih nosilcev in desk, omogočili, da bodo opazovališča do začetka izvedbe investicije uporabna in varna za obiskovalce.

V 2013 smo redno pregledovali opremo in objekte z namenom zagotavljanja varnosti obiskovalcev in zaposlenih. Poleg zgoraj navedenih smo izvajali le še manjše redne vzdrževalne posege na opazovališčih in pa redno čiščenje objektov, opreme in spremljajočih manipulativnih površin.

9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki

Ukrepi

- Izvedba javnih naročil za izbiro izvajalcev

V skladu s spremembo investitorja projekta izgradnje parkovne infrastrukture Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok je javna naročila za pridobitev izvajalcev projektnih aktivnosti začela izvajati Služba za javna naročila na MKO. Predvidena so naslednja javna naročila:

- gradnja objektov (GOI dela),
- svetovalni inženiring in svetovalno nadzorstvo (sklenitev aneksa k sklenjeni pogodbi z izbranim izvajalcem Lokainženiring d.o.o. spomladi 2013 ni bila možna zaradi zaprtega NRP, zato bo tudi v tem primeru potrebno ponovno naročilo),
- projektantski nadzor,
- projekt notranje opreme in grafične signalizacije (izvodi) in
- notranja oprema.

Pri pripravi razpisne dokumentacije za gradnjo objektov smo za ministrstvo pripravili naslednja osnovna izhodišča naravovarstvenega nadzora, ki jih morajo potencialni izvajalci poznati in upoštevati že v fazi priprave ponudbe:

- v času od 15.3. do 15.8. izvedba zemeljskih del in drugih posegov v naravna življenjska okolja, ki le-ta degradirajo ali vnašajo izrazito motnjo v naravno okolje, ni možna in jih mora izvajalec zagotoviti izven tega obdobja; po izvedbi zemeljskih del izven navedenega obdobja pa lahko izvajalec z ostalimi GOI deli v tem obdobju nadaljuje;
- puščanje delovnih strojev izven delovnega časa kot tudi skladiščenje materiala ter odpadkov na območju varovanih habitatov ni dovoljeno, z izjemo dovoza in odložitve materiala za sprotne

dnevne potrebe na način, ki za habitate ni škodljiv in ga predhodno potrdi naravovarstveni nadzor;

- gradnja hleva z obrobo ter lese ob hlevu in spremljevalnimi ureditvami naj bo prva na terminskem planu, sledi pa naj ji ločen fazni prevzem, tako da se hlev lahko začne uporabljati že med gradnjo;
- ob izvedbi del, pri katerih bo potrebno odstraniti ali premakniti obstoječe fizične bariere okoli območja Bertoške bonifike (pašne ograje, zastiralni nasipi, začasne lese...), mora izvajalec poskrbeti za nadomestno fizično zavarovanje območja, priporočljivo pa je tudi, da se dela za izgradnjo trajnih fizičnih barrier končajo v čim krajšem času. Po zaključku vsake faze tovrstnih del mora izvajalec ponovno vzpostaviti funkcionalno pašno infrastrukturo, ki bo preprečevala prehod pašnih živali z območja, namenjenega paši.

Okviri za prvi dve naročili – gradnja objektov in ponovni izbor inženirja/nadzora – so bili dorečeni na uvodnem sestanku 31. julija 2013, na katerem so sodelovale Branka Dervarič, Maja Kač in Nataša Šalaja. Do začetka oktobra je potekalo usklajevanje in dopolnitve razpisne dokumentacije. Javni razpis za gradnjo objektov je bil na Portalu JN pod št. JN13109/2013 objavljen 15. oktobra 2013. Rok za oddajo ponudb je bil podaljšan do 21. novembra, ko je bilo tudi javno odpiranje ponudb. Ponudbe je oddalo 7 ponudnikov. Sledil je formalni pregled ponudb ter računsko kontrola, odločitev o izboru izvajalca pa je MKO izdalo 22. januarja 2014, in sicer izbralo najcenejšega ponudnika Makro5 gradnje d.o.o. Pred pravnomočnostjo odločitve je MKO odločitev preklicalo in z novo odločbo razveljavilo razpis. Glede na odločitev je pričakovati zahtevek za revizijo neizbranega ponudnika, razpis pa najverjetneje ponoviti spomladi 2014.

Dne 5. novembra 2013 je MKO pod št. NMV2639/2013 razpisalo tudi izvedbo Inženiring storitev in strokovni nadzor pri izvedbi projekta Objekti v NRŠZ. Do 25. novembra 2013 je prejelo 5 ponudb in na podlagi pregleda in ocenitve le-teh kot najugodnejšega izbralo podjetje Lokainženiring d.o.o. Odločitev o izboru izvajalca je ministrstvo izdalo 14. januarja 2014, pogodba je bila podpisana že pred pripravo tega poročila.

- Gradnja objektov – izvedba gradbenih in obrtniških del

Projekt »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« je namenjen izgradnji vseh načrtovanih objektov in s tem dokončni ureditvi rezervata. Predstavlja zadnji del urejanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok, kot je bilo opredeljeno z državnim prostorskim izvedbenim aktom – ureditvenim načrtom za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok. Predmet projekta Objekti v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok je izgradnja (GOI dela: gradbena, obrtniška in inštalacijska dela) in notranje opremljanje (skupaj s pripravo projekta notranje opreme in grafične signalizacije) naslednjih objektov (po strategijah):

Upravljalna strategija 9.5.:

- A. informacijski center s komunalno ureditvijo in s spremljajočimi manipulativnimi površinami (parkirišča in druge zunanje in prometne ureditve, igrišče in druge ureditve za obiskovalce)
- B. hlev z obrobo in lesom
- C. osrednja opazovalnica
- D. zunanji montažni WC
- E. nadstrešnica nad parkirišči (gradbena dela)
- F. urbana oprema

Upravljalna strategija 9.6.:

- G. mala opazovalnica (opazovalni stolp)
- H. mestni vstopni objekt

- I. opazovališče 5
- J. lesa ob poti pod ankaransko vpadnico

Upravljalna strategija 9.4.:

- K. opazovališča 1-4 na Bertoški bonifiki, 2. del (strehe opazovališč, lesa, plato za vzorčenje in izvedbo izobraževalnega programa v mlaki, lesa na servisni poti v bližini opazovališča 6)
- L. rekonstrukcija obstoječega opazovališča 6
- M. opazovališče slanuš 7 z brvjo

Gradnjo objektov in spremljajočih manipulativnih površin bo izbrani izvajalec izvajal v skladu s projektno in razpisno dokumentacijo, dovoljenji, pogodbo, svojim terminskim planom ter drugimi relevantnimi dokumenti. Gradbena dela se bodo izvajala v časovnih obdobjih, ko so vplivi na živi svet najmanjši, saj bodo potekala pod strogim naravovarstvenim nadzorom, ki ga bo upravljavec izvajal v okviru nadzorne službe. Poleg tega bomo v sodelovanju z investitorjem MKO zagotovili tudi vse druge potrebne nadzore, in sicer:

1. strokovni nadzor (gradbeni, geomehanski), ki poleg vseh aktivnosti v skladu z zakonodajo s področja gradbeništva vsebuje tudi sodelovanje in strokovno pomoč pri organizaciji gradnje in predaje objektov;
2. koordinatorja za varnost in zdravje pri delu;
3. projektantski nadzor gradnje ter
4. arheološki nadzor, ki je uvrščen v popis del in ga bo najel izvajalec.

Vrstni red gradnje objektov je odvisen od potreb v rezervatu, sezonskih omejitev za izvedbo gradbenih in obrtniških del v rezervatu zaradi upoštevanja naravovarstvenih izhodišč, terminskega plana izvajalca in razpoložljivosti sredstev, saj bo gradnja vključno s pripravami glede na razpoložljivost sredstev potekala v 2014 in 2015. Glede na potrebe rezervata bomo med prioritete uvrstili gradnjo objektov na Bertoški bonifiki pred objekti pod ankaransko vpadnico, med prvimi pa hleva z obrobo zaradi potreb pašne živine, kar se je kot posebej nujno pokazalo tudi ob napadu na kobilice. Med terminskimi prioritetai je zelo visoko tudi osrednja opazovalnica in obe dodatni opazovališči ob laguni (za te objekte je še posebej pomembna gradnja izven obdobja občutljivih za živi svet, saj so sredi rezervata), saj zaradi dostave materiala in gradbenih strojev v ta del rezervata, kot tudi njihove odstranitve po zaključku del, določena dela na objektih in ureditvah ob vstopu v rezervat pri informacijskem centru niso izvedljiva pred zaključkom gradnje objektov sredi rezervata in vzpostavitvijo prvotnega stanja.

- Notranja oprema objektov

Po trenutnih načrtih bo notranje opremljanje objektov potekalo spomladi 2015. Leta 2013 predvideno naročilo izvodov Projekta notranje opreme in grafične signalizacije (glej ukrep 9.3), v katerem bo celostno rešeno notranje opremljanje objektov z razstavami vred na podlagi predhodnega programiranja, ki ga bo z izbranimi izvajalci izvedel DOPPS v okviru projekta Adriawet 2000, in celotna signalizacija v objektih in rezervatu, usklajena z celostno grafično podobo rezervata, se prestavi v leto 2014.

9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico

Ukrepi

- Izvedba javnih naročil za izbiro izvajalcev
- Gradnja objektov – izvedba gradbenih in obrtniških del

- Notranja oprema objektov

Veljajo opisi pod ukrepom 9.5. Po trenutnih predvidevanjih bo gradnja in opremljanje objektov pod ankaransko vpadnico potekalo v konec leta 2014/ začetek 2015.

9.7. Minimiziranje motenj

Ukrepi

- Izgradnja in vzdrževanje vseh naravnih ter umetnih zastorov

Ob učni poti v rezervatu, razen na redkih močno zaraščenih predelih z gostim naravnim rastjem, kjer smo za preprečitev motenj zgradili notranje zastiralne nasipe višine vsaj 1,5 metra in zasadili naravno rastje, ki prispeva k naravnemu izgledu nasipa in fizično preprečuje obiskovalcem dostop na nasipe, smo obstoječo zarast tudi v letu 2013 vzdrževali in dopolnjevali.

V letu 2012 smo na nasipu v bližini začasne gradbene barake zasadili sadike črnega gabra (*Ostrya carpinifolia*), navadne kaline (*Ligustrum vulgare*), rešeljike (*Prunus muhaleb*) in brina (*Juniperus communis*). Ob kanalih in zastiralnih nasipih smo zasadili sadike črnega gabra (*Ostrya carpinifolia*), malega jesena (*Fraxinus ornus*), rešeljike (*Prunus muhaleb*) črne jelše (*Alnus glutinosa*), črnega topola (*Populus nigra*), robide (*Rubus sp.*), šipka (*Rosa sp.*) in več vrst vrb (*Salix sp.*). V okolici opazovalnic in nekaterih drugih mestih, kjer obiskovalci prehajajo na nasipe, smo nadaljevali z zasaditvijo izbranih grmovnih vrst: češmin (*Berberis vulgaris*), navadna kalina (*Ligustrum vulgare*), navadni brin (*Juniperus communis*), šipek (*Rosa sp.*). Poleg tega smo na daljših neporaščenih delih nasipov namestili količke in žičnato ograjo, namenjeno preprečevanju prehoda obiskovalcev na nasipe, kar se je ravno tako izkazalo za učinkovit ukrep odvratanja.

Večina zasajenih sadik, ki smo jih zasadili v preteklih letih, lepo uspeva, zato smo s sajenjem nadaljevali tudi v letu 2013. V ta namen smo pripravili načrt zasaditve drevesnih in grmovnih vrst z naslednjimi cilji:

- Zmanjševanje agresivnosti tujerodnih vrst, kot so rubinija (*Rubinia pseudoacacia*), amorfa (*Amorfa fruticosa*) in japonsko kosteničevje (*Lonicera japonica*), ki bi verjetno onemogočila naravno zaraščanje z avtohtonimi vrstami. Poleg tega pa nekatere vrste klijejo le na golih tleh, ki pa se brez motenj hitro zarastejo z ruderalno vegetacijo visokih steblik in tako onemogočijo klitje semen dreves iz rodov *Populus*, *Alnus* in *Salix*.
- Vzpostavitev sonaravne avtohtone lesne vegetacije, ki bo služila kot zatočišče ter vir hrane za tukajšnjo favno.
- Z zasaditvijo izbranih grmovnih vrst ustvariti goste mejice v okolici vseh opazovalnic in drugih izpostavljenih predelih vzdolž krožne učne poti, ki bodo preprečevale dostop in prehajanje obiskovalcev na zastiralne nasipe ter s tem zmanjšale motnje na živi svet rezervata.

V sodelovanju z botanikom Josipom Otopalom smo na podlagi načrta zasaditve drevesnih in grmovnih vrst v NR Škocjanski zatok za leto 2013 po posameznih predelih v sladkovodnem delu rezervata zasaditve izvedli v januarju, februarju in marcu 2013. Med glavnimi vzdrževalnimi deli v letu 2013 smo izvedli košnjo nasipov, rezanje grmovja in vzdrževanje umetnih zastorov.

IZVEDENE ZASADITVE DREVESNIH IN GRMOVNIH VRST V NRŽZ V LETU 2013

Slika 6: Območje A: začasna gradbena baraka

Preglednica 10: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	latinsko ime	ploskev	število	leto zasaditve
ostroplodni jesen	<i>Fraxinus angustifolia</i>	C, C1	30	2013
trokrpi javor	<i>Acer monspessulanum</i>	C, C1	10	2013
črni topol	<i>Populus nigra</i>	C, C1	50	2013
črni gaber	<i>Ostrya carpinifolia</i>	C, C1	40	2013
pisani dristavec	<i>Potamogeton coloratus</i>	ML1	3	2013
zlatičasta žabarka	<i>Baldellia ranunculoides</i>	ML1	3	2013
navadna rezika	<i>Cladium mariscus</i>	ML1	3	2013

Slika 7: Območje B: opazovalnica 1

Preglednica 11: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	latinsko ime	ploskev	število	leto zasaditve
škorš	<i>Sorbus domestica</i>	A	3	2013
ostroplodni jesen	<i>Fraxinus angustifolia</i>	A1	50	2013
rumeni dren	<i>Cornus mas</i>	A2	3	2013
navadni glog	<i>Crataegus laevigata</i>	A2	5	2013
šipek	<i>Rosa sp.</i>	A2, B1	7	2013
kalina	<i>Ligustrum vulgare</i>	A2, B1	20	2013

Slika 8: Območje C: opazovalnica 2

Preglednica 12: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	latinsko ime	ploskev	število	leto zasaditve
robide	<i>Rubus sp.</i>	B1	5	2013
šipek	<i>Rosa sp.</i>	B1	5	2013
rumeni dren	<i>Cornus mas</i>	B1	2	2013
kalina	<i>Ligustrum vulgare</i>	B1	25	2013
trstikasta stožka	<i>Molinia arundinacea</i>	D	10	2013
travniška izjevka	<i>Succisa pratensis</i>	D	10	2013
šaši	<i>Carex sp.</i>	D	30	2013

Slika 9: Območje D: sladkovodno močvirje v »trikotniku«

Preglednica 13: izvedene zasaditve v letu 2013

vrsta	latinsko ime	ploskev	število	leto zasaditve
trstikasta stožka	<i>Molinia arundinacea</i>	C	10	2013
šaši	<i>Carex sp.</i>	C	30	2013
bela vrba	<i>Salix alba</i>	D1-4	2 do 3	2013
črna jelša	<i>Alnus glutinosa</i>	D1-4	10	2013
črni topol	<i>Populus nigra</i>	D1-4	3	2013
črna jelša	<i>Alnus glutinosa</i>	E	15	2013

- Omejen dostop v določene dele rezervata med gnezdilno sezono

V času gradnje objektov bomo še posebno pozornost namenili omejevanju dostopa v najbolj občutljivih obdobjih za ptice in druge živali. V skladu z naravovarstvenimi izhodišči bomo omejevali izvedbo del v rezervatu, predvsem na njegovih najbolj izpostavljenih predelih, in obdobje gradnje umestili v čas, ko so živali manj občutljive. Po potrebi bomo v času gradnje glede na povečane motnje tudi omejili dostop za obiskovalce (tako zaradi dodatnih motenj kot tudi zagotavljanja njihove varnosti). Ukrep bo glede na terminski plan gradnje aktualen v drugi polovici 2014 in prvi polovici 2015.

- Kodeks obnašanja v rezervatu

Zadrževanje obiskovalcev v rezervatu je dovoljeno samo v okviru označene parkovne infrastrukture. V skladu z Odredbo o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Ur. l. RS, št. 58/01) se morajo obiskovalci ravnati v skladu s kodeksom obnašanja v rezervatu, ki je sestavni del vseh vstopnih tabel na ključnih točkah rezervata ter objavljen tudi v publikacijah o naravnem rezervatu. Obiskovalce smo opozarjali na upoštevanje kodeksa. Tudi nova Uredba v okviru varstvenega režima (6. člen) določa glavne prepovedi vedenja obiskovalcev.

- Vodenje skupin

Za skupine obiskovalcev, ki so definirane kot skupine ljudi, ki štejejo najmanj 10 in največ 25 ljudi in za šolske skupine, ki jih sestavlja en šolski razred neglede na splošno definicijo skupine, smo zaposleni izvajali strokovna vodenja po rezervatu, ki smo ga v skladu s prej omenjeno Odredbo v letu 2009 začeli izvajati proti plačilu. Vodniki po rezervatu hkrati z izvajanjem osnovne funkcije vodenja – spremljanje in usmerjanje obiskovalcev in strokovna razlaga o značilnostih naravnih prvin na širšem območju rezervata, o procesih, naravnih vrednotah, rastlinskih in živalskih vrstah ter njihovih habitatih v rezervatu – obiskovalce opozarjajo na primerno vedenje v rezervatu, nadzorujejo gibanje obiskovalcev in preprečujejo motnje.

- Dodatna zaščita proti hrupu

Po trenutno veljavni zakonodaji ni pravnih podlag, s katerimi bi investitorje nove infrastrukture v bližini Škocjanskega zatoka, ki povzroča dodatni hrup, obvezali k izgradnji aktivne protihrupne zaščite. Rešitve bodo mogoče šele s spremembo zakonodaje v smeri povečanja varovanja občutljivih zavarovanih območij narave pred hrupom, ali pa po izgradnji centra za obiskovalce, ko bo treba z monitoringom dokazati hrupne vplive na ta varovani objekt.

Dodatna možnost, ki jo raziskujemo s predstavniki Luke Koper d.d., je uporaba konsolidiranega materiala iz morskega dna, ki ga v Luki izkopavajo pri poglobljanju luškega dna in katere uporabnost preverjajo v sodelovanju s strokovnimi ustanovami s področja gradbeništva. V kolikor je ta material možno povsem izsušiti in ga uporabiti za gradnjo pregrad, ki preprečujejo širjenje hrupa, smo imeli v letu 2013 namen proučiti možnosti za izvedbo in projektno sofinanciranje takšne pregrade na tistih delih meje naravnega rezervata, kjer so hrupne obremenitve največje. S predstavniki Luke Koper d.d. smo bili v prvi polovici leta na to temo v rednih stikih ter jim tudi pomagali pri pridobitvi kontaktne osebe upravljavca Beneške lagune, kjer so podobno tehnologijo že razvili. Za nadaljnje projektno sodelovanje so izkazali interes tudi na ZAG, ki nastopa kot podizvajalec Luke na tem področju, vendar pa tekom 2013 še ni bilo na voljo dovolj podatkov glede možnosti izdelave zidakov iz izsušenega materiala iz morskega dna. Zato z aktivnostmi nadaljujemo v letu 2014.

- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki ter investitorji za zmanjšanje hrupa in svetlobnega onesnaženja v okolici rezervata

V sodelovanju s pristojnimi službami, predvsem Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, uporabniki in investitorji smo nadaljevali s prizadevanji za zmanjšanje obremenitev s hrupom in svetlobnim onesnaženjem v okolici rezervata. Obremenitve s hrupom se nanašajo predvsem na okoliško prometno infrastrukturo (predvsem hitro cesto), medtem ko je vir največjega svetlobnega onesnaženja urbana okolica rezervata.

9.8. Monitoring obiskovalcev in raziskava njihovih potreb in zahtev

Ukrepi

- Evidenca obiskovalcev s sistemom najav skupin

Sistem sprejemanja obiskovalcev na podlagi najav skupin nam omogoča ustrezno terminsko razporejanje skupin. S tem se izognemo preveč masovnemu obisku ter prevelikim točkovnim obremenitvam infrastrukture za obisk in omejenega števila zaposlenih v rezervatu. Sistem najav, po katerem smo

skupine obiskovalcev sprejemali tudi v letu 2013, je omogočal ustrezno kadrovsko pripravo ob dnevih z več obiska (npr. z vključitvijo prostovoljcev in honorarno zaposlenih), obiskovalcem pa sproščeno doživljanje narave v rezervatu, brez nepotrebnega čakanja in gneče.

- Spremljanje obiskovalcev, njihovih potreb in zahtev

Sproti redno beležimo predloge in komentarje obiskovalcev in drugih zainteresiranih posameznikov in skupin ter skrbimo za ustrezno izobraževanje upravljavca na tem področju. Pri tem mislimo predvsem na izmenjavo izkušenj z drugimi upravljavci, predvsem območij z veliko obiskovalci doma in v tujini, ter študij ustrezne literature in spremljanje trendov v zavarovanih območjih.

Z namenom čim bolj natančne ugotovitve obremenjenosti Škocjanskega zatoka z obiskovalci, zbiranjem podatkov o obisku ciljnih skupin ter identificiranjem njihovih predlogov, idej in problemov smo se odločili za enoletni monitoring obiskovalcev, ki je potekal od 1. julija 2012 do 30. junija 2013. Monitoring obiskovalcev smo opravljali zaposleni ob pomoči prostovoljcev s pomočjo posebnega obrazca za štetje in anketnega vprašalnika. Dnevi štetja so bili razdeljeni v 3 časovne sklope: jutranji, osrednjednevni in popoldansko večerni; na mesec smo opravili vsaj en celotni sklop štetja (v toplejšem delu leta so bili to 4-urni števni sklopi, v hladnejšem delu leta pa 3-urni sklopi).

Štetje oziroma beleženje je potekalo po ciljnih skupinah obiskovalcev, za katere smo ocenili, da se na območju rezervata največ pojavljajo in sicer: opazovalci narave (ornitologi, fotografi in ostali, ki spoznavajo in doživljajo naravo), športniki (tekači, hitra hoja, nordijska hoja), sprehajalci, družine z otroki in mlade mamice z vozički, sprehajalci psov in drugi tipi obiskovalcev, ki ne spadajo v nobeno od prejšnjih skupin.

Preliminarni rezultati kažejo, da v strukturi prešteti obiskovalcev v obdobju od 1.7.2012 do 30.6.2013 močno prevladujejo sprehajalci, saj vse tri kategorije (sprehajalci, družine z otroki in sprehajalci psov) obsegajo kar 57,5% zabeleženih obiskovalcev ali 1638 oseb. Sledijo športniki (tekači in tisti, ki vadijo hitro ali nordijsko hojo) s kar 36,8% oziroma 1049 prešteti obiskovalci, v veliki manjšini pa so opazovalci narave s 5,5% ali 156 osebami. Pridobljeni podatki potrjujejo nesistematična predhodna opazovanja upravljavca.

Preglednica 14: Kumulativni rezultati štetja obiskovalcev: 1.7.2012 do 30.6.2013

KATEGORIJA	Število obiskovalcev	%
Opazovalci narave	156	5,5%
Športniki	1049	36,8%
Sprehajalci	917	32,2%
Družine z otroki	469	16,5%
Sprehajalci psov	252	8,8%
Drugi tipi obiskovalcev	8	0,3%
VSE SKUPAJ	2851	100,0%
Ur štetja	224,3	
Obisk/h	12,71	

Na ta način zbrani podatki so zelo dober kazalec stanja obiska Naravnega rezervata Škocjanski zatok po obnovi in pred dokončno ureditvijo območja z izgradnjo centra za obiskovalce, opazovalnic in druge infrastrukture. Kot izhaja iz Odloka o ureditvenem načrtu za območje Naravnega rezervata Škocjanski

zatok, je za dokončno ureditev območja, ki je predpogoj za učinkovito usmerjanje in delo z obiskovalci, potrebna tudi izgradnja objektov, ki zagotavlja možnost fizičnega usmerjanja in nadzora. Brez tega je na relativno velikem, odprtem območju v neposredni bližini urbanih centrov uporaba naravnega rezervata povsem prepuščena prosti presoji posameznikov, saj tudi v času raziskave veljavni pravni akti (Zakon o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok; Uradni list RS, št. 20/1998, s podzakonskimi akti, predvsem Odredbo o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uradni list RS, št. 58/01) upravljavcu niso dajali podlage za usmerjanje obiska, ki bi preferiral obiskovalce, ki jim je cilj obiska spoznavanje in doživljanje narave na način, ki do narave privzgaja spoštljiv odnos. Med razvojnimi cilji naravnega rezervata po tedanji zakonodaji so namreč med dovoljenimi dejavnostmi na območju izenačene vzgojno-izobraževalna, raziskovalna dejavnost ter aktivni oddih in rekreacija prebivalstva.

Pravne podlage so se izboljšale s sprejemom Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013), ki je v veljavo stopila septembra 2013 in kjer je razvojni cilj naravnega rezervata opredeljen kot »ureditev in delovanje za javnost odprtega naravnega rezervata, s čimer se obiskovalcem omogoča spoznavanje in doživljanje narave ter izobraževanje«. V okviru razvojnih usmeritev je ta razvojni cilj dopolnjen z naslednjo dikcijo: Na območju naravnega rezervata se spodbujajo in razvijajo aktivnosti, ki omogočajo najširši javnosti spoznavanje naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos do nje. Pripravijo se didaktični pripomočki, izobraževalni in drugi programi za povečevanje znanja o naravi in za ozaveščanje o pomenu njenega ohranjanja.

Natančnejše usmeritve za delo z obiskovalci v prihodnje so predmet načrta upravljanja naravnega rezervata za obdobje naslednjih 10 let, ki ga pripravlja upravljavec, njihova dejanska uporaba pa je predmet prihodnjega dela z obiskovalci, za katerega je dejansko potrebna tudi predvidena infrastruktura za obisk, katere izgradnja je predvidena v letih 2014-15.

- Vpisna knjiga za obiskovalce in knjiga pohval in pritožb

Vpisno knjigo za obiskovalce smo uvedli že pred izvajanjem tega načrta, nameščena pa je v začasnem objektu – gradbeni baraki. V tem začetnem obdobju nadomešča obe predvideni knjigi, saj smo s stolpcem »opombe« obiskovalcem ponudili tudi možnost komentarja, pohvale ali pritožbe.

Cilj 10: V letu 2007 pripraviti vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih po pripravi stalno izvajati

Upravljaljske strategije

10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (dopolnitev)

Ukrepi

- Nadgradnja izobraževalnega programa rezervata za šolsko leto 2013/2014

Izobraževalni program je sestavni del vsebinskih programov za obiskovalce, vendar ga zaradi specifik in posebnega pomena izobraževanja med cilji naravnega rezervata obravnavamo posebej.

V letu 2013 smo skupaj s partnerji projekta Adriawet 2000 nadaljevali začete aktivnosti iz leta 2012 pri prenovi izobraževalnega programa z aktivnostmi, katerih rezultat bo poenoten oziroma skupen izobraževalni program projektnih zavarovanih območij. S partnerji smo izvedli še tri delavnice (27. marec, 17. junij in 20. september), na katerih smo analizirali dosedanje delo ter pripravili program kot tematsko učno pot po sodelujočih območjih Natura 2000 s poudarkom na njihovih posebnostih. V izobraževalnem programu je velik poudarek namenjen spoznavanju in razumevanju vloge območij Natura 2000 za ohranjanje narave. V veliko pomoč pri pripravi izobraževalnega programa so bile izkušnje pri izvajanju naravoslovnih dni, v fazi njegovega zaključevanja pa tudi izobraževalna delavnica, ki jo je v začetku decembra za projektne partnerje izvedel prof. dr. Gregor Torkar in hkrati tudi pregledal program in predlagal izboljšave.

Prav tako smo v letu 2013 nadaljevali z delom na zasnovi didaktičnega materiala, kot je priprava pobarvanke ter otroške zgodbe, s pomočjo katere bodo otroci na igriv način spoznali nekaj značilnih vrst Škocjanskega zatoka (čapljica, liska, tukalica, slanuše, žaba debeloglavka, ipd.). Ta material je predviden za otroke od treh do šestih let starosti (do vstopa v šolo). Otroci teh starosti so v zadnjem času postali pogosti obiskovalci Škocjanskega zatoka, obiskujejo ga v skupinah z vzgojiteljicami ali s svojimi starši.

10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov

Ukrepi

- Priprava interpretacijskih materialov in medijev

V začetku leta 2013 smo začeli z nadgradnjo obstoječega Načrta interpretacije rezervata v smeri načrtovanja opreme centra za obiskovalce in drugih objektov v rezervatu, torej razstav, interpretacijsko-izobraževalne opreme centra ter multimedijskih in/ ali filmskih predstavitev rezervata in sorodnih tem. Pri tem smo se osredotočili na ključna sporočila, ki jih želimo posredovati ciljnim skupinam naravnega rezervata ter na širše naravovarstvene cilje, ki jih na tem področju želimo doseči. Ker se nam je v okviru projekta Adriawet 2000 sprostilo nekaj sredstev, smo programiranje razstav in interpretacije združili z načrtovanjem notranje opreme ter ločeno zastavili še pripravo nove Celostne grafične podobe NRŠZ, ki bo zaživela v novih objektih. Do konca leta smo pripravili vse podlage za javna naročila za oddajo del usposobljenim zunanjim izvajalcem, ki bodo v začetku 2014 pripravili usklajene načrte, v katerih bodo vso opremo in razstave tudi prostorsko umestili kot tudi novo CGP naravnega rezervata.

Tudi izdajo in distribucijo dopolnjene slovenske in italijanske različice publikacije »Zeleno srce Kopra« smo izvedli v okviru projekta Adriawet. V prvem polletju smo pripravili skupna besedila o projektu in jih uskladili s partnerji, ter dodatna besedila o Škocjanskem zatoku, kjer smo predstavili več živalskih skupin (tudi metulje, hrošče in obširneje kačje pastirje in herpetofavno). V drugem polletju pa smo nadaljevali z dopolnitvijo prevodov ter z grafično postavitvijo in popravki obeh različic, ki sta bili natisnjeni v začetku 2014.

Pri pripravi kratkih filmov o naravnem rezervatu smo z izbranim izvajalcem Kawka, Gregor Šubic s.p. ugotovili, da manjkajo nekateri ključni posnetki živali, ki jih je snemalec zagotovil v prvi polovici leta z uporabo zelo neinvazivnih metod. Izdelava kratkih filmov je po novem terminskem načrtu predvidena v prvi polovici 2014.

- Priprava učnih materialov, razvoj in izdelava ali nakup novih izobraževalno-raziskovalnih in interpretacijskih pripomočkov in opreme

V okviru priprave skupnega izobraževalnega programa projekta Adriawet 2000 smo v letu 2012 začeli s pripravami trojezičnega učnega materiala (v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku), ki smo ga dokončno izdelali v začetku leta 2013, in sicer:

- izdelani so bili plastificirani delovni/učni listi (trojezični) z 10 tipičnimi vrstami Škocjanskega zatoka: polojnik (*Himantopus himantopus*), siva gos (*Anser anser*), mlakarica (*Anas platyrhynchos*), labod grbec (*Cygnus olor*), navadna čigra (*Sterna hirundo*), žaba debeloglavka (*Rana ridibunda*), beoluška (*Natrix natrix*), lisica (*Vulpes vulpes*), črni ploščec (*Libellula fulva*), lastovičar (*Papilio machaon*)
- ter delovni zvezki (oziroma raziskovalna beležnica, dvojezično) za 3 različne starostne skupine učencev (od 6-7 let, od 8-10 let ter od 11-14 let). Za starostno skupino od 6-7 let je delovni zvezek izdelan kot pobarvanka, za ostali dve pa je razdeljen na štiri različne tematske sklope, in sicer: prvi/uvodni del predstavlja omrežje Natura 2000, drugi del tipične vrste ptic v zimskem obdobju, tretji del pa tipične vrste ptic v pomladanskem obdobju, medtem ko zaključni (četrti) del vsebuje naloge in vprašanja.

Poleg tega smo nadaljevali z nadgradnjo učnih listov za dijake srednjih šol, tako gimnazij kot tudi strokovnih šol, za kar predvidevamo njihov zaključek v letu 2014.

10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata

Ukrepi

- Zagotavljanje dostopa do informacij o rezervatu in izvajanje obiskovalcem namenjenih funkcij rezervata

Aktivnosti in programi za obiskovalce bodo v celoti zaživel, ko bo zgrajen in odprt informacijski center rezervata in druga parkovna infrastruktura. Dotelej pa kot začasni informacijski center služi pisarna na Staničevem trgu 16 v Kopru, v samem rezervatu pa začasni objekt – gradbena baraka, kjer so na voljo vse informacije o rezervatu, kot tudi o drugih mokriščih v severnem Jadranu. Za izvajanje vseh drugih funkcij bo center služil le kot infrastruktura, ki pa je za obiskovalce zelo pomembna, saj zadovoljuje vse osnovne fiziološke potrebe. Navedene funkcije, vodenja in druge storitve se bodo zato do izgradnje centra izvajale v omejenem obsegu, kot to navajamo pri konkretnih strategijah in ukrepih za doseganje z njimi povezanih ciljev.

10.4. Izvajanje izobraževalnega programa

Ukrepi

- Izvedba naravoslovnih dni in vodenih ogledov rezervata

Naravoslovni dnevi in različne oblike vodenih ogledov so ena najpomembnejših oblik izobraževalnega procesa v rezervatu. Tudi v letu 2013 smo nadaljevali s tovrstnim delom z mladimi in ga sproti nadgrajevali za starostne skupine, s katerimi smo imeli doslej manj izkušenj.

Vzdrževali smo redne stike z izobraževalnim osebjem lokalnih osnovnih in srednjih šol, kot tudi vrtcev in drugih izobraževalnih ustanov, ki so se doslej udeleževali naravoslovnih dni ali izkazali interes zanje. Zaradi velikega zanimanja smo v tistih časovnih obdobjih, ko je bil doslej s strani šol največji interes za obisk rezervata, poskušali z zanimivimi ponudbami preusmerjati šole za obisk rezervata tudi v drugih časovnih obdobjih, ki so prav tako zanimiva za ogled (npr. zimski meseci namesto jesenskih, ko je osebje rezervata tudi najbolj obremenjeno z upravljavskimi aktivnostmi).

V letu 2013 smo izvedli 70 naravoslovnih dni in različnih vodenih ogledov rezervata, katerih se je skupno udeležilo 2051 predšolskih otrok, učencev, dijakov in študentov, in sicer:

- OŠ Ivana Babiča-Jagra Marezige, 4. januar, prisotnih 11 učencev iz 9. razreda;
- Pedagoška fakulteta Koper, Univerza na Primorskem, 9. januar, prisotnih 11 podiplomskih študentov predšolske vzgoje;
- OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, 11. januar, prisotnih 21 učencev iz 9. razreda;
- UP, Famnit Koper, 14. januar, prisotni 3 študenti 3. letnika Biodiverzitete (predmet »Upravljanje z zavarovanimi območji in trajnostna raba«);
- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Univerza v Ljubljani, 18. januar, prisotnih 19 študentov 5. letnika;
- OŠ Koper, 29. januar, prisotnih 38 učencev iz 3. razreda;
- OŠ Koper, 31. januar, prisotnih 46 učencev iz 3. razreda;
- OŠ Sečovelje, 1. februar, prisotnih 41 učencev iz 4 in 5. razreda;
- Center biotehnik GRM Novo mesto, 2. februar, prisotnih 24 študentov;
- OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, 14. februar, prisotnih 22 učencev iz 2. razreda;
- Srednja gostinska in turistična šola Izola, 15. februar, prisotnih 40 dijakov 2. letnika;
- Škofijska gimnazija Ljubljana, 12., 14. in 15. marec, prisotnih 96 dijakov 2. letnika;
- Gimnazija Moste Ljubljana, 29. marec, prisotnih 42 dijakov 4. letnika (ekskurzija v okviru priprave na maturo);
- Center biotehnik GRM Novo mesto, 4. april, prisotnih 51 dijakov 4. letnika/smer naravovarstveni tehnik;
- OŠ Dušana Bordona Koper, 6. april, prisotnih 39 učencev 7. razreda;
- OŠ dr. Aleš Bebler-Primož Hrvatini, 8. april, prisotnih 27 učencev iz 9. razreda;
- Gimnazija Koper, 9. april, prisotnih 16 slovenskih in grških dijakov;
- Vrtce Nova Gorica, 10. april, prisotnih 19 staršev z otroci od 5-6 let starosti;
- OŠ Dekani, 17. april, prisotnih 30 učencev iz 7. razreda;
- OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, 18. april, prisotnih 25 učencev 2. razreda;
- OŠ Ciril Kosmač Piran, 23. april, prisotnih 32 učencev od 1. do 4. razreda;
- Gimnazija Kočevje, 23. april, prisotnih 27 dijakov 3. letnika;
- OŠ Lucija, 24. april, prisotnih 54 učencev 6. razreda;
- Vrtec Morje Lucija, 24. april, prisotnih 52 staršev z otroci od 4. do 6. let;
- OŠ Ivana Babiča-Jagra Marezige, 25. april, prisotnih 12 učencev 9. razreda;
- Šolski center Nova Gorica, 25. april, prisotnih 44 dijakov 3. letnika;
- Dnevni center za otroke in mladostnike Koper, 30. april, prisotnih 9 otrok od 10-14 let;

- OŠ Koper, 7., 9., 14. maj, prisotnih 68 učencev 7. razreda;
- Srednja zdravstvena šola Izola, 7. maj prisotnih 72 dijakov 1. letnika;
- OŠ Koper, 8. maj, prisotnih 79 učencev 3. razreda;
- OŠ Koper, 10. in 13. maj, prisotnih 74 učencev 2. razreda;
- OŠ Sečovelje, 15. maj, prisotnih 41 učencev iz 4. in 5. razreda;
- OŠ Elvire Vatovec Prade, 27. maj, prisotnih 25 učencev 3. razreda;
- Vrtec Barkovlje in Vrtec Lonjer iz Italije, 30. maj, prisotnih 32 otrok od 5-6 let starosti;
- Gimnazija Nova Gorica, 3. in 7. junij, prisotnih 150 dijakov 1. letnika;
- Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, 3. in 7. junij, izvedba terenskih vaj za 40 študentov 2. letnika biologije;
- OŠ Elvire Vatovec Prade, 5. junij, prisotnih 31 učencev 3. razreda;
- Vrtec Morje Lucija, 6. junij, prisotnih 14 staršev z otroci od 4 do 6 let starosti;
- OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, 7. junij, prisotnih 11 učencev iz 9. razreda;
- Lavričeva Knjižnica Ajdovščina, 8. junij, nagradni izlet za 6 učencev iz lokalnih OŠ;
- OŠ Toneta Pavčka Mirna Peč, 8. junij, prisotnih 6 učencev;
- Vrtec Morje Lucija, 10. in 14. junij, prisotnih 41 otrok od 5-6 let;
- OŠ Drska Novo mesto, 13. junij, prisotnih 49 učencev 7. razreda;
- OŠ Elvire Vatovec Prade, 6. september, prisotnih 54 učencev 7. razreda;
- OŠ Miren, 16. september, prisotnih 44 učencev 4. in 5. razreda;
- Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana, 27. september, prisotnih 32 dijakov 4. letnika;
- Gimnazija Vič, 4. oktober, prisotnih 26 dijakov 4. letnika;
- OŠ Anton Ukmar Koper, 7. oktober, udeleženi 75 učencev 4. razreda;
- OŠ Dutovlje, 9. oktober, prisotnih 52 učencev 6. in 7. razreda;
- UP, Famnit Koper, 15. oktober, prisotnih 22 študentov 1. letnika Biodiverzitete;
- UP, Pedagoška fakulteta Koper, 15. oktober, 6. in 7. november, prisotnih 37 podiplomskih študentov predšolske vzgoje;
- OŠ Dekani, 18. oktober, prisotnih 19 učencev 7. razreda;
- BIC Naklo, 22. oktober, prisotnih 41 dijakov od 1. do 4. letnika;
- OŠ Vojke Šmuc Izola, 8. november, prisotnih 59 učencev 5. razreda.

V okviru projekta Adriawet 2000 smo v letu 2013 izvedli sledeče aktivnosti:

- izvedba naravoslovnih dni za osem lokalnih OŠ s ciklusom treh srečanj (eno v razredu, dve pa na terenu v Škocjanskem zatoku-eno v jesensko-zimskem obdobju, drugo pa v pomladansko-poletnem obdobju).

Pri tem bomo kot doslej sodelovali z učitelji osnovnih in srednjih šol ter asistenti in predavatelji na višjih in visokih šolah.

- Izvajanje drugih izobraževalnih aktivnosti v rezervatu v skladu s programom

V skladu z izobraževalnim programom rezervata smo izvajali tudi druge predvidene aktivnosti. Poleg spodaj navedenih glavnih aktivnosti smo sodelovali tudi pri pripravi raziskovalnih nalog mladih in pomagali študentom pri diplomskih nalogah na temo zavarovanih območij in Škocjanskega zatoka.

Svetovni dan mokrišč

Za obiskovalce Škocjanskega zatoka smo ob obeležitvi Svetovnega dneva mokrišč pripravili 4 opazovalne točke (opazovanje ptic, obročkanje ptic, likovna delavnica za najmlajše ter prikaz dela z živino v rezervatu), kjer so se lahko seznanili z različnimi dejavnostmi, ki jih izvajamo v rezervatu.

Čezmejni zimski tabor mladih ornitologov »Škofije 2013«

Od 23. do 28. februarja 2013 je bil v okviru projekta Adriawet 2000 izveden čezmejni zimski ornitološki tabor, ki je potekal na OŠ Oskarja Kovačiča Škofije in je bil organiziran za osnovnošolsko in srednješolsko mladino od 6 do 18 let starosti. Na taboru je delovalo 5 skupin (v vsaki skupini so bili poleg mentorja še največ 4 udeleženci). Glavna tema tabora je bilo raziskovanje in spoznavanje ptic, ki živijo v obalnih mokriščih, tako na slovenski (Škocjanski zatok, Sečoveljske in Strunjanske soline) kot tudi na italijanski strani (Deželni naravni rezervat ob izlivu reke Soče). Nekaj časa je bilo posvečeno tudi raziskovanju biotske pestrosti obalnega zaledja (Kraški rob). Skupno se je tabora udeležilo 19 mladih ornitologov.

Skupine in mentorji na zimskem taboru:

1. skupina, **mentor Matjaž Premzl**: PTICE SKALNIH STEN
2. skupina, **mentor Aljaž Rijavec**: POBREŽNIKI
3. skupina, **mentor Tilen Basle**: RAZLIČNE METODE POPISOV PTIC
4. skupina, **mentorica Bia Rakar**: SPOZNAVANJE PTIC OBALNIH MOKRIŠČ
5. skupina, **mentor Jernej Figelj**: PRIMERJAVA PTIC V RAZLIČNIH HABITATIH

Popoldneve so udeležencem tabora popestrile različne aktivnosti od obdelave terenskih podatkov do zanimivih predavanj o pticah Kraškega roba, o pticah ob reki Dravi ter pticah Indije, ogledali so si tudi dva dokumentarna filma: »Nomadi neba« in »Renaturacija Škocjanskega zatoka«. V četrtek, 28. februarja 2013, je potekala zaključna prireditev, na kateri so mladi ornitologi staršem in javnosti predstavili svoje rezultate dela na zimskem taboru. Zaključne predstavitve se je udeležilo 39 obiskovalcev.

Otroški slikarski Ex-tempore

22. marca 2013, ob Svetovnem dnevu voda, je bil v okviru projekta Adriawet 2000 izveden tradicionalni otroški slikarski Ex-tempore z naslovom »Naša naravna dediščina«. Organizirali sta ga OŠ Elvire Vatovec Prade in Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije v sodelovanju z Mestno občino Koper, Društvom likovnih pedagogov Primorja in Obalnimi galerijami Piran. Ex-tempora se je udeležilo skupno 78 likovnih ustvarjalcev, in sicer: učenci tretje triade osnovnih šol Primorsko - Kraške regije, dijaki umetniškega oddelka Gimnazije Koper, slikarska skupina Andragoškega društva Morje Univerze za tretje življenjsko obdobje Izola ter slikarska skupina CSD Koper – Dnevni delovno terapevtski center Barčica. Likovna dela so bila postavljena na ogled v avli OŠ Elvire Vatovec Prade, pred tem pa je sledila še razglasitev štirih najboljših likovnih del, ki jih je izbrala 3-članska strokovna komisija. Nagrade so prejeli: Špela RESMAN, OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača, Jaka VIŠNJEVEC, OŠ Dragomirja Benčiča Brkina iz Hrpelj, Kristina ŠIBELJA, OŠ Komen in Eva JERLAH, OŠ Lucija.

Evropski dan opazovanja ptic

Kot že predhodna leta, smo tudi 6. oktobra 2013 pripravili opazovalno točko v Škocjanskem zatoku in se tako pridružili ostalim organiziranim aktivnostim po Sloveniji, ki jih organizira DOPPS za obeležitev Evropskega dneva opazovanja ptic. Dogodka se je udeležilo 12 obiskovalcev, ki so s pomočjo optičnih pripomočkov lahko opazovali in spoznali kakšne so tipične vrste ptic v tem obdobju na območju rezervata.

Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu

Upravljalne strategije

11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji

11.2. Distribucija programa ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom

Strategiji sta izvedeni, aktivnosti v 2013 nismo izvajali.

11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami

Ukrepi

- Nadgrajevanje prvih stikov
- Vzpostavitev trajnega sodelovanja

Z rednimi stiki z raziskovalci in raziskovalnimi ustanovami smo ohranjali in nadgrajevali sodelovanje in na ta način dobili tudi ustrezne povratne informacije in predloge na podlagi specialnih znanj strokovnjakov, s pomočjo katerih bomo lahko v prihodnje dodatno nadgradili obstoječi program.

11.4. Koordinacija raziskovalnega dela

Ukrepi

- Sklenitev formalnih dogovorov z zainteresiranimi ustanovami in posamezniki
- Skupni detajlni plani izvedbe raziskav in monitoringa
- Organizacija in koordinacija izvedbe
- Sodelovanje pri analizah in interpretaciji rezultatov
- Skupno vrednotenje in načrtovanje novih raziskav in monitoringov

Zgoraj navedeni ukrepi so v večji ali manjši meri potrebni pri vseh oblikah raziskovalnega dela, saj bomo le tako lahko zagotovili zelene rezultate. Največji vložek upravljavca je potreben pri skupni pripravi natančnih načrtov izvedbe raziskav in monitoringa, kot tudi pri analizah, vrednotenju in načrtovanju novih raziskav in monitoringov. Pri naročilu programov raziskav, ki smo jih opredelili v okviru drugih ciljev, smo upoštevali zakonodajo s področja javnega naročanja.

11.5. Vključevanje rezultatov tovrstnih raziskav v upravljalne aktivnosti v rezervatu

Ukrepi

- Uporaba rezultatov pri upravljalnih aktivnostih – spremembe upravljanja

- Preverjanje novih dognanj ob vsakršnem letnem pregledu načrta upravljanja in upoštevanje rezultatov
- Uporaba rezultatov pri pripravi načrta upravljanja za obdobje po letu 2013

Glede na vpliv novih dognanj na habitate, vrste in biotsko pestrost naravnega rezervata Škocjanski zatok rezultate raziskav in monitoringa vključujemo v spremembe upravljaljskih aktivnosti in s tem tega načrta upravljanja na treh različnih nivojih:

- pri rezultatih, ki izkazujejo neposreden in takojšnji negativni vpliv na habitate, vrste in biotsko pestrost ob nadaljevanju aktivnosti, upravljanje spremenimo takoj, seveda če bodo zato izpolnjeni vsi pravno-formalni pogoji in pri večjih ukrepih, povezanih s financiranjem, tudi če bodo na voljo ustrezna finančna sredstva;
- za rezultate, kjer možen negativen vpliv na habitate, vrste in biotsko pestrost ni takojšnji, nova dognanja sproti vključujemo v Letne programe dela ob vsakršnem letnem pregledu izvajanja načrta upravljanja;
- v primerih, ko so dani rezultati relevantni za prihodnje upravljanje rezervata, jih bomo vključili v pripravo novega načrta upravljanja, ki ga bomo pripravili leta 2014.

11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringu

Ukrepi

Upravljavca in zunanji izvajalci pripravljamo poročila o izvedbi raziskav in monitoringa, ki jih bomo opravili v skladu s tem načrtom. Po potrebi so poročila prilagojena poročanju Evropski komisiji o stanju kvalifikacijskih vrst in habitatov Škocjanskega zatoka kot območja Natura 2000.

Trženje

Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata

Upravljalске strategije

12.1. Razvoj že identificiranih virov

Ukrepi

- Sponzorstva in donacije
- Prihodki od vodenja skupin in drugi prihodki začasnega informacijskega centra
- Kandidiranje na razpisih za sofinanciranje projektov

Tudi letu 2013 smo nadaljevali z ustvarjanjem prihodkov iz doslej identificiranih virov. Prihodke rezervata, ki jih neposredno vlagamo v upravljanje rezervata, smo skušali povečati tudi s pridobivanjem sponzorskih/ donatorskih sredstev, prihodki od vodenja skupin ter kandidiranjem na razpisih za sofinanciranje projektov. Iz tega naslova smo v 2013 zbrali 8.319€ iz naslednjih virov:

- 3.956€ prihodkov od vodenja skupin,
- 425€ prihodkov od kotizacij in donacij za zimski tabor mladih ornitologov,
- 1.480€ donacij za zdravljenje kobil,
- 1.157€ zavarovalnine za odtujena osnovna sredstva v lasti rezervata,
- 1.300€ v okviru javnega razpisa za sofinanciranje delovanja društev in drugih ustanov, katerih delovanje spodbuja promocijo varstva okolja v Mestni občini Koper v letu 2013 za aktivnosti ob obeleženju okoljskih dni in ob tednu mobilnosti.

Preostanek lastnih sredstev za pokrivanje stroškov 2013 iz tega naslova smo prenesli iz preostanka prihodkov v letu 2012. Žal smo z rebalansom proračuna RS za leto 2012 in nadaljnimi zniževanji sredstev izgubili velik del proračunskih sredstev, namenjenih upravljanju naravnega rezervata, ki nam kljub večjemu znižanju v primerjavi z ostalimi upravljavci ter koncesionarji v okviru MKO v letu 2013 niso bila povrnjena. Del načrtovanih nalog še vedno lahko uspešno izvajamo v okviru projektov, medtem ko bomo z nekaterimi prioritetskimi ukrepi, kot je na primer vgradnja enostavnega zaporničnega objekta na jarku 9 ter obnova podov na vseh obstoječih opazovališčih za zagotavljanje varnosti obiskovalcev morali počakati do odobritve proračunskih sredstev ali dodatnega namenskega financiranja.

12.2. Priprava in izvedba tržne strategije

Ukrepi

- Priprava celovite ponudbe storitev in izdelkov

Ponudba storitev in izdelkov je bila v letu 2013 nespremenjena. Izdelave in nakupa spominkov ne načrtujemo tako zaradi pomanjkanja sredstev, kot tudi gradnje centra za obiskovalce in druge infrastrukture za obisk naravnega rezervata. V okviru priprave podlag za novo CGP NRŠZ smo identificirali nekaj možnih spominkov, katerih oblikovanje bo vključeno v priložnik CGP in bi bili lahko na voljo že ob otvoritvi centra za obiskovalce, v kolikor bodo seveda na voljo sredstva za njihovo produkcijo. Hkrati smo začeli tudi s pripravo seznama izdelkov in storitev, ki jih bomo v rezervatu nudili po otvoritvi informacijskega centra in druge infrastrukture, predvideni v 2015.

- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije

V okviru projekta Adriawet 2000 bomo skupaj z italijanskimi partnerji pripravili skupni program/model za celovito in trajnostno upravljanje zavarovanih območij. V drugi polovici 2013 ter v začetku 2014 smo se v ta namen udeleževali internih izobraževanj kadrov projektnih partnerjev s področij dela pri upravljanju zavarovanih območij, kjer so največje možnosti nadgradnje (trženje in financiranje, delo z javnostmi, ki vključuje komunikacijo, interpretacijo, izobraževanje, reševanje problemov ipd.).

Kot podlago za model bomo poleg rezultatov internega izobraževanja uporabili analize, ki smo jih pripravili v letu 2012. Za Škocjanski zatok smo v sodelovanju z ZRSVN identificirali in opredelili ekosistemske storitve območja, ki smo jih skupaj predstavili na mednarodnem simpoziju v Agadirju v Maroku ter kasneje pripravili tudi projektno delovno gradivo Ekosistemske storitve naravnega rezervata Škocjanski zatok. Analizirali smo tudi uspešnost doseganja ciljev iz načrta upravljanja NRŠZ za obdobje 2007-11, ki je pomembna osnova za pripravo naslednjega načrta, kot tudi modela upravljanja.

Ta sklop aktivnosti bomo povezali z razvojem novih vzorcev lokalnega sodelovanja za trajnostni razvoj območij, kamor sodi tudi razvoj trajnostnega financiranja, uporabe OVE na območjih, prenosa znanj in izkušenj med območji. V letu 2012 smo pridobili Študijo OVE za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok, ki so jo projektanti uporabili tudi kot podlago za spremembo dokumentacije PZI – strojnih instalacij, saj je bil glavni rezultat študije prav določen trenutno najbolj energetsko in cenovno učinkovit sistem ogrevanja, hlajenja in prezračevanja bodočega centra za obiskovalce ob upoštevanju lokalnih razmer in razpoložljivih virov OVE v rezervatu. V letih 2013-14 bomo izvedli seminarje za ozaveščanje podjetij in javne uprave o ohranjanju zavarovanih območij in območij Natura 2000 in poskušali razviti nove oblike lokalnega sodelovanja in sofinanciranja dejavnosti upravljanja naravnih rezervatov.

Ostalo

Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zagotavljanje varstvenega režima in ostale upravljavske naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON

Upravljaljske strategije

13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora

Ukrepi

- Organizacija nadzorne službe, vključno z izobraževanjem naravovarstvenih nadzornikov, v kolikor bo organizirano s strani MKO
- Neposredno in stalno izvajanje nadzora in spremljanje stanja v rezervatu in njegovem zaledju
- Ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi, izrekanje predpisanih kazni ter obveščanje pristojnih inšpektorjev

Za nadzor nad izvajanjem varstvenega režima naravnega rezervata Škocjanski zatok so v letu 2013 skrbeli trije naravovarstveni nadzorniki in 1 prostovoljni nadzornik, ki je še brez pooblastila po ZON. S prehodnimi določili ZON (175. člen) je bilo omogočeno, da so se naravovarstveni nadzorniki, ki so v času sprejema ZON že vsaj tri leta opravljali naloge neposrednega nadzora v naravi smatrali za že usposobljene in jim za pridobitev pooblastila ni bilo treba opraviti izpita. Na ta način je bilo pooblastilo priznано Igorju Brajniku in Borutu Mozetiču, medtem, ko je Željko Šalamun izpit za naravovarstvenega nadzornika opravil leta 2008. Vse aktivnosti izvajamo skladno z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih imamo po zakonu in na podlagi doslej organiziranih izobraževanj.

Za polno opravljanje nalog, vključno z izrekom kazni za prekrške ter izterjavo ali izdajo plačilnega naloga za prekrške, mora imeti naravovarstveni nadzornik tudi pooblastilo po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 3/2007 *et al*) in po ZUP. Trenutno nihče od naravovarstvenih nadzornikov, ki so zaposleni v NRŠZ, nima pooblastila po ZP-1, zato na območju rezervata opravljajo le naloge neposrednega nadzora, brez izrekanja glob. Kljub temu, da na območju NRŠZ do večjih kršitev varstvenih režimov ne prihaja in da večino kršitev odpravljamo z neposrednim opozarjanjem, smo v letošnjem letu na dodatno izobraževanje za pridobitev pooblastila ZP-1 in ZUP nameravali napotiti vsaj dva od treh naravovarstvenih nadzornikov, kar pa zaradi nepričakovanih dogodkov, povezanih z napadom na kobilu, ni prišlo na vrsto in predstavljamo v leto 2014. Največ kršitev je povezanih s trganjem rastlin ter zadrževanjem v nasprotju s pogoji obiskovanje in zadrževanja (vzpenjanje na zastiralne nasipe ter hoja izven označenih poti ter nenajavljeni obiski večjih skupin). Ključne naloge naravovarstvenih nadzornikov so opredeljene v Programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (Načrt upravljanja) za obdobje 2007-13 in z Letnimi programi dela.

Preglednica 15: Zaposleni in prostovoljni naravovarstveni nadzorniki v NRŠZ

<i>naravovarstveni nadzorniki</i>	<i>pooblastilo ZON</i>	<i>pooblastilo ZP-1, ZUP</i>
Igor Brajnik	DA	NE
Borut Mozetič	DA	NE
Željko Šalamun	DA	NE
<i>prostovoljni nadzorniki</i>	<i>pooblastilo ZON</i>	<i>pooblastilo ZP-1, ZUP</i>
Aleš Marsič	NE	NE

V letu 2012 smo zaposlene, ki delajo kot naravovarstveni nadzorniki in vodniki po rezervatu, opremili z uniformami v skladu s Pravilnikom o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih nadzornikov (Uradni list RS, št. 37/03). Ker je bila oprema nabavljena šele lani, odsluženih kosov še nimamo. Poleg tega so vsi uradni deli izvedeni kot našitki, tako da oblačila brez znakov nimajo značaja uniforme. Vsi naravovarstveni nadzorniki so poleg službene uniforme in terenskih čevljev opremljeni tudi s službenim telefonom, fotoaparatom, daljnogledom in spektivom. Na razpolago imajo tudi delovni prostor z računalnikom.

Naravovarstveni nadzorniki poleg spremljanja stanja in nadzora nad varstvenimi režimi naravnega rezervata ter sodelovanja z različnimi inšpekcijskimi službami in policijo opravljajo še naslednje naloge:

- sodelovanje pri izvedbi vodenih ogledov naravnega rezervata (naravoslovni dnevi, vodenja večjih skupin...),
- usmerjanje obiskovalcev in predstavitve naravnega rezervata,
- sodelovanje z zunanjimi sodelavci in spremljanje na terenu (monitoring, raziskave, snemanja...),
- sodelovanje z mediji javnega obveščanja,
- sodelovanje z lokalnimi prebivalci,
- redni dnevni obhodi območja in zaledja, čiščenje smeti, vzdrževanje infrastrukture za obisk in pašo (opazovalnice, pašna ograja) in vodnogospodarske infrastrukture,
- dnevni nadzor in skrb za pašne živali,
- upravljanje vodostajev in sodelovanje z javno vodnogospodarsko službo,
- košnja, mulčanje in odstranjevanje vegetacije,
- dosejevanje grmovnic in odstranjevanje tujerodnih rastlin in podobno.

13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu

Ukrepi

- Izvajanje stalnega nadzora nad stanjem objektov, poti, označb, opreme in zemljišč v rezervatu v obliki rednih preventivnih pregledov in obhodov
- Izvedba vseh vzdrževalnih del
- Vzdrževanje integritete območja

V 2013 so naravovarstveni nadzorniki izvajali stalni nadzor nad stanjem objektov, poti, označb, opreme in zemljišč v naravnem rezervatu in izvajali vzdrževalna dela, kot smo poročali v okviru točk 1.5, 3.2 in 9.4.

13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov v skladu s pogodbami

Ukrepi

- Stalno spremljanje razpoložljivih finančnih virov
- Priprava ustreznih projektnih vlog za kandidature na razpisana sredstva

V prvem polletju 2013 smo spremljali vse razpoložljive finančne vire za upravljanje in urejanje rezervata. Pri tem je bil predvsem zanimiv razpis finančnega instrumenta LIFE+, za katerega smo že začeli z razgovori z zainteresiranimi subjekti Luko Koper d.d. in ZAG za okoljski projekt namenjen uporabi konsolidiranega materiala, izkopenega v pristanišču, kot protihrupno bariero na najbolj občutljivih delih zatoka. Ker pa preiskave materiala potekajo počasneje, projekta nismo mogli pripraviti pravočasno, smo

pa v drugi polovici leta in začetku 2014 sodelovali z obema zainteresiranima partnerjema pri pripravi prijave na razpis Horizon 2020, v okviru katerega naj bi raziskovalni del uporabe sedimenta pripeljali do konca in v kolikor bo projekt potrjen, lahko izvedli tudi testno izvedbo rešitve.

Na DOPPS smo se v prvih dneh januarja z delom »Krajinska in vodnogospodarska ureditev naravnega rezervata Škocjanski zatok« prijavili na razpis Ministrstva za kmetijstvo in okolje (MKO), ki je na podlagi Evropske konvencije o krajini razpisalo izbor slovenske kandidature za Nagrado Sveta Evrope za krajino za leti 2012-2013. Pred leti obnovljeni naravni rezervat Škocjanski zatok je namreč poleg izjemnega pomena za ohranjanje narave tudi lep primer obnovljene krajine, ki si kot naravna oaza v urbanizirani okolici zasluži še posebno pozornost. Žirija MKO je na podlagi vnaprej objavljenih meril – trajnostni razvoj, zglednost, sodelovanje javnosti in ozaveščanje – naše delo ocenila kot primerno, na podlagi odločitve pa je ministrstvo delo kot slovensko kandidaturo posredovalo Svetu Evrope. Žirija Sveta Evrope je glavno nagrado za krajino za leti 2012-2013 podelila poljskemu Združenju krajinskih parkov Spodnje Šlezije za projekt ohranjanja ekološke in krajinske vrednosti doline reke Szprotawe.

Slovenska kandidatura »Krajinska in vodnogospodarska ureditev naravnega rezervata Škocjanski zatok« je bila ocenjena kot projekt visoke vrednosti, na DOPPS pa smo prejeli čestitke predstavnikov Evropske konvencije o krajini. Pred leti obnovljeni naravni rezervat Škocjanski zatok je namreč poleg izjemnega pomena za ohranjanje narave tudi lep primer obnovljene krajine, ki si kot naravna oaza v urbanizirani okolici zasluži še posebno pozornost.

- Sodelovanje pri mednarodnih projektih

Na podlagi predhodnih projektnih vlog, ki so bile odobrene leta 2011, smo zaposleni v naravnem rezervatu Škocjanski zatok sodelovali pri izvedbi dveh mednarodnih projektov (oziroma projektov, financiranih iz mednarodnih sredstev). Ker s projektnimi aktivnostmi neposredno nadgrajujemo in izboljšujemo že predvidene ukrepe iz načrta upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok, so vsebine predstavljene v okviru ukrepov, na katere se nanašajo. Na tem mestu predstavljamo zgolj glavne informacije o pridobljenih projektih in njihovo povezavo s cilji in upravljavskimi strategijami.

Preglednica 16: Glavni podatki o projektih Adriawet 2000 in Simarine-Natura

<i>Naziv projekta 1</i>	Jadranska mokrišča za omrežje Natura 2000
<i>Kratek naziv / akronim</i>	Adriawet 2000
<i>Datum začetka in konca izvedbe</i>	1.11.2011 – 30.10.2014 (36 mesecev)
<i>Cilji projekta</i>	<ul style="list-style-type: none">- omogočiti razvoj skupne baze strokovnih in znanstvenih podatkov s področja biotske pestrosti in spletnega portala na podlagi primerjalnih metod zbiranja podatkov in določitev skupnih protokolov monitoringa,- poglobiti poznavanje različnih virov, ki so prisotni na območjih projekta (okolje, turizem, kmetijstvo, obrtništvo, energija, storitve, socialna ekonomija) z namenom, da se poenotijo ukrepi za ohranjanje biotske pestrosti v obliki predstavitev različnim nivojem oblasti ter prek socialno ekonomskega razvoja območij,- omogočiti sprostitev vseh javnih in zasebnih finančnih virov, ki lahko pripomorejo k uresničitvi projektnih ciljev,- poglobiti in razširiti poznavanje dobrih praks upravljanja mokrišč na območjih Natura 2000 v Evropi,- določiti skupen način trajnostnega razvoja projektnih območij ob upoštevanju obstoječih upravljalških programov,- načrtovati in udeležiti skupne pobude s področja didaktike,

	<p>okoljske vzgoje, kulturne animacije in ozaveščanja, ki predstavljajo izobraževalno investicijo v mlajše generacije in lokalne skupnosti,</p> <ul style="list-style-type: none"> - preveriti nove modele lokalnega sodelovanja, ki temeljijo na širjenju socialnih in okoljskih določil in ki spodbujajo javne ustanove in zasebne subjekte k aktivnostim v dobrobit biotske pestrosti in trajnostnega razvoja, - razviti skupne programe in aktivnosti s področja ozaveščanja in komunikacije po različnih ciljnih skupinah, v smislu ovrednotenja biotske pestrosti in trajnostnega razvoja, ter določitve skupne ponudbe projektnih območij.
<i>Vrednost projekta (vrednost akt., ki so del upravljanja NRŠZ)</i>	269.999,99 € (v celoti namenjenih nadgradnji upravljanja NRŠZ)
<i>Financerji projekta / program oz finančni instrument</i>	85% ESRR sredstev, 15% nacionalnega sofinanciranja / Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013
<i>Upravljalvske strategije, ki jih s projektom nadgrajujemo v 2013</i>	raziskave in monitoring: strategije 1.7, 1.8 ter ostale s sklicem nanje; komuniciranje – cilj 8; izobraževanje – cilj 10; razvojne priložnosti in model lokalnega sodelovanja – cilj 12
<hr/>	
<i>Naziv projekta 2</i>	Preparatory inventory and activities for the designation of marine IBAs and SPAs for <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i> in Slovenia
<i>Kratek naziv / akronim</i>	Simarine-Natura
<i>Datum začetka in konca izvedbe</i>	1.9.2011 – 28.2.2015 (42 mesecev)
<i>Cilji projekta</i>	<ul style="list-style-type: none"> - poglobiti znanje o distribuciji, populacijskih gostotah, preletnih poteh in sezonski dinamiki vranjeka v slovenskem morju, - pripraviti strokovni predlog novega morskega IBA območja v slovenskem morju in njegova razglasitev, - razglasitev novega posebnega območja varstva v slovenskem morju na podlagi v projektu pridobljenega znanja, - pripraviti učinkovite strokovne podlage za protokol ukrepanja v primeru razlitja nafte, - vključiti cilje novo razglašene območja v upravljalvske prakse deležnikov projekta, - izboljšati ozaveščenost o pomenu slovenskega morja pri ohranjanju vranjeka pri splošni javnosti in izbranih ciljnih skupinah.
<i>Vrednost projekta (vrednost akt., ki so del upravljanja NRŠZ)</i>	474.458 € (priprava strokovnih smernic za pripravo protokola ravnanja v primeru razlitij nafte in zaoljenih ptic je ocenjena na približno 30.000 €)
<i>Financerji projekta / program oz finančni instrument</i>	60% EU (LIFE+) sredstev, 28,6% prispevek partnerjev in sofinancerjev, 11,4% prispevek DOPPS kot prijavitelja / finančni instrument EU LIFE+
<i>Upravljalvske strategije, ki jih s projektom nadgrajujemo v 2013</i>	Strategija 7.1 v delu, ki se nanaša na preprečevanje in ravnanje v primeru onesnaženj na morju

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata

Ukrepi

- Pridobitev pristojnosti za upravljanja za območja, ki so znotraj meja ureditvenega načrta, vendar izven meja rezervata

V letih 2011-12 smo z Ministrstvom za okolje in prostor ter Zavodom RS za varstvo narave, OE Piran, aktivno sodelovali pri pripravi nove uredbe o naravnem rezervatu Škocjanski zatok. V procesu določanja mej rezervata smo v nove meje vključili vse predele, ki so bili urejeni v okviru obnove naravnega rezervata v letih 2006-07 ali vanj funkcionalno sodijo. V 2012 smo potek mej na določenih mikrolokacijah še uskladili z MO Koper, dodatno smo v letu 2013 na pobudo MOK uskladili le še mejo na glavnem vhodu v naravni rezervat zaradi izgradnje krožišča na tem delu bertoške vpadnice. Uredba je bila v juniju 2013 v javni razgrnitvi, v začasni pisarni v Kopru pa smo sprejemali pripombe nanjo. V juliju se je uredba vrnila v drugo medresorsko usklajevanje in bila s strani Vlade RS dokončno potrjena v začetku septembra 2013.

Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/2013) je pričela veljati 24. septembra 2013. Z njo se nadaljuje varovanje Škocjanskega zatoka, že od leta 1998 zavarovanega z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok. S sprejemom uredbe se uresničuje osnovni cilj varstva narave: ohranjanje naravnih vrednot oziroma tistih stanj in procesov v naravi, ki to zagotavljajo. Predlagana uredba pomeni tudi ukrep za ohranitev biotske pestrosti, ker se na območju nahajajo ekološko pomembna območja ter območja, ki se uvrščajo v evropsko ekološko omrežje Natura 2000 oziroma imajo status posebnega ohranitvenega območja.

Z uporabnega vidika je nova uredba prinesla natančno izrisano mejo zavarovanega območja, ki zdaj vsebuje vse svoje funkcionalne dele (s tem pa je upravljavcu tudi dana pristojnost za upravljanje celotnega območja), ter modernejši in boljši varstveni režim, v pripravo katerega smo vključili vse dosedanje izkušnje. Poleg tega določa tudi varstvene usmeritve ter pravila ravnanj v naravnem rezervatu, upravljavske naloge ter način njihovega financiranja in izvajanja nadzora.

Z namenom ureditve lastninskega statusa zemljišč smo z Agencijo RS za okolje pa v letu 2011 aktivno pristopili k lastninjenju zemljišč v naravnem rezervatu, ki so v zemljiški knjigi še zavedene kot družbena lastnina, po 171. členu ZON. Na tej pravni podlagi je bilo v last RS z dvema delnima odločbama prenesenih 26 zemljišč, seveda pa s tem urejanje lastništva še ni končano. Vzporedno s pripravo tega poročila smo preverili tudi stanje lastništva vseh zemljišč v naravnem rezervatu na dan 28.2.2014, ki je i tabelarično predstavljeno v prilogi 4. Zaradi prezasedenosti in kasnejše reorganizacije na ARSO po letu 2012 niso več delali na ostalih odprtih lastniških vprašanjih, tako da bomo dokončno ureditev lastništva zemljišč v NRŠZ umestili v Načrt upravljanja za naslednje srednjeročno obdobje in hkrati skušali vzpodbuditi pristojne k izvedbi vseh potrebnih aktivnosti.

- Priprava letnih programov dela in poročanje v skladu s koncesijsko pogodbo

Pripravili smo letno poročilo o uresničevanju ciljev iz programa dela za 2012. V okviru slednjega smo ocenili doseganje ciljev načrta upravljanja. Jeseni smo pripravili predlog letnega programa dela za leto 2014, ki ga je Odbor za NRŠZ sprejel na svoji 10. redni seji 11. decembra 2013, za tem pa smo ga uradno posredovali na MKO.

- Pregled in evalvacija načrta upravljanja, priprava načrta za obdobje po letu 2012

Med glavnimi prioritetami v letu 2013 je bila tudi priprava načrta upravljanja za naslednjih 10 let ter predvidoma tudi njegova obravnava ter sprejem na Vladi RS, vendar se je zaradi zamud pri sprejemu uredbe zakasnila tudi priprava NU in smo začetek priprave dokumenta zamaknili v drugo polletje 2013.

Preglednica 17: Glavni sklopi priprave načrta upravljanja s časovnim okvirjem priprave

Glavni sklopi:	Časovni okvir priprave:
- pregled in evalvacija izvajanja trenutnega načrta upravljanja	do konca dec. 2013
- oblikovanje dolgoročnih in operativnih ciljev upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok za naslednje srednjeročno obdobje	januar 2014
- sestanek s predstavniki MKO – navodila za vsebinsko pripravo načrta in pregled oblikovanih ciljev	januar 2014
- sprememba strukture načrta v smeri večje učinkovitosti dokumenta	februar 2014
- priprava upravljavskih strategij in ukrepov ter njihovo ovrednotenje	februar – april 2014
- izdelava končnega predloga načrta ter interni pregled	april – maj 2014
- predstavitev načrta ter potrditev njegove ustreznosti s strani Odbora za NRŠZ ter MKO	junij 2014
- medresorsko usklajevanje načrta	julij – september 2014
- obravnava in sprejem načrta na Vladi RS	oktober – november 2014

- Zbiranje in vodenje dokumentacije o stanju naravnih vrednot v rezervatu

Zbirali, vodili in arhivirali smo vso dokumentacijo o stanju naravnih vrednot ter o tem obveščali pristojne institucije. Arhiv dokumentacije je tako v osrednji pisarni DOPPS v Ljubljani, kot tudi v začasni informacijskih pisarni NRŠZ v Kopru.

- Računovodstvo, administracija

Računovodstvo smo že v preteklih letih prilagodili spreminjajoči se zakonodaji na tem področju, predvsem vodenju ločenih evidenc za javno službo, ki jo opravljamo z upravljanjem NR Škocjanski zatok ter na področju razdelitve pridobitne in nepridobitne dejavnosti, pa tudi prenosa nepremičnin v last države. Tudi v letu 2013 smo spremljali novosti na finančno-računovodskem področju in se po potrebi prilagajali novim zakonskim izhodiščem ter natančnejšim navodilom ministrstva na tem področju.

- Zaposlovanje ustreznih kadrov v skladu s potrebami rezervata (redno in honorarno zaposleni)

V drugi polovici leta 2012 se je končalo delovno razmerje z enim od zaposlenih nadzornikov, katerega naloge smo v preostanku leta prerazporedili na druge kadre ter z angažmajem študentov. Ker sta dva redno zaposlena nadzornika v rezervatu glede na obseg nalog s področja nadzora in upravljanja nujna, smo zaposlitev novega kadra načrtovali že v drugi polovici 2013 (predvidoma pred košnjo in začetkom gradnje objektov, ko se bo obseg nalog na terenu še bistveno povečal). Zaradi zamud pri začetku gradnje objektov pa smo zaposlitev premaknili v začetek leta 2014.

Po potrebi smo honorarno zaposlili druge kadre, predvsem sodelavko za pomoč pri delu s pašno živino ter popisovalce ptic pri projektu Adriawet 2000. V letu 2011 smo že izvedli skupinsko izobraževanje za potencialne vodnike po naravnem rezervatu, v letih 2012-13 pa opravljamo individualno delo s posameznimi bolj perspektivnimi vodniki oz. prostovoljci iz te skupine, ki bodo osebu rezervata pomagali pri različnih izobraževalnih aktivnostih, ki se bodo po izgradnji objektov zelo povečale.

IV. PREGLED PRIORITET IN KAZALNIKOV USPEŠNOSTI PRI IZVEDBI PROGRAMA V LETU 2013

Prioritete v letu 2013 smo smiselno določili na podlagi Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007–2011 (načrt upravljanja) in zamud, ki so pri uresničevanju določenih ciljev in ukrepov iz načrta upravljanja nastale v preteklih letih njegove izvedbe. Pri tem smo dodatno upoštevali tudi razpoložljiva sredstva in napredek priprave projektov, predvsem za izgradnjo načrtovane infrastrukture za obiskovalce, kot tudi glede na obveznosti v projektih v izvedbi (Adriawet 2000 in Simarine-Natura). Zaradi zamude pri sprejemu nove uredbe o naravnem rezervatu Škocjanski zatok se je priprava naslednjega načrta upravljanja prestavila v leto 2013, v katerem smo pri upravljanju rezervata kot podlago uporabili še sprejeti načrt upravljanja za obdobje 2007-11, kar je zaradi zamud pri investicijskem delu izvedbe programa in ponavljajočih se upravljavskih nalogah tudi smiselno. V dosedanem času izvajanja načrta upravljanja je prišlo do določenih sprememb, predvsem terminskih zamikov pri izvedbi nekaterih ukrepov, ki so v preglednici označene z zvezdico (*), in sicer:

1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov: dela so bila dokončana v letu 2007, dopolnitev je potrebna zaradi optimiranja vodno-gospodarskega sistema, vendar do nadaljnjega zaradi pomanjkanja finančnih sredstev izvedbe ne moremo načrtovati.

4.2. Repopulacija vegetacije: zaradi zamude pri dokončanju obnove lagune in dolgotrajnejšega kaljenja semen in priprave sadik se strategijo izvaja tudi v letu 2013, ko sicer ni bila več predvidena.

5.4. Preprečitev motenj pod ankaransko vpadnico – zasaditev območja: zaradi kasnejše izvedbe vpadnice se zasaditev območja prestavi v obdobje 2012-14.

6.4. Sanacija Jezerca je pogojni ukrep, ki smo ga predvidevali pod pogojem, da bo pred njo urejeno kanalizacijsko omrežje na Škocjanskem hribu. Ker do roka leta 2012 dela za ureditev priklopa kanalizacijskega omrežja na kolektor niso bila izvedena in v letu 2013 tudi ni potrebnih finančnih sredstev za sanacijo, so tudi v 2013 aktivnosti odpadle.

7.1. Protokol ukrepanja v primeru razlitij nafte in naftnih derivatov: ker aktivnost bistveno presega naša pooblastila kot upravljavca rezervata, smo zaradi posebnega interesa organizacije aktivnosti vključili med vsebine LIFE+ projekta SIMARINE-NATURA, ki ga izvajamo od septembra 2011, k sodelovanju pa se je zavezala tudi Agencija RS za okolje in drugi pomembni deležniki.

8.2. Mediji in odmevni dogodki: postavitve potujoče razstave se podaljšajo v leto 2013; oglaševanja v letu 2013 ne načrtujemo, ker tovrstni ukrep zaradi zamud pri urejanju rezervata še ni potreben.

9.2. Zagotovitev financiranja, 9.3. Izdelava dokumentacije, 9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti, 9.5. Izgradnja centra za obiskovalce in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki in 9.6. Objekti pod ankaransko vpadnico: zaradi daljših postopkov pridobivanja sredstev in urejanja razmerij med ministrstvi, vključenimi v gradnjo objektov v NR Škocjanski zatok, kot smo predvidevali v času priprave NU, je glavnina gradbenih del predvidena v obdobju 2013-15; vzdrževanje objektov je v letu 2013 nujno samo v okviru točke 9.4. – zamenjava podov opazovališč (prioriteta 1 zaradi zagotavljanja varnosti obiskovalcev), kjer pa smo zaradi pomanjkanja sredstev lahko zagotovili lečasne rešitve.

10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce: dodali smo nadgradnjo izobraževalnega programa za tekoče šolsko leto, ki je v obdobju trajanja tega Načrta upravljanja stalna.

12.1. Razvoj že identificiranih virov se podaljšuje zaradi zamud pri izgradnji objektov, zaradi česar ni mogoče razviti vseh virov financiranja naravnega rezervata; v okviru točke 12.2. Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije pa smo kot prioriteto 1 opredelili aktivnosti v okviru projekta Adriawet 2000, usmerjene v izdelavo novih modelov upravljanja in financiranja območij.

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata – pridobitev pristojnosti za upravljanje: pristojnost za upravljanje mora podeliti upravljavcu pristojno ministrstvo, ki pa tega doslej še ni uredilo, zato smo izvedbo podaljšali v leto 2013 (prioriteta 1). Prioriteta 1 v okviru te točke je tudi priprava načrta upravljanja za naslednje srednjeročno obdobje.

Preglednica 18: Doseganje prioritet v letu 2013 po načrtovanih ukrepih s kazalniki / rezultati

Cilji/strategije/ukrepi	Prioritete 2013	Kazalniki / rezultati
Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju		
1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)	-	-
1.2. Vgradnja zapornic in drugih VG objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja	- (1*)	Optimiziran VG sistem (še ni doseženo)
1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja (vsi ukrepi)	-	-
1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture		
- Nadzor stanja in upravljanje sestojev trstičja in vrbovja	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Vzdrževanje določenega vodnega režima v trstičju	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki		
- Čiščenje dovodnih jarkov	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture
- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Nadzor zaraščanja otočkov in čiščenje vegetacije	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Košnja/ mulčanje zaraščajočih se predelov	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Monitoring in čiščenje Are na območju izven rezervata	3	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
1.6. Upravljanje z morskim močvirjem	-	-
1.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Vpogled v stanje, primerjava s podatki pred obnovo, optimizacija upravljanja in metodologije
1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin	1	Vpogled v stanje, primerjava s podatki pred obnovo, optimizacija upravljanja in metodologije
1.9. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki, optimizacija upravljanja in metodologije
Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žlicarica		
2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov (vsi ukrepi)	-	-
2.2. Upravljanje 12 ha vlažnih in močvirnih travnikov		
- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje ali paše	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Košnja in mulčanje travnikov	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst

- Pridobitev semenske banke in dosejanje travnikov	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
2.3. Vgradnja zapornic in drugih VG objektov in upravljanje nivojev vode za potrebe ptic		
- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev	1	Glej 1.8.
2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov	1	Izboljšanje stanja združb
2.6. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Glej 1.9.
2.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.
2.8. Izvedba nadzora nad plenilci in tujerodnimi vrstami (vsi ukrepi)	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst (preprečitev predacije, invazivnih vrst – povezava z ukrepom 9.7)
2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem

3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni (vsi ukrepi)	-	-
3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja		
- Opazovanje delovanja lagune	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture
3.3. Raziskave in monitoring flore in favne ter tujerodnih vrst v laguni	-(3)	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki in nadzor tujerodnih vrst (ni doseženo)

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007

4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno z odstranjevanjem sedimenta (vsi ukrepi)	-	-
4.2. Repopulacija vegetacije (vsi ukrepi)	2*	Izboljšanje stanja združb
4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune (vsi ukrepi)	2	Vpogled v stanje, primerjava s predhodnimi podatki, predlogi strokovnjakov glede optimizacije upravljanja
4.4. Pregled stanja habitatnih tipov	1	Glej 1.9.

Cilj 5: Upravljalati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditev male čigre

5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za obe vrsti	-	-
- Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni	1	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, hidrološkega režima lagune
- Upravljanje vegetacije na gnezditvenih površinah beločelega deževnika in na gnezditvenih otočkih	2	Glej 4.3.
5.2. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.

5.3. Izvedba nadzora nad plenilci (vsi ukrepi)	1	Glej 2.8.
5.4. Preprečitev motenj pod ankaransko vpadnico		
- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico (2012-14)	1*	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, preprečitev dostopa na varovane dele (v teku)
- Sodelovanje z upravljalcem ankaranske vpadnice za kakovostno upravljanje in vzdrževanje ceste	2	Preprečitev negativnih vplivov cestne infrastrukture na rezervat
Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic in drugih močvirskih ptic		
6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtilčarske dejavnosti	-	-
6.2. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno (vsi ukrepi)	2	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst, hidrološkega režima lagune
6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst		
- Vzdrževanje ruderalne vegetacije	3	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
6.4. Sanacija Jezerca (pogojno)	-	-
6.5. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	Glej 1.7.
6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev	1	Glej 1.8.
Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na celotnem območju rezervata		
7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata		
- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnim VG službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane	2	Zagotovljena potrebna količina vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje pri adaptiranju VG objektov izven rezervata	3	Zagotovljena potrebna količina vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja	1	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Protokol obveščanja in ukrepanja – razlitja in druga onesnaženja	1	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje za zagotovitev preventivnih ukrepov na izpušnih meteornih vod v rezervat (npr. ustrezni lovilci olj, filtri in redno vzdrževanje)	2	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje pri nadzoru - dela, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost vode v rezervatu	2	Zagotovljena potrebna kakovost vode, ugodno stanje habitatov, žival. in rastl. vrst
- Sodelovanje v Sea Alarm Foundation	2	Dodatno znanje in izkušnje pri pripravi protokola ukrepanja v primeru razlitij
- Izdelava strokovnih smernic za pripravo protokola ukrepanja in rehabilitacija ptic (projekt Simarine-Natura)	1*	Ugodno stanje habitatov, varovanih žival. in rastl. vrst
7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptazne vrtine ŠZV-1/02 po potrebi (opcijnska rešitev)	-	-
7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov		
- Izvajanje dolgoročnega programa preiskav vode	1	Vpogled v stanje, primerjava s pret. podatki
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov	2	Vpogled v stanje, primerjava s pret. podatki
Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in javnih službah		
8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev (vsi ukrepi)	2	Ključna sporočila prenesena glavnim ciljnim skupinam
8.2. Mediji in odmevni dogodki		
- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih	2	Ključna sporočila prenesena splošni javnosti

- Sejmi in prireditve	3	Ključna sporočila prenesena glavnim ciljnim skupinam
- Potujoča razstava	3*	Ključna sporočila prenesena glavnim ciljnim skupinam
- Oglaševanje	3*	-
8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata (vsi ukrepi)	2	Ključna sporočila prenesena glavnim ciljnim skupinam
8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami (vsi ukrepi)	2	Pozitivna podoba rezervata pri glavnih ciljnih skupinah
8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij (vsi ukrepi)	2	Pridobljena nova znanja, izkušnje; nadgradnja programa s projektom Adriawet 2000
Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila		
9.1. Dokončanje izhodišč	-	-
9.2. Zagotovitev financiranja (vsi ukrepi)	1*	-
9.3. Izdelava dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj (vsi ukrepi)	1*	Podlage za doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami (vsi ukrepi)		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
- Vzdrževanje objektov in ureditev	1	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture in ureditev, varnost obiskovalcev
9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za obiskovalce
9.7. Minimiziranje motenj		
- Izgradnja, vzdrževanje in dopolnjevanje vseh naravnih in umetnih zazorov	2	Preprečitev motenj na živi svet s strani obiskovalcev, omejevanje tujerodnih vrst
- Omejen vstop v določene dele rezervata med gnezditveno sezono	2	Preprečitev motenj na živi svet s strani obiskovalcev
- Kodeks obnašanja v rezervatu	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Vodenje skupin	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Dodatna protihrupna zaščita (opcijška rešitev)	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
- Sodelovanje za zmanjšanje hrupa in svetlobnega onesaženja v okolici rezervata	2	Preprečitev motenj na živi svet, kakovostno doživljanje narave
9.8. Monitoring števila obiskovalcev in raziskava njihovih	2	Kakovostno doživljanje narave, izboljšanje

potreb in zahtev (vsi ukrepi)		programov
Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati		
10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (vsi ukrepi)	2*	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za vse izobraževalne skupine
10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave
10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave
10.4. Izvajanje izobraževalnega programa (vsi ukrepi)	2	Doseganje razvojnih ciljev rezervata, kakovostno doživljanje narave za vse izobraževalne skupine
Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu		
11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji (vsi ukrepi)	-	-
11.2. Distribucija program ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom (vsi ukrepi)	-	-
11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami	2	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata
11.4. Koordinacija raziskovalnega dela (vsi ukrepi)	2	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata
11.5. Vključevanje rezultatov raziskav v upravljalne aktivnosti (vsi ukrepi)	2	Doseganje znanstveno-razis. ciljev, izboljšanje upravljanja in s tem vpliv na ugodno stanje varovanih vrst in habitatov
11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringih	1	Doseganje znanstveno-raziskovalnih ciljev, pozitivna podoba rezervata
Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata		
12.1. Razvoj že identificiranih virov (vsi ukrepi)	2*	Oblikovani zadostni prihodki za izvajanje javne službe (ni v celoti doseženo)
12.2. Priprava in izvedba tržne strategije		
- Priprava celovite ponudbe storitev	3	Oblikovani načrti za zadostne prihodke za izvajanje javne službe, prenos vsebin
- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije (projekt <i>Adriawet 2000</i>)	1*	Oblikovani načrti za zadostne prihodke za izvajanje javne službe
Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zgotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalne naloge v skladu z ZNRŠZ, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om		
13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora (vsi ukrepi)	1	Učinkovito izvajanje javne službe, preprečitev negativnih vplivov
13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu (vsi ukrepi)	2	Trajnost in kakovostno delovanje infrastrukture in ureditev
13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov po pogodbah		
- Izvedba potekajočih projektov	1	Doseganje projektnih ciljev, s katerimi prispevamo k doseganju osnovnih ciljev rezervata
- Ostali ukrepi	2	Oblikovani zadostni prihodki za izvajanje javne službe ter vodenje investicij v rezervatu

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata

- Pridobitev pristojnosti za upravljanje za območja, ki so v UN, vendar izven meja rezervata	1*	Primerne pravne podlage za učinkovito izvajanje javne službe
- Pregled in evalvacija tega NU, priprava in sprejem novega NU za naslednje srednjeročno obdobje	1*	Učinkovito upravljanje rezervata in doseganje njegovih varstvenih in razvojnih ciljev
- Ostali ukrepi	2	Učinkovito izvajanje javne službe

V. PREGLED FINANČNE REALIZACIJE

Preglednica 18 vsebuje povzetek realiziranih stroškov z viri v prvem polletju 2013. Stroški izvedbe programa in investicij so razdeljeni po upravljaljskih strategijah, stroški plač in materialni stroški pa so prikazani v skupnih realiziranih zneskih. Sredstva v skupni vrednosti 34.091€, ki bi jih bilo treba na proračunski postavki 214310 po programu dela še zagotoviti za uspešno izvedbo programa in opredeljenih prioritet, niso bila zagotovljena, zato s tem povezanih aktivnosti ne bomo mogli izvesti, ali pa so z omejenim financiranjem le delno izvedljive.

Na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 53/2007) vodimo odhodke in prihodke iz opravljanja dejavnosti javne službe upravljanja naravnega rezervata Škocjanski zatok na posebnih stroškovnih mestih v skladu s sodili, revidiranimi in s strani revizorke Milene Gorjup s.p. in potrjenimi v Revizijskem poročilu o preveritvi objektivne upravičenosti sodil z dne 28.2.2008.

Preglednica 19: Prikaz realiziranih stroškov in prihodkov za izvedbo programa dela NRŠZ v 2013

UKREPI STROŠKI PO CILJIH/ UKREPIH	REALIZIRANI STROŠKI IN OBVEZNOSTI ZA PLAČILO			
	Mat.in storitve	Investicije	Plače	SKUPAJ
Cilj 1			26.127	26.127
1.5. Upravljanje vegetacije - zun.izvajalci	0			0
1.7. Monitoring ptic	2.577			2.577
1.8. Raziskave in monitoring favne in flore	7.296			7.296
1.9. Kartiranje HT-sladkovodni del	1.870			1.870
Cilj 2			17.361	17.361
2.2. Pašne živali, upravljanje	18.669	5.157		23.826
Cilj 3			2.919	2.919
3.2. Redno vzdrževanje zaporničnega sistema	0			0
Cilj 4			846	846
Cilj 5			1.738	1.738
5.4. Zasaditev obm. pod ank.vpadnico	803			803
Cilj 6			1.483	1.483
Cilj 7			10.540	10.540
Cilj 8			24.308	24.308
8.1. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani	13			13
8.2. Ponatis knjižice Ptice okoli nas	224			224
8.5. Organizacija projektnih srečanj/ delavnic	723			723
8.5. Izdelava informativno promocijskega materiala	474			474
Cilj 9			14.695	14.695
9.3. Novelacija IP, izvedba fin.dela (nepredviden strošek)	2.292			2.292
9.4-6. Gradnja objektov, nadzor (z DDV)*		15.840		15.840
9.4 Vzdrževanje opazovališč-zamenjava podov	0			0
9.7. Preprečevanje motenj-zasaditve na Bert.bonifiki	550			550
Cilj 10			22.727	22.727
10.2. Oblikovanje in izdelava razstav, interpret. in izobr.pripomočkov	0			0
10.2. Zunanji eksperti-interpretacija, komuniciranje, trženje ipd.	0			0
10.4. Tabor mladih ornitologov (čezmejni, zimski)	3.018			3.018

Cilj 11			582	582
Cilj 12			4.925	4.925
Cilj 13			33.158	33.158
Oprema, drobni inventar	383	541		924
Program 2013 - režijski in potni str., upr.stroški	36.574			36.574
SKUPAJ PROGRAM	75.466	5.698	161.408	242.572
SKUPAJ INVESTICIJA - OBJEKTI	0	15.840	0	15.840

VIRI PRIHODKOV	REALIZIRANI PRIHODKI			
	(v EUR)			
MKO-PP 214310	56.645	0	109.640	166.285
Adriawet 2000 - ESRR sredstva	15.863	0	46.184	62.047
Simarine-Natura - LIFE+	0	0	5.584	5.584
DOPPS - prihodki rezervata	2.958	5.698	0	8.656
SKUPAJ PROGRAM 2013	75.466	5.698	161.408	242.572
<i>Objekti: ESRR-PP 6837, MGRT-PP 6959</i>		0		0
<i>Objekti: sredstva iz presežka SKZG RS 2005-07 (sprememba dokumentacije PZI)</i>		15.840		15.840
SKUPAJ INVESTICIJA - OBJEKTI		15.840		15.840

Financiranje iz naslova presežka prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS

DOPPS je vsa dodeljena sredstva iz presežka prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS namenil za izvedbo ukrepa 9.5. Izgradnja centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami (vključno s hlevom z obrobo) in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki. Sredstva predstavljajo nacionalno sofinanciranje projekta Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok in jih doslej upravljavec zaradi zamude pri začetku investicije ni črpal, ker pa se celotna investicija nanaša tudi na ukrepe 9.3, 9.4 in 9.6, se tudi sredstva namenijo za vse štiri navedene ukrepe. V skladu s Programom dela rezervata za leto 2013 naj bi se k spodaj navedenima sklenjenima tripartitnima pogodbama sklenila nova aneksa, s katerima se obseg nalog razširi na vse štiri ukrepe, obdobje izvajanja pa se podaljša do 31.12.2015, vendar to v letu 2013 ni bilo uresničeno. Osnovni pogodbi se nanašata na:

1. sredstva v višini 296.645,69 EUR, ki predstavljajo presežek prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije za leti 2005 in 2006, za obdobje od 1.3.2008 do 31.12.2010, na podlagi 5. odstavka 148. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04), sklepa Vlade RS z dne 27.12.2007, sklepa ministra za okolje in prostor št. 406-12/2005/11 z dne 28.1.2008, popravka sklepa št. 406-12/2005/15 z dne 5.6.2008, sklenjene tripartitne pogodbe št. 2511-08-600135 o financiranju načrtovanih ukrepov na podlagi sprejetega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok in aneksov št. 1 in 2 k tej pogodbi,
2. sredstva v višini 203.709,00 EUR, ki predstavljajo iz presežek prihodkov nad odhodki Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije za leto 2007, za obdobje do 30.6.2011 na podlagi 5. odstavka 148. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04), sklepa Vlade RS št. 47602-26/2008/5 z dne 10.7.2008, sklepa ministra za okolje in prostor št.: 476-25/2007/3 z dne 14.8.2008 ter sklenjene tripartitne pogodbe št. 2511-09-600030 o financiranju načrtovanih ukrepov na podlagi sprejetega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok in aneksa št. 1 k tej pogodbi.

Preglednica 20: Sredstva iz naslova presežkov Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS s porabo v letu 2013

ukrepi	Skupna razpoložljiva sredstva po pogodbah
9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh soglasij in dovoljenj	296.645,69 EUR
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje 2 km krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami za dvoživke in nevretenčarje na Bertoški bonifiki	(presežek 2005-06)
9.5. Izgradnja in oprema centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami (vključno s hlevom z obrobo) in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki	203.709,00 EUR (presežek 2007)
9.6. Izgradnja in oprema objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico	
SKUPAJ	500.354,69 EUR
Poraba v letu 2013: 9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh soglasij in dovoljenj (sprememba Projekta za izvedbo, izvajalec Ravnikar Potokar d.o.o., izvedeno v aprilu 2013)	-15.840,00 EUR
Vračilo neto zneska s strani MGRT po pogodbi (predvideno v 2014)	13.200,00 EUR
RAZPOLOŽLJIVA SREDSTVA ZA OBDOBJE 2014-15	497.714,69 EUR

Neporabljeni del sredstev se prenese v prihodnje proračunsko obdobje. MGRT bo po sklenitvi pogodbe o sofinanciranju projekta »Objekti v naravnem rezervatu Škocjanski zatok« upravljavcu vrnil neto vrednost zgoraj navedenega plačanega računa v višini 13.200,00 EUR, iz česar izhaja, da so dejanska razpoložljiva sredstva za leti 2014-15 v skladu z investicijskim programom 497.714,69 EUR. Na podlagi investicijskega programa se za financiranje DDV v okviru izvedbe investicije v letu 2014 nameni 496.984,13 EUR, v letu 2015 pa še 158,56 EUR. Razlika v znesku 572,00 EUR se prišteje predvideni porabi v letu 2014, saj gre za neizvedeno aktivnost v letu 2013, ki se prenese v 2014. Dejansko črpanje je seveda odvisno od dinamike izvajanja investicije.

Tabelo o porabi skladovih sredstev v skladu s tripartitno pogodbo št. 2511-08-600135 (priloga 2 k tej pogodbi) o financiranju načrtovanih ukrepov na podlagi sprejetega programa dela naravnega rezervata Škocjanski zatok smo priložili polletnemu poročilu. Nove tabele ne prilagamo, saj v drugi polovici leta 2013 ni prišlo do dodatnega črpanja sredstev.

PRILOGE K LETNEMU POROČILU

Priloga 1: Pregled stroškov izvedbe programa dela NR Škocjanski zatok za leto 2013 po ciljih in virih

Priloga 2: Fotodokumentacija dogodkov in aktivnosti po letnem programu dela NRŠZ za 2013

Priloga 3: Preglednica o popisu sredstev v lasti države in upravljanju DOPPS v NR Škocjanski zatok na dan 31.12.2013

Priloga 4: Stanje lastništva zemljišč na dan 28.2.2014 - Pregledna tabela